

Пут правих вредности

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

Галерија Српске академије наука и уметности

153

Београд 2021

Пут правих вредности

Издавачи

Српска академија наука и уметности
Олимпијски комитет Србије –
Олимпијски музеј Београд
www.olimpijskimuzej.rs

Уредници

Душан Оташевић
Наташа Јанковић

Аутори текста

Дејан Зеџ
Марија Павловић

Стручни консултанти

Ђорђе Вишацки
Дамир Штајнер

Рецензенти

Љубодраг Димић
Владимир Симић

Лектура и коректура

Дејана Оцић

Превод

Тијана Борић

Дизајн каталога

Позитив МВП

Извор фотографија

Архива ОКС/ОМБ
Ненад Неговановић, Дејан Стевовић, *Политика*,
Милош Јуришић, ФК „Партизан”,
Музеј ФК „Црвена Звезда”, ИАБ, СО Вождовац,
Марија Павловић, Владимир Јабланов,
Александар Симић, Рака Рубен, Андре Илијаш,
Светислав Грдијан, Љиљана Бакић

Штампа

ЈП Службени гласник

Тираж 700

ISBN 978-86-7025-895-2

Изложбу приређују

Галерија Српске академије наука и уметности
Олимпијски комитет Србије –
Олимпијски музеј Београд
www.olimpijskimuzej.rs

Аутор изложбе

Наташа Јанковић

Коаутор изложбе

Марија Павловић

Дизајн поставке

Марија Вуксановић · Војислав Илић

Видео

Архива ОКС/РТС

Документарни филм *Генерал Ђукић*

Огњен Ракчевић
Милан Тодоровић

Документарни филм *Граница снова*

Катарина Синђелић
Милан Цветковић

Стручни сарадници

Жаклина Марковић
Јелена Межински Миловановић
Катарина Живановић
Милан Павловић
Мирјана Ивковић
Сара Ђурковић

Координатор изложбе

Жаклина Марковић

Техничка реализација

Милан Јазић
Горан Виторовић
Саша Рендић
Стојан Предовић

Уз подршку
Олимпијске солидарности

Пут правих вредности

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД

OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

У години пуној изазова, када Олимпијски комитет Србије прославља 111. рођендан, изузетно сам поносан што се изложба *Пут правих вредности* одржава управо у Галерији Српске академије наука и уметности, највишој научној и уметничкој установи у земљи.

Посетиоци ће имати прилику да се упознају са богатом историјом и традицијом олимпијског покрета у Србији и да сагледају резултатска остварења и значајан допринос који су наши олимпијци дали развоју и унапређењу спорта и олимпизма.

Изложба *Пут правих вредности*, на креативан, узбудљив и интересантан начин, промовише и шири олимпијску идеју и њене универзалне вредности које су, више него икад, неопходне за изградњу бољег и хуманијег друштва.

Драго ми је што сам на челу тима који је успео да у овим тешким временима покаже снагу и одлучност, те да осмисли и реализује овако захтеван пројекат који представља спој традиције и иновације.

Сигуран сам да ће ова изложба послужити као додатна инспирација нашим спортистима који ће нас представљати на предстојећим XXXII Летњим олимпијским играма у Токију, и да ће им помоћи у њиховом труду да испишу нове странице историје српског спорта.

Божидар Маљковић
Председник
Олимпијског комитета Србије

САДРЖАЈ

Изводи из рецензија	8
Уводна реч	10
Спорт и олимпијски покрет у Србији – друштвени контекст	17
Архитектонско спортско наслеђе Београда XIX и XX века	89
Извори илустрација	145
Списак скраћеница	145
Експонати	146

Изводи из рецензија

Текст „Спорт и олимпијски покрет у Србији – друштвени контекст”, аутора Дејана Зеца, изузетног познаваоца историје спорта у Србији и Југославији, заснован је на богатој изворној основи и релевантној литератури. Аутор је посебну пажњу посветио почецима српског спорта и настанку олимпијског покрета у Србији. Сагледао је утицаје урбанизације и друштвене модернизације на појаву и развој спорта. Позабавио се утицајима који су стизали из Прага, Беча, Будимпеште, Берлина, и потом се преко Београда ширили ка другим градовима у Србији. Проговорио је о подршци развоју спорта, коју су у почетку давали соколски покрет и војска, касније Двор и држава, а у другој половини XX века партија на власти и социјалистичко друштво. У посебним деловима рада аутор је понудио сажет приказ Олимпијских игара и учешћа српских спортиста на њима.

Ауторка Марија Павловић у тексту „Архитектонско спортско наслеђе Београда XIX и XX века” своју истраживачку пажњу усмерила је не само на архитектонско спортско наслеђе Београда у XIX и XX веку већ и на промене у српском друштву, општем историјском контексту, појави друштвене потребе за спортом, убрзаном развоју спортских активности и утицају тих процеса на обликовање спортске архитектуре. Посветила се она, такође, и политичким, културним и идеолошким приликама које су одређивале настајање спортских објеката. Излагање о спортском наслеђу започиње регистравањем првих спортских активности у устаничком Београду (1808. година) и траје до наших дана (изградња Београдске арене 2004. године). Привременост првих спортских објеката уступила је место сталности која и данас сведочи о архитектонском спортском наслеђу различитих стилова – од соколске архитектуре која одише националним стилем и традиционалношћу, до објеката који су представљали израз промена у архитектури, модерног схватања и нове естетике.

Академик Љубодраг Димић

Пут правих вредности пратећа је публикација истоимене изложбе коју организују Олимпијски комитет Србије и Галерија САНУ, а посвећена је историји и деловању Олимпијског покрета у Србији, од његових почетака у XIX веку, све до данашњих дана.

Централни део каталога чине научни чланци Дејана Зеца и Марије Павловић, двоје стручњака који српски олимпизам осветљавају у историјском и уметничком контексту.

Рад Дејана Зеца „Спорт и Олимпијски покрет у Србији – друштвени контекст” прати историју развојка спорта код Срба и приступа јој као феномену модерног друштва.

Текст Марије Павловић „Архитектонско спортско наслеђе Београда XIX и XX века” расветљава исти проблем, али с уметничке стране. Ауторка приказује генезу архитектуре спортских објеката, инфраструктурних ресурса неопходних за развој спорта у Београду, политичком, административном и спортском средишту државе.

Каталог *Пут правих вредности* представља савремено конципирану публикацију засновану на комбинацији научне прецизности и мултимедијалности окренуте широј публици. Сама идеја олимпизма и олимпијског духа примамљива је тема за бројне љубитеље спорта у Србији. Живост текста и јасно изражавање, методолошка доследност, коришћење актуелне литературе, као и обилата употреба визуелних средстава, додатно истичу ову књигу. Као крајњи резултат једног сложеног процеса, публикација *Пут правих вредности* квалитетно је и актуелно дело које ће имати добру рецепцију у српском друштву.

Проф. др Владимир Симић
Филозофски факултет Универзитета у Београду

УВОДНА РЕЧ

Изложба *Пут правих вредности* има за циљ да упозна ширу јавност са историјатом и континуитетом олимпијског покрета, као и с његовим значајем у нашој средини, од Краљевине Србије до данас, са освртом на друштвени контекст и прилике у земљи.

Концепт изложбе подразумева три усклађене целине од којих сваку чине текстуални, илустративни и дигитални елементи.

Прва целина изложбе посвећена је идејама олимпизма, које датирају из времена Пјера де Кубертена, личности која је оживела дух Античких игара. Кратка прича о њиховом настанку биће увод у изложбу, која се наставља кроз занимљиве приче о почецима Модерних олимпијских игара 1896. године и олимпијским симболима.

Садржај друге целине представља хронологију учешћа наших олимпијаца на Летњим олимпијским играма, од 1912. до 2016. године, са подацима о самим Играма, друштвеним околностима које су их пратиле, и члановима наших делегација, као и мање познате занимљивости у вези с Играма. Посетиоцима је омогућено да виде најзначајније експонате из фондуса Олимпијског музеја, од оснивања Српског олимпијског клуба 1910. године, које је иницирао капетан Светомир Ђукић, преко првог учешћа Србије на V Олимпијским играма у Стокхолму, прве освојене медаље у Паризу 1924. године, до последњих успеха наших спортиста на Олимпијским играма у Рио де Жанеиру.

Приступ богатој мултимедијалној колекцији, која је део виртуелног музеја, омогућује посетиоцима да погледају кратке филмове и приче о историји олимпизма у Србији, олимпијским херојима и незаборавним олимпијским моментима.

Трећу целину изложбе чине ретке фотографије и планови архитектонског спортског наслеђа Београда XIX и XX века. Развој архитектуре спортских објеката у Београду, током два века трајања, имао је своје успоне и падове. Већ крајем прве деценије XIX века мачевање се предавало у Великој школи, да би се 1843. године отворила и прва школа мачевања, а у наредних неколико година још две. До средине XIX века одржане су и прве коњичке трке а отворена су и прва купалишта на десној обали Саве. Током наредних неколико деценија спорт се убрзано развија, што је и довело до успона архитектуре спортских објеката.

У оквиру поставке посебно је издвојен период између два светска рата, који представља златно доба изградње спортских терена и клупских кућа Београда, а позната градитељска имена говоре у прилог значају тог правца архитектуре. Друга половина XX века испуњена је новим таласом градње, започетим одмах након Другог светског рата, а чији је процват био седамдесетих година. Већ осамдесетих година XX века нису се градиле значајне спортске грађевине, док изградња Београдске арене није поново покренула архитектонско-спортски живот престонице.

Према историјским записима, прве Олимпијске игре настале су у древној Грчкој 776. године пре нове ере, и редовно су се одржавале током дванаест векова. Нису то биле једине Игре у Грчкој у то доба али су свакако биле најважније. Организовале су се сваке четврте године у Олимпији, у част бога Зевса, а њихов програм је комбиновао спортска такмичења са верским обредима. За време Игара владало је свето примирје – екехирија, када су сви ратови мо-

рали да стану, како би се учесницима и гледаоцима обезбедио сигуран пут. Право учешћа на Играма имали су слободни Грци, мушкарци и дечаци који нису кршили закон, док удатим женама није било дозвољено да учествују, чак ни као гледаоци. Победници су добијали маслинов венац и слављени су као хероји, подизане су им статуе и певане оде, док су они који су варали били кажњавани, а њихова имена су уписивана у бронзане статуе – зане, као подсетник на лоше примере које не треба следити. Успех древних Олимпијских игара може се делимично објаснити љубављу Грка према такмичењима у свим областима живота, ради постизања најбољих резултата, стицања славе и престижа, али и тежњом за хармоничном равнотежом духа, тела и ума сваког појединца. Упркос импресивним резултатима и великој популарности, прослава Олимпијских игара постала је спорадична и мање значајна за време римске владавине. Иако се не зна тачно када су одржане последње Игре, верује се да је њихов крај повезан с едиктом цара Теодосија I, из 393. године, када је он наредио затварање свих паганских локација.

Вековима касније Олимпијске игре су обновљене у Атини, 1896. године, овога пута у модерном облику и у међународним размерама, захваљујући француском барону, Пјеру де Кубертену (Слика 1). Придев олимпијски често се тада користио и за друга спортска такмичења, а временом је постао израз за описивање изузетних савремених спортских достигнућа и врсних дела у прошлости.

Нека од тих такмичења послужила су као инспирација Кубертену који је био заговорник спорта као средства образовања, и који је Модерне олимпијске игре видео као својеврсну промоцију својих теорија које први пут јавно излаже на Универзитету Сорбона у Француској 1892. године. Две године касније његова идеја је прихваћена на међународној конференцији на Сорбони. За домаћина првих Модерних олимпијских игара

Слика 1. Оснивач модерног олимпизма, барон Пјер де Кубертен

Слика 2. Чланови Међународног олимпијског комитета, Атина 1896. године

Слика 3. Свечано отварање Олимпијских игара, Атина 1896. године

изабран је град Атина, а 23. јуна 1896. године формиран је Међународни олимпијски комитет (МОК), који је био задужен за администрацију Игара (Слика 2).

Иако Кубертенове идеје о реформи образовног система у Француској нису заживеле, Модерне олимпијске игре постале су његово животно дело. Кубертен је постао утемељивач и идејни творац олимпијске идеје, око које се окупило више људи него што их је привукла било која друга идеја. Оно што је Кубертен подразумевао под „олимпизмом“ очигледно је из основних принципа који су данас саставни део Олимпијске повеље: „Олимпизам је филозофија живота која слави и комбинује све квалитете које поседују тело, воља и дух. Уједињујући спорт са културом и образовањем, олимпизам тежи да створи начин живота који се заснива на задовољству и физичком напору, као и на поштовању основних моралних принципа. Циљ олимпизма је да се спорт стави у службу хармоничног развоја човека како би се потпомогло успостављање једног мирољубивог друштва које води рачуна о очувању људског достојанства.”

Олимпизам је стање духа, које одликују узајамно разумевање, толеранција, солидарност и поштовање, и које се може ширити светом без сукобљавања са филозофским, политичким и верским убеђењима различитих друштвених заједница.

У Србији се термин *олимпијски* први пут користио када је Витешко друштво „Душан Силни” из Београда најавило манифестацију „Олимпијске игре са мачевима у доба старих Јелина”. Манифестација је одржана у фебруару 1896, исте године када и прве Модерне олимпијске игре у Атини (Слика 3). Чланови друштва су направили програм следећи програм оживљених Олимпијских игара. Значајан подстицај за увођење и прихватање олимпијске идеје у Србији била је петодневна посета српског краља Александра Обреновића Атини, на позив грчког краља Ђорђа (Слика 4). Тим поводом на свечаном отварању првих Модерних олимпијских игара подигнута је српска застава и интонирана српска химна, чему је посвећена изузетна пажња у тадашњим српским новинама које су редовно извештавале о догађајима и резултатима са Олимпијских игара. Коначно, крајем XIX и почетком XX века, олимпијску идеју прихватили су бројни спортски клубови у Србији, који су почели да организују такмичења с тим називом а многи новоосновани спортски клубови су у своје име интегрисали термин *олимпијски*. Сва та дешавања била су знаци да је олимпијска идеја врло добро прихваћена и да је еволуирала у олимпијски покрет и код нас.

Слика 4. Краљ Александар I Обреновић на отварању првих Модерних олимпијских игара, Атина 1896. године

Као резултат жеље српских спортиста и спортских клубова да постану део међународног олимпијског покрета, 23. фебруара 1910. године, на иницијативу групе младих војних официра школованих у Француској, у Београду је основан Српски олимпијски клуб (СОК). Њих је предводио капетан Светомир Ђукић, који ће касније постати дивизијски генерал и имати значајну улогу у развоју спорта, олимпијског покрета и ширењу олимпизма у нашој земљи у периоду 1910–1948. године. Један од главних циљева СОК-а био је подстицање и помоћ у раду витешких друштава, као и свих установа, спортских клубова и других институција, са намером да се допринесе унапређењу војног и физичког васпитања у Србији и да се успостави јединствен систем спортских такмичења. За неколико година основано је више од 30 локалних олимпијских клубова у готово свим великим српским градовима. То је било од велике важности за даљи развој спорта и олимпијског покрета у Србији. Српски олимпијски клуб је 1912. године примљен у Међународни олимпијски комитет. Оснивањем нове државе, 1919,

Српски олимпијски комитет постао је најпре Југословенски олимпијски одбор, потом Југословенски олимпијски комитет (ЈОК), задржавајући то име до 3. априла 2003, када је консолидован као Олимпијски комитет Србије и Црне Горе. Последња промена имена у Олимпијски комитет Србије била је 8. јуна 2006. године, услед распада Државне заједнице Србије и Црне Горе. Тиме је, после скоро 100 година успешне организације и представљања спорта у савезним државама, Олимпијски комитет Србије поново постао представник олимпијског покрета и спорта у Србији, задржавајући континуитет чланства у МОК-у. Спортисти Србије дебитовали су на олимпијској сцени 1912. године, и од тада су учествовали на свим Летњим олимпијским играма. До сада је наступило 1.448 олимпијца који су остварили 1.861 учешће у 26 спортова. Укупно је освојено 110 медаља, и то 31 златна, 40 сребрних и 39 бронзаних.

Изложба *Пут правих вредности* помоћи ће Вам да обогатите своје знање о олимпијској историји, да упознате опсег, величину и проблеме олимпијског покрета у Србији, али и да сагледате кључне олимпијске вредности и идеале: изузетност, поштовање, пријатељство, једнакост, хуманост и солидарност, који чине свет у коме живимо бољим.

Наташа Јанковић,
аутор изложбе

Дејан Зеџ

Спорт и олимпијски покрет у Србији – друштвени контекст

Увод у историју српског и југословенског олимпизма

Спорт је током XX века постао један од најзначајнијих и највољенијих друштвених феномена у свету. Од елитне разоноде уског круга привилегованих, он се раширио до најудаљенијих крајева планете, захватио све друштвене слојеве и заокупио пажњу и богатих и сиромашних, образованих и неуких, младих и старих. Србија у том погледу није представљала изузетак – у почетку омаловажаване игре младића и девојака по двориштима и парковима српских градова рашириле су се и до последњег села, а стотине хиљада људи се или активно бави спортом, или га посматрају и у њему уживају, уживо или путем медија. Олимпизам је у Србији у великој мери делио судбину самог спорта. Најзначајнија смотра светских спортиста одувек је привлачила изузетну пажњу спортске јавности, па отуд и жеља како самих спортиста тако и јавности али и државних власти, да се на Олимпијским играма појави што више српских такмичара и да се остваре што бољи резултати. Осим тога, наступи и успеси на Олимпијским играма утицали су на развој појединих спортова и дисциплина у самој земљи, као и на њихову популарност код публике и аматера. Вероватно су поједини спортови, као што су ватерполо, рукомет или одбојка, стекли велику популарност управо захваљујући значајним олимпијским успесима.

Тешко је дати уопштену квалификацију српских и југословенских спортских и олимпијских прегнућа у последњих 111 година, јер су се околности у овом дугом историјском периоду често и драматично мењале, али се неке карактеристике могу уочити. Прва значајна карактеристика српског и југословенског спорта и олимпизма је њихова зависност од државе и од политике – у почетку од соколских организација и војске, у периоду краљевине од Двора и државе, а у периоду социјализма од Партије и моћних политичара. Унутрашње и спољашње политичке околности и кризе утицале су на југословенски спорт, и у позитивном и у негативном смислу. Тако је јачање фашизма и

нацизма у Европи 30-их година XX века довело до реакције прогресивне светске јавности и до тихог бојкота Олимпијских игара у Берлину, у коме су се бројним спортистима придружили и Југословени, затим је сукоб између Југославије и Коминформа у великој мери усмерио Југославију на спортску сарадњу са Западом у послератном периоду, док је приближавање Југославије и земаља чланица Покрета несврстаних допринело успостављању и јачању спортских веза. Друга карактеристика је да су српски и југословенски спорт у одређеној мери били одсечени од међународних спортских токова. Ограничавање одласка у иностранство спортистима, као и тобожњи аматеризам који је отежавао ангажовање странаца, имали су и добре и лоше последице – ослањање на сопствене снаге изнедрило је таленте али је суженост контаката и сарадње довела до тога да се често каскало за развијенијим спортским срединама. Трећа карактеристика је да се у спорт неуједначено и често недовољно улагало. Последица тога је била да су постојали региони и спортови који су стајали изванредно, али и они који су били потпуно запуштени. Четврта, можда и најзначајнија одлика је да су српски и југословенски спортисти готово увек пружали боље партије и остваривали боље резултате него што се објективно, услед свега наведеног, могло очекивати.

Почеци српског спорта и настанак олимпизма у Србији

Спорт какав данас познајемо феномен је модерног доба. Физичка активност, надметања и спортска такмичења имају своје корене у античком периоду, али су пре XIX века ретко била део свакодневице обичних људи – борилачка надметања и витешке игре, као и лов, били су привилегија уског круга повлашћених, оних који су имали довољно слободног времена и материјалних средстава.¹ Тек у освит модерног доба спорт је постао доступан већини. Урбанизација, индустријализација, као и право на слободно време и доколицу били су неопходни за његов развој.² Код Срба су поједине игре, које су имале карактер спортског надметања, опстале кроз средњи век све до савременог доба, углавном у оквиру народне традиције и обичаја.³ Приликом верских празника, слава, вашара, свадби и моба одржавала су се такмичења, најчешће борбе или одмеравања у снази и издржљивости. Ослобађањем Србије од османске власти и наглим развојем српских градова, у другој половини XIX века, долази до јачања контаката са спољним светом, у првом реду са Србима у Хабзбуршкој монархији, а потом и са осталим деловима Европе. Млада српска нација, посебно интелигенција, била је жељна да сазна како живе људи у великом свету, а појачан интензитет контаката довео је до тога да су навике, обичаји и животни стилови који су били карактеристични за велике европске градове почели да се шире и Србијом.⁴ Једна од важних карактеристика модерног живота у Бечу, Прагу, Будимпешти или Берлину био је спорт. Српски младићи, који су имали ту срећу да се школују у иностранству, заљубљивали

---

1 Bora Jovanović, *Fizička kultura kroz istoriju*, Beograd, 1955.

2 Kaspar Maze, *Bezgranična zabava: uspon masovne kulture 1850–1970*, Beograd, 2008, 53–59.

3 Стефан Илић, Слађана Мијатовић, *Историја физичке културе Кнежевине и Краљевине Србије*, Београд, 1994, 156–158.

4 Србислав Тодоровић, *Спорт у старом Београду*, Београд, 2009, 14–113.

Слика 1. Чланови борачког друштва „Душан Силни”, око 1892. године

су се у игре које су већ тада залуделе њихове европске вршњаке. Разне игре лоптом, попут фудбала или хазене, пренете су у Србију на самом крају XIX века.⁵ У наредној деценији, по угледу на оно што су видели у иностранству, српски младићи су почели да оснивају клубове и спортска удружења, већином у Београду али их је било и у другим већим градовима, попут Ниша, Алексинца, Обреновца, Ваљева и Крагујевца.⁶ Осим фудбала и других игара лоптом, популарност су стекле и различите атлетске дисциплине, бициклизам, као и пливање.⁷

Упоредо с продором забавних спортских игара популарних међу омладином, у Србији су се развијале и друге идеје о спорту и вежбању, с различитим циљем и код потпуно другачије публике. Под утицајем соколског покрета који је настао у Чешкој, у Србији је популарност стекла витешко-соколска гимнастика, која је истовремено имала и хигијенски и патриотско-пансловенски карактер.⁸ Присталице соколског покрета, којих је највише било међу официрима, учитељима, професорима и политичарима, сматрали су да су физичка спрема и дисциплина неопходни како би се испунили национални задаци, у првом реду одбранила отаџбина од свих који су је нападали, као и да би се ослободила и ујединила поробљена браћа. Соколска друштва, која су истовремено имала и гимнастички али и културно-политички карактер, оснивана су широм Србије и околних земаља, уз велику подршку власти (Слика 1).⁹ До почетка Првог светског рата соколска и витешка друштва су постала најзначајнији фактор у развоју спорта у Србији. Поред гимнастике, неговале су се и тренирале борилачке вештине, мачевање, стрељаштво и стреличарство, као и јахање.¹⁰

Значајан утицај војске на спорт може се сагледати и у процесу оснивања Српског олимпијског клуба (СОК). Иако је популарност идеје олимпизма била велика још од почетка првих Игара одржаних у Атини 1896. године, којима је присуствовао тадашњи српски краљ Александар Обреновић, због разних спортских, организационих

---

5 Dejan Zec, „The Origin of Soccer in Serbia”, *Serbian Studies*, 24(1–2) (2010), 137–59.

6 Данило Стојановић, *Чика Дачине успомене*, Београд, 1953, 3–69; Србислав Тодоровић, *Фудбал у Србији: 1896–1918*, Београд, 1996.

7 *Споменица – Српски спорт 1918–1941*, Београд, 1996, 5–10.

8 Анте Брозовић, *Соко Краљевине Југославије*, Београд, 1930; Dejan Zec, “The Sokol Movement from Yugoslav Origins to King Aleksandar’s 1930 All-Sokol Rally in Belgrade”, *East Central Europe*, 42 (1) (2015), 48–69.

9 Саша Недељковић, „Повест Савеза витешких друштава ’Душан Силни’”, *Зборник Матице српске за друштвене науке*, 138 (2012), 103–114.

10 Миленко Арсовић, *Витешке игре и спортови и физичко васпитање нашега народа*, Београд, 1911.

Слика 2. Светомир Ђукић
Оснивач и први директор
Српског олимпијског клуба
основаног 1910. године и вођа
прве олимпијске делегације
Србије на Олимпијским
играма у Стокхолму 1912.
године. Тада је и постао члан
Међународног олимпијског
комитета и то остао до 1948.
године, када се својевољно
повукао. На оснивачкој
седници Југословенског
олимпијског одбора 1919.
изабран је за потпредседника.
У Краљевини Југославији
био је водећа личност
олимпијског покрета.

Слика 3. Учесници
квалификационе маратонске
трке за Олимпијске игре
у Стокхолму: Александар
Поповић, Драгутин Томашевић,
Станоје Ђорђевић, Никола
Јовановић и Миодраг Брадић,
чланови друштва „Душан
Силни”, мај 1912. године

и политичких околности, српски олимпијски покрет формално је организован тек 1910. године.¹¹ На иницијативу младих официра школованих у Француској, 10. фебруара (23. по новом календару) 1910. године, у београдском хотелу „Москва” у редакцији листа *Ново време* основан је СОК као прва званична олимпијска организација Јужних Словена. За директора је изабран капетан Светомир Ђукић, за секретаре потпоручник Милош Илић и студент Александар Боди, за благајнике дрогериста Милосав Јовановић и капетан Милорад Петровић, а за почасног председника генерал у пензији Никодије Стевановић.¹² Убрзо је усвојен и програм рада Клуба који је за циљ имао „подстрекивање” витешког духа и организовање утакмица, од пешачких до велосипедских. СОК је имао подршку појединих јавних личности, многих грађанских удружења, државних, културних и привредних институција, а посебно Двора, јер је принц Ђорђе био члан. Са друге стране, СОК је имао и противнике, посебно у виду соколских друштава, која су изгубила на чланству и утицају.

Када се говори о самим почецима српског олимпизма, не може се заобићи изузетно важна личност без чијег би ентузијазма и напора српска олимпијска историја била сасвим другачија. Реч је о Светомиру Ђукићу (Слика 2), војнику, официру и свестраном спортисти, који је готово цео свој живот посветио организацији и популаризацији спорта и олимпијског покрета. Рођен 1882. године у селу Ражана код Косјерића, од детињства је показивао склоност према спортским играма и такмичењима. Као млади официр развио је љубав према гимнастици, стрелаштву, атлетици, мачевању, коњичком спорту и бициклизму.¹³ Много важнија од његових спортских достигнућа била су она организациона – великим напором успео је да постави темеље српског олимпизма, а након што је сазнао за постојање Међународног олимпијског комитета (МОК) започео је акцију за учешће српских спортиста на Олимпијским играма у Стокхолму 1912. године и пријем у МОК. После квалификационог турнира (Слика 3) који је одржан у мају 1912. године на Кошутњаку, изабрана су двојица такмичара да представљају Србију – Душан Милошевић (Слика 3) у трци на 100 метара и Драгутин Томашевић у марафону (Слика 4).¹⁴

---

11 Србислав Тодоровић, *Српски олимпијски комитет (1910–1920)*, Београд, 2003, 9–21.

12 Чедомир Шошкић (ур.), *Олимпијски вековник: Сто година Олимпијског комитета Србије*, том I, Београд, 2010, 59–61.

13 Синиша Ивановић, Лазар Чолић, *Ко је дивизијски генерал Светомир Ђукић*, Београд, 1999, 36.

14 Рађивоје Марковић, „*Naš prvi olimpijca Dušan Milošević*”, *Zbornik za istoriju fizičke kulture Srbije*, 1 (1967), 17–25.

Уз помоћ Владе у износу од 4.000 динара, за коју је налог за исплату потписао министар Никола Пашић, под вођством капетана Светомира Ђукића, директора СОК, коњичког поручника Драгослава Војиновића, секретара и инжењера Андре Јовића, стручног вође екипе, први српски олимпијци отпутовали су возом за Стокхолм. Српску заставу на дефилеу учесника носио је Томашевић. Наши олимпијци нису победили у „рату нација у миру”, како је Олимпијске игре назвала београдска штампа, али своју публику нису ни разочарали. СОК Краљевине Србије је, у време Игара на 14. заседању МОК-а, примљен у чланство као 18. национални олимпијски комитет под именом Олимпијски комитет Србије, док је Светомир Ђукић постао члан МОК-а. На оснивачкој седници Југословенског олимпијског одбора 1919. године изабран је за потпредседника. У Краљевини СХС и Краљевини Југославији био је водећа личност олимпијског покрета. Предводио је југословенске спортисте на Играма четири Олимпијаде: у Антверпену 1920, Паризу 1924, Амстердаму 1928. и Берлину 1936. године. После Другог светског рата Ђукић је био принуђен, због политичког деловања, да напусти земљу. Године 1948. одрекао се чланства у МОК-у у корист другог представника ФНР Југославије и остатак живота провео у избеглиштву, у Немачкој, где је и умро 1960. године. Због тога се у југословенској спортској историографији о њему недовољно писало. Тек 40 година касније Ђукић је рехабилитован, а његови посмртни остаци пренети су у завичај 2002. године и уз највише војне почести положени у гробницу порте Ражанске цркве.

Делегација Србије на церемонији свечаног отварања Олимпијских игара у Стокхолму, 1912. године

1912 | СТОКХОЛМ

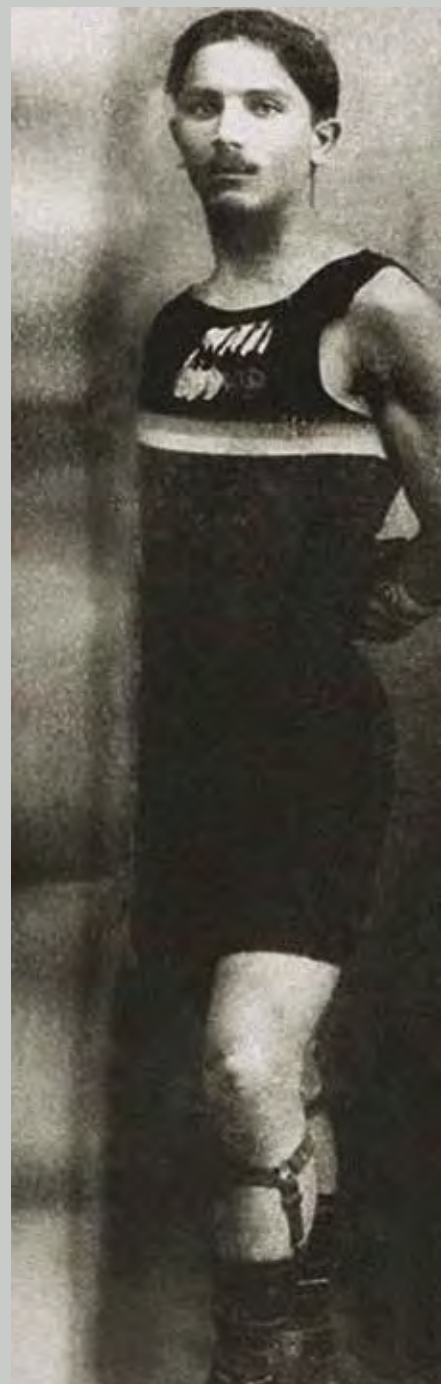
С. Ђукић и Д. Војиновић са капетаном В. Ландегремом, Стокхолм, 1912.

Писмо С. Ђукића председнику МОК-а, Пјеру де Кубертену, 1912.

Слика 3.
Душан Милошевић

Слика 4.
Драгутин Томашевић

Олимпијске игре у међуратном периоду (1920–1936)

Обнова и изградња спорта у југословенским земљама по окончању рата представљале су тежак посао, обележен последицама људског страдања и материјалних губитака, али и политичким и друштвеним трзавицама карактеристичним за овај историјски период. Приближавање југословенских народа и заједнички рад често су били проблематични и пуни искушења, али је спорт ипак напредовао. У децембру 1919. године у Загребу је основан Југословенски олимпијски одбор у чији састав су ушли најзнаменитији југословенски спортски радници попут Светомира Ђукића и Фрање Бучара (Слика 5).¹⁵ Колико су почеци били тешки говори и то да је на Олимпијским играма у Антверпену 1920. године, Краљевину СХС представљао само фудбалски тим – 11 спортиста без резерви (Слика 6), и то после

Слика 5. Први чланови Међународног олимпијског комитета са територије Југославије: генерал Светомир Ђукић, члан МОК 1912–1948, проф. др. Фрањо Бучар, члан МОК 1920–1947.

¹⁵ Чедомир Шошкић (ур.), *Олимпијски вековник: Сто година Олимпијског комитета Србије*, том I, Београд, 2010, 56–60.

Слика 6.
Чланови
фудбалског тима
Југославије

дугог и мучног убеђивања са представницима државе око финансирања трошкова делегације.¹⁶ У Паризу 1924. наша делегација са 37 спортиста била је бројнија, а поред фудбалера учествовали су гимнастичари, атлетичари и бициклисти (Слика 7). Барјактар је био атлетичар Станко Перпар. Изванредан успех остварио је Леон Штукел (Слика 8), који је освојио и прве олимпијске медаље. Овај млади Словенац и члан „Сокола” помогао се два злата, у такмичењима на вратилу и у вишебоју.¹⁷ На наредним Играма, одржаним у Амстердаму, 1928. године, наша делегација бројала је 34 такмичара (Слика 9), који су се надметали у шест спортова, а успех је био још већи – освојено је чак пет медаља, свих пет у гимнастици. Част да носи барјак на отварању Игара имао је атлетичар Димитрије Стефановић. Дуга и успешна соколска традиција допринела је високом квалитету југословенске гимнастике. Леон Штукел је освојио злато у такмичењу на круговима, и бронзу у вишебоју, док је Јосип Приможич освојио сребро на разбоју, а Стане Дерганц бронзу у прескоку. Такође, гимнастичка екипа (Слика 10) освојила је бронзу у екипном вишебоју. Иако је Југословенски олимпијски одбор одлучио да се не учествује на Олимпијским играма у Лос Анђелесу 1932. године, због

¹⁶ Јован Ружић, *Сећања и успомене*, Београд, 1973, 329–335.

¹⁷ *Sveslavensko sokolstvo*, Београд, 1930, 139.

1924 | ПАРИЗ

Слика 7. Бициклически тим Југославије,
с лева на десно: К Совић, Ј. Косматин,
М. Трубан, Ђ. Ђукановић

1928 | АМСТЕРДАМ

Слика 10. Екипа у вишебоју: Л. Штукел, Ј. Приможич, С. Дерганц,
Б. Грегорка, А. Малеј, Е. Антосијевич, Ј. Порента, Д. Циоти

Слика 9. Групна фотографија
Југословенских олимпијца у Амстердаму

Слика 8. Гимнастичар Леон Штукел,
освајач две златне медаље
у дисциплинама вишебој и вратило

високих трошкова путовања, Југославија је ипак имала представника. Вељко Наранчић (Слика 11) и Вилим Меснер су, делимично о свом трошку, отпутовали на Игре. Меснер, на жалост, због повреде није наступио, па тако није ни забележен као учесник Игара, док се Наранчић, који је носио југословенску заставу на свечаном дефилеу, такмичио у бацању копља и тако осигурао да се Југославија нађе на листи земаља учесница.

Олимпијске игре у Берлину, 1936. године, представљале су прекретницу за југословенски спорт. Са 86 учесника Југославија се сврстала међу озбиљне спортске нације. Барјактар је био атлетичар Милан Степишник. Југословени су се такмичили у 11 спортова, први пут и у женској конкуренцији (Слике 12. и 13).¹⁸ Међутим, управо због спортског и политичког значаја ових Игара конкуренција је била велика и Југословенима је било теже него раније да се боре за одличја. Поново су најбољи били гимнастичари, али је овога пута Штукелџ успео да освоји само једну сребрну медаљу, у такмичењу на круговима. Због жеље немачких власти да Олимпијске игре искористе у политичке и пропагандне сврхе, супротстављање учешћу на Играма у Берлину је било велико, како у великом делу Европе, тако и у Југославији. Радничка спортска заједница објавила је проглас о бојкоту, што су учинили и бројни угледни југословенски спортисти. По свему судећи, постојао је и тајни план, у организацији Комунистичке партије Југославије, да се

Слика 11. Др Вељко Наранчић

¹⁸ Чедомир Шошкић (ур.), *Олимпијски вековник: Сто година Олимпијског комитета Србије*, том I, Београд, 2010, 140–158.

1936 | БЕОГРАД

Слика 14. Олимпијска бакља у Београду на Теразијама

1936 | БЕРЛИН

Слика 12. Југословенска женска гимнастичка екипа у Берлину

Слика 13. Југословенска олимпијска репрезентација

олимпијски пламен угаси док је био на пропутовању кроз Југославију (Слика 14).¹⁹ Као резултат овог политичког супротстављања нацизму, југословенска фудбалска репрезентација није учествовала на Играма у Берлину.²⁰ Са друге стране, поједини југословенски функционери били су импресионирани организацијом Игара до те мере, да се јавила идеја да се Београд кандидује за домаћина. У наредним годинама се у том правцу радило, највише у планирању изградње Олимпијског стадиона у Београду.²¹ Међутим, почетак Другог светског рата све планове грубо је прекинуо. Рат је отежао међународне спортске контакте, а после напада нациста, 1941. године, Југославија је престала да постоји, самим тим, и све југословенске спортске институције. Спорт није стао за време рата, штавише, био је важан део свакодневног живота људи под окупацијом, чак и тамо где су се одвијала ратна дејства.²² За многе је управо спорт представљао наду да ће једнога дана рат престати и да ће се све вратити у нормалу. У сваком случају, спорт какав су Југословени познавали до 1941. године заувек је нестало, а из рата и разарања рађао се нови спортски живот.

---

19 Погледати: Бошко Станишић, *Милутинац*, Београд, 1968.

20 Aleksandar Ćirić, „Kako smo prvi gasili olimpijski plamen”, *Vreme*, <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=617169>

21 Dejan Zec, „Proposed Olympic Complex in Belgrade – Project by Hitler’s Architect Werner March”, *International Conference Architecture and Ideology*, Belgrade, 2012, 958–966; Милорад Сијић, *Фудбал у Краљевини Југославији*, Крушевац, 2009, 19–21.

22 Дејан Зеџ, „Оаза нормалности или тужна слика стварности? Фудбал у окупираној Србији (1941–1944)”, *Годишњак за друштвену историју*, 3 (2011), 49–70.

Обнова, изградња и међународна афирмација (1948–1956)

1948 | ЛОНДОН

Тим Југославије на свечаном отварању Олимпијских игара – Лондон, 1948.

Нова власт, у жељи да изврши реконструкцију спорта на социјалистичким основама, велику важност је придавала међународној сарадњи и такмичењима, видећи их не само као средство за стицање знања и искустава и за побољшање националних спортских резултата, већ и као могућност да се на међународном плану репрезентује држава, али и успеси комуниста у процесу друштвених и политичких реформи.²³ То је једна од главних карактеристика међународних спортских такмичења, без обзира на прокламовану жељу да се спорт и политика не мешају.²⁴ Стога су комунисти били веома заинтересовани за учешће у свим међународним такмичењима како против идеолошки блиских тако и против идеолошки

---

23 Едвард Кардељ, „Народна власт и физкултура”, *Задаци физкултурног покрета у ФНРЈ*, Београд, 1947, 9–15.

24 Погледајте: James Riordan, Arnd Krüger (eds.), *The International Politics of Sport in the Twentieth Century*, London–New York, 1999; Pierre Arnaud, James Riordan (eds.), *Sport and International Politics*, London – New York, 1998; Roger Levermore, Adrian Budd (eds.), *Sport and International Relations: An Emerging Relationship*, London – New York, 2004.

Слика 15. Иван Губијан

супротстављених држава и нација.²⁵ Олимпијске игре у Лондону, 1948. године, на којима је Југославија требало да покаже сопствени значај у новом светском поретку, виђене су као важна манифестација.²⁶ Планове за учешће на Играма, међутим, пореметиле су политичке турбуленције повезане са резолуцијом Информбироа из јуна 1948. године, која је Југославију изоловала на међународном плану.²⁷ Бојећи се потенцијалних провокација држава које су прихватиле Стаљиново мишљење о карактеру југословенске власти, највише државно руководство се до последњег тренутка премишљало да ли да у Лондон пошаље олимпијску делегацију. На крају су Јосип Броз Тито, Вељко Мићуновић, Алеш Бемлер, Мирослав Креачић и Неда Крмпотић, дакле највиши државни функционери, одлучили да се на Олимпијским играма учествује.²⁸ Југословенска делегација у Лондону је била бројна – учествовало је 96 спортиста, који су се такмичили у седам спортова.²⁹ Југословенску заставу на свечаном отварању Игара носио је страни спортиста Божо Гркинић. Осим спортиста, југословенску делегацију су сачињавали и умет-

ници који су се, по тадашњим пропозицијама, такмичили у областима архитектонских пројеката и урбанистичких планова. Југославија је освојила две медаље, обе сребрне, што ју је сврстало на 24. место од укупно 37 земаља учесница. Највећи успех остварио је атлетичар Иван Губијан (Слика 15), који је бацивши кладиво 54,27 метара у финалној серији

25 Миро Креачић, *Спорт у Југославији*, Београд, 1950, 102–104.

26 Richard Epsy, *The Politics of the Olympic Games: With an Epilogue, 1976–1980*, Berkeley, 1981, 28.

27 Ivo Banac, *Sa Staljinom protiv Tita : informbirovski rascjepi u jugoslavenskom komunističkom pokretu*, Zagreb, 1990; Tvrтко Jakovina, Martin Previšić (eds.), *The Tito-Stalin Split 70 Years After*, Zagreb–Ljubljana, 2020.

28 Чедомир Шошкић (ур.), *Олимпијски вековник: Сто година Олимпијског комитета Србије*, том I, Београд, 2010, 218.

29 Исто, 216–217.

обезбедио Југославији сребрну медаљу.³⁰ Успех који је највише обрадовао југословенску спортску јавност и који се најдуже памти, била је сребрна медаља фудбалера (Слика 16). Не само што је фудбал био најпопуларнији спорт у земљи, већ је Југославија управо у том периоду имала можда и најбољи тим у својој историји. Играчи који су били голобради младићи за време рата, попут Станковића, Митића, Бобека, Чајковског и Вукаса, стасали су, спремни да Југословенима али и свету покажу шта умеју.³¹ У финалном мечу су Југословени изгубили од Шведске резултатом, 3:1.³²

Олимпијске игре у Хелсинкију, 1952. године, одржане су у изузетно турбулентном периоду за Југославију, не само у политичком смислу, због сукоба са земљама Коминформа и покушајима да се пробије спољнополитичка блокада и оствари бољи и садржајнији контакт

Слика 16. Представник фудбалске репрезентације Југославије на победничком постолу, Лондон, 1948. године

30 *Enciklopedija fizičke kulture*, том I, Zagreb, 1975, 697.

31 Dejan Zec, Miloš Paunović, "Football's positive influence on integration in diverse societies: the case study of Yugoslavia", *Soccer & Society*, 16:2–3 (2015), 232–244; Boško Stanišić, *Plavi, plavi!: 1919–1969*, Beograd, 1969, 131–133.

32 Bratislav Stojanović, Dragiša Kovačević, *Jugoslovenski fudbalski klubovi*, Beograd, 1977, 15.

1952 | ХЕЛСИНКИ

Испраћај
југословенских
олимпијаца у
Хелсинки

са западним земљама, већ и у економском и друштвеном погледу. Трзавице су се морале огледати и у организацији спортског живота, па се и Југославија управо у четворогодишњем периоду између Игара у Лондону и Хелсинкију интензивно трудила да пронађе прави пут свог аутохтоног спортског развоја, без ослањања на спољне утицаје, пре свега, оне из Совјетског Савеза и других социјалистичких земаља. Управо је спољна политика увелико обојила и највећу светску спортску смотру у Хелсинкију. Оно што је у Лондону избегнуто – провокације на спортским игралиштима – у Хелсинкију није било могуће да се заобиђе. Наиме, 1951. године, после година спорења, основан је Олимпијски комитет Совјетског Савеза, који је исте године примљен у МОК.³³ То је значило да ће у Хелсинкију бити тешко избећи дуеле између југословенских и совјетских спортиста, па тако и све потенцијалне проблеме који су се из тих дуела могли изродити. Југословенски тим у Хелсинкију чинило је 96 спортиста, који су се такмичили у 11 спортова, а заставу је на дефилеу носио атлетичар Ото Ребула.³⁴ Они су освојили три медаље – једну златну (веслање) и две сребрне (ватерполо и фудбал). Највећи успех остварио је веслачки четварац без кормилара, који је освојио злато: Боначић, Валента, Тројановић и Шегвић, сви чланови сплитског клуба „Гусар” (Слика 17).³⁵ Сјајан резултат остварила је и ватерполо резрезентација (Слика 18), која је освојила сребро, уједно и своју прву медаљу у историји.

33 ”The USSR and Olympism”, *Olympic Review*, (84): 1974, 530–557; Victor Louis, Jennifer Louis, *Sport in the Soviet Union*, Oxford, 1980.

34 „XV Letnje Olimpijske Igre Helsinki 1952”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/helsinki-1952/>

35 Herci Ganza Čaljkusić, *Spomenica HVK Gusar: 1914–2004*, Split, 2004, 82–92.

Слика 17. Четверац без кормилара

Слика 18. Ватерполо репрезентација

Слика 19. Фудбалска репрезентација

На Играма 1952. године најзанимљивији сегмент такмичења за југословенске љубитеље спорта представљао је фудбалски турнир, јер је објективно моћан југословенски тим (Слика 19) бранио медаљу из Лондона, али и због тога што се Југославија састала са екипом Совјетског Савеза, што је било од прворазредног политичког и пропагандног значаја.³⁶ Атмосфера пред меч била је напета, улог је био велики, не само у фудбалском смислу већ и у сфери политичког и међународног престижа. На симболичком плану, победа у овој утакмици представљала је и победу у политичкој и идеолошкој конфронтацији дугој пуне четири године. Притисак политичара на играче оба тима био је веома висок. Стјепан Бобек сведочи како је Тито играчима послао телеграм подршке пред утакмицу.³⁷ Меч одигран у Тампереу пред 30.000 гледалаца представљао је један од најузбудљивијих мечева у историји олимпијских фудбалских турнира. Већи део меча Југословени су одиграли сјајно и имали су велику предност,

36 Artur Такач, *Šezdeset olimpijskih godina*, Novi Sad, 1999, 129–131; Владета Недељковић, *Једанаест величанствених*, Београд, 2016, 46–50.

37 Rajko Mitić, Stjepan Bobek, *Olimpijski dnevnik*, Beograd, 1952, 14–28.

али до краја утакмице Совјети су успели да изједначе. Шок после овог меча био је неописив, Југославија је испустила сигурну победу и пролаз у наредну рунду. Правила су предвиђала да се меч понови, и одмах по окончању првог сусрета деловало је да су Југословени били у тешкој психолошкој кризи. Али и Совјети су били значајно уздрмани. Поновљени сусрет одигран је два дана касније, и овога пута југословенски тим није дозволио изненађење, меч је завршен победом Југословена, а радост и олакшање због позитивног резултата били су неописиви.³⁸ Финални сусрет био је дуел две вероватно најбоље светске екипе тог времена – Југославије и Мађарске. Мађари су били бољи и освојили олимпијско злато. Ипак, сребрна медаља је сијала златним сјајем.³⁹

На следеће Олимпијске игре, које су одржане у Мелбурну 1956. године, југословенска делегација стигла је у знатно мањем броју него раније. Да ли због тога што је млада социјалистичка Југославија имала пуно тога да доказује у непосредним послератним годинама и у периоду сукоба са Комунистичким информационом бироом (Коминформ), или због тога што је спласнуо почетни елан, с којим су спортисти приступили глобалним так-

Југословенски репрезентативци у Мелбурну

мичењима после дуге паузе проузроковане ратом и разарањем, за Игре у Мелбурну квалификовао се само 41 такмичар, скоро двоструко мање него за Игре 1948. и 1952. године.⁴⁰ Југословени су се такмичили у осам спортова, а на отварању Игара барјактар је био ватерполиста Здравко Ковачић. Предвођени тренером Боначићем, ватерполисти (Слика 20) су бранили сребрну олимпијску медаљу из Хелсинкија, у чему су у

38 Владимир Дедијер, *Изгубљена битка Ј. В. Стаљина*, Сарајево–Београд, 1969, 422–426.

39 Тони Погачник, „Шта сам видео у Хелсинкију”, у: Васа Стојковић (ур.), *Футбал*, Београд, 1952, 33–51.

40 „XVI Letnje Olimpijske Igre Melburn 1956”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/melburn-1956/>

Слика 20. Ватерполо репрезентација

Слика 21. Проглашење победника у фудбалу

Слика 22. Фрањо Михалић

финалном пласману и успели. Сребрну медаљу су бранили и фудбалери.⁴¹ Југославија се пласирала у финале, где се сусрела са тимом Совјетског Савеза, љутим противником из Хелсинкија, који је имао и мотив више – да се Југословенима освети за пораз и испадање са претходних Игара. СССР је победио резултатом 1:0 (Слика 21). Невероватан подвиг у Мелбурну остварио је југословенски атлетичар дугопругаш Фрањо Михалић који је освојио сребро у маратону, заоставши за победником, Французом Аланом Мимуном, само 1 минут и 32 секунде (Слика 22).⁴²

⁴¹ Вековник, том I, 300.

⁴² *Official Report of the Organizing Committee for the Games of the XVI Olympiad, Melbourne, 1956, Lausanne, 1958, 272–273.*

Велики искораци и велике кризе (1960–1976)

1960 | РИМ

Слика 23. Радован Радовић предводи делегацију Југославије на церемонији отварања Олимпијских игара у Риму 1960.

У Рим, 1960. године, отпутовала је најбројнија делегација у југословенској историји спорта, са 120 такмичара, који су се борили у 14 спортова.⁴³ Барјактар је био кошаркаш Радован Радовић (Слика 23). Упркос бројности, Југословени нису успели да освоје велики број медаља – свега две, једну сребрну и једну златну. Међутим, међу љубитељима спорта Игре су остале упамћене по два значајна историјска догађаја – првом учешћу кошаркашке репрезентације на турниру и првој златној медаљи за фудбалере.⁴⁴

---

⁴³ Вековник, том I, 332.

⁴⁴ „Југословени на ОИ у Риму: Да није било фудбалера ...”, *Strategija*, <http://www.strategija.org/jugosloveni-na-oi-u-rimu-da-nije-bilo-fudbalera/>

Слика 24. Бранислав Мартиновић

Слика 25. Фудбалска репрезентација Југославије

Добар успех на Играма остварио је рвач Бранислав Мартиновић, који је освојио сребро у категорији до 67 килограма (Слика 24). Мартиновић се у финалу борио против совјетског шампиона Автандила Коридзеа, од којег је изгубио 0:2.⁴⁵ Кошарка, динамична и забавна игра која се на југословенским просторима појавила још 20-их година XX века, праву популарност је почела да стиче тек у послератном периоду.⁴⁶ Игре у Риму су представљале прву прилику да се Југословени суоче са најбољим светским тимовима, да покажу шта умеју, али и да много науче.⁴⁷ Југославија је заузела шесто место, а Радивој Кораћ је проглашен за најбољег стрелца турнира. Упркос убедљивим поразима од тадашњих светских суперсила, САД и СССР, очигледно је било да су југословенски кошаркаши талентовани и да би, уз адекватан рад, могли да се пласирају и на највише позиције. Неки од играча који су наступили у Риму били су део генерације која је ово предвиђање и испунила. Највећи успех остварили су фудбалери (Слика 25). После две узастопне сребрне медаље, они су ко-

45 *The Games of the XVII Olympiad, Rome 1960 : the official report of the Organizing Committee*, vol. 2, Lausanne, 1960, 479.

46 Pero Jelić, "Aux origines du basket-ball en Yougoslavie (1923–1940)", *Études balkaniques*, 11, 2004, 177–196.

47 Jelena Kosanić Podunavac, Bojan Milovanović, Radimir Šaper: *kako se stvarala jugoslovenska košarka*, Beograd, 2005; Vladislav Radosavljević, *Plavi sjaj: jugoslovenska muška košarka XX veka*. Knj. 1–3, Beograd, 2002; Milan Tasić, Aleksandra Tušup, Dejan Tušup, *Dobro došli u zemlju košarke: 1947–2004*, Beograd, 2005.

начно остварили највиши пласман – златну олимпијску медаљу.⁴⁸ У финалном сусрету, на Олимпијском стадиону у Риму, пред око 40.000 гледалаца, југословенски тим је релативно лако савладао Данце, резултатом 3:1, иако је добар део меча југословенска екипа играла са играчем мање. Југословени су показали одличну и ефикасну игру, а Милан Галић и Бора Костић били су најбољи стрелци турнира са шест постигнутих голова.⁴⁹

Пласман на Играма у Риму, 1960. године, тумачио се двојачко – међу спортским стручњацима и руководиоцима, али и међу обичним љубитељима спорта, преовладавало је мишљење да су две освојене медаље неуспех, нарочито ако се у обзир узме бројност југословенске делегације. Супротно томе, постојало је мишљење да је број учесника показатељ доброг рада, успешног омасовљавања и подизања квалитета. Увећање спортске базе и активирање већег броја људи довело је и до побољшања квалитета и до бољих резултата. То се видело на Олимпијским играма одржаним 1964. године у Токију. Југословенска делегација била је бројчано слабија него на претходним Играма – учествовало је 78 спортиста, који су се такмичили у девет спортова.⁵⁰ Број освојених медаља је био лепо изненађење – укупно је освојено пет медаља, две златне, једна сребрна и две бронзане (Слика 26). Апсолутна звезда југословенске екипе био је гимнастичар Мирослав Церар, који је и носио југословенски барјак на свечаном отварању Игара.⁵¹ Он се такмичио у пет дисциплина, али је најбоље резултате постигао на вратилу и коњу с хваталкама, освојивши бронзу и злато.⁵² О значају његовог подвига може посведочити и то да је изабран да преда Штафету младости Јосипу Брозу Титу, 1965. године, који му се том приликом јавно захвалио јер је „достојанствено репрезентовао југословенски спорт на Олимпијадама”.⁵³ Сјајан успех постигли су и рвачи, који су освојили две медаље – Бранислав Мартиновић у категорији до 63 килограма освојио је бронзу, док је Бранислав Симић освојио злато у категорији до 87 килограма.⁵⁴ У Токију су се на постоље вратили и југословенски ватерполисти, освојивши сребрну медаљу, а злато им је измакло искључиво због гол-разлике.⁵⁵

---

48 „XVII Letnje Olimpijske Igre Rim 1960”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/rim-1960/>
49 *Вековник*, том I, 334–335.

50 „XVIII Letnje Olimpijske Igre Tokio 1964”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/tokio-1964/>

51 Robert Guštin, „Zgodovina letnih olimpijskih iger v povojnih letih”, *Gorenjski Glas*, <http://arhiv.gorenjski Glas.si/article/20070731/C/307319953/zgodovina-letnih-olimpijskih-iger-v-povojnih-letih>

52 *Games of the XVIII Olympiad, Tokyo 1964: the official report of the Organizing Committee*, vol. 2, Lausanne, 1964, 351.

53 Miloš Gligorić (ur.), *Tito o fizičkoj kulturi i sportu*, Beograd, 1978, 27.

54 *Вековник*, том I, 374–375.

55 HistoFINA, *Water Polo – Medallists and Statistics*, Lausanne, 2019, 6–9.

1964 | ТОКИО

Слика 26. Освајачи медаља са Олимпијских игара

Југословенски олимпијци у Токију

Бранислав Мартиновић

Бранислав Симић
на победничком постољу

Мирослав Церар

1968 | МЕКСИКО СИТИ

Слика 27. Освајачи медаља са Олимпијских игара

Кошаркашка репрезентација Југославије

Ватерполо репрезентација Југославије

Стеван Хорват

Ђурђа Бједов

Упркос добрим резултатима у Токију, наступ југословенске делегације актуелизовао је проблем који је био уочљив и раније, а односио се на несразмеру у заступљености жена у југословенском тиму и њиховом доприносу броју освојених медаља. На Олимпијским играма, које су 1968. године одржане у Мексику, од 69 чланова југословенске делегације било је свега десет жена. То је говорило да су социјалистичке власти, упркос декларисању за равноправност полова у свим сферама друштвеног деловања, па тако и у спорту, у реалности мало на том пољу учиниле.⁵⁶ Стога је успех пливачице Ђурђе Бједов, која је освојила две медаље, злато у дисциплини 100 метара прсно и сребро у дисциплини 200 метара прсно, одјекнуо у спортској јавности, а сама Ђурђа је преко ноћи постала национална спортска хероина.⁵⁷ Ватерполисти су коначно, после три освојена сребра, забележили до тада највећи успех и освојили златну медаљу победивши у финалу Совјете у продужецима.⁵⁸ Ванвременску класу доказао је и Мирослав Церар, који је одбранио злато из Токија у дисциплини коњ са хватаљкама. Своју прву олимпијску медаљу освојили су кошаркаши. У полуфиналном мечу пред 22.000 навијача остварили су историјску победу против СССР-а. Иако нису успели да савладају САД у финалу, освајањем сребрне медаље дефинитивно су заузели сам врх европске и светске кошарке, који дуго година неће напуштати.⁵⁹ Леп успех су остварили и рвачи – Стеван Хорват је освојио сребро у категорији до 70 килограма, а Бранислав Симић, југословенски барјактар на церемонији отварања Игара, узео је бронзу у категорији до 87 килограма. Сјајан наступ рвача је дефинитивно заокружио перцепцију о рвању као стубу југословенског спорта и његовог међународног угледа. Бронзаном медаљом се могао похвалити и Звонимир Вујин, млади боксер који се такмичио у лакој категорији (Слика 27).⁶⁰

Период пред одржавање Олимпијских игара у Минхену, 1972. године, био је у Југославији обележен политичким трзавицама и унутрашњим сукобима, како између република, тако и између републичких партијских руководстава и централних власти у Београду. Тај раст тензија утицао је донекле и на погоршање међунационалних односа унутар федерације, што се могло уочити и на спортском плану.⁶¹ Осим изражене нетрпељивости између на-

---

56 Ivan Simić, "Gender Policies and Amateur Sports in Early Yugoslav Socialism", *The International Journal of the History of Sport*, vol. 34, iss. 9 (2017), 848–861; Никола Мијатов, *Спорт у служби социјализма: Југословенско искуство 1945–1953*, докторска дисертација, Београд, Филозофски факултет, 2019, 182–197.

57 Jurica Gizdić, *Kovači hrvatskih olimpijskih odličja*, Zagreb, 2014, 14; *Enciklopedija fizičke kulture*, tom I, Zagreb, 1975, 172.

58 *Official Report of the 1968 Olympic Games v. 3*, Lausanne, 1969, 449–466, 811–826.

59 Aleksandar Ostojić, „Istorija: Naša prva olimpijska medalja”, *Koš*, <https://kosmagazin.com/nasa-prva-olimpijska-medalja/>

60 „XIX Letnje Olimpijske igre Meksiko Siti 1968”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/meksiko-siti-1968/>

61 Richard Mills, *Nogomet i politika u Jugoslaviji: sport, nacionalizam i država*, Zagreb, 2019, 115–166.

вијача, дошло је и до јачања тенденција републичких спортских савеза за самосталнијим деловањем, на домаћем и међународном плану.⁶² Стога су власти управо спорт виделе као добро средство за промовисање слоге и државног јединства. А за пројектовање слике у међународној спортској јавности нема боље платформе од Олимпијских игара. Зато је и Тито, у разговору са најбољим југословенским спортистима, пред Олимпијске игре 1972. године, изјавио: „Братство и јединство је важан фактор. Међу спортистима најмање има

Слика 28. Југословенски олимпијци на пријему у Белом двору

тих проблема. И они треба да буду примјер у развијању братства и јединства, јер спорт је универзалан, веома користан и важан, не само у једној вишенационалној земљи него и у међународним оквирима [...] Без обзира из које сте републике, ви сте представници спорта читаве Југославије [...] Неки су хтјели да окрње углед који Југославија ужива у политичком, спортском и сваком другом погледу. Али у томе неће успјети. А ви спортисти када идете вани увијек морате имати у виду да сте представници социјалистичке Југославије” (Слика 28).⁶³

Слика 29. Мирко Сандић предводи Југословенску делегацију на церемонији отварања Олимпијских игара у Минхену, 1972. године

Делегација у Минхену је била бројна – 128 спортиста, који су се такмичили у 15 спортова.⁶⁴ Југословенску заставу носио је ватерполиста Мирко Сандић (Слика 29). Биланс је био солидан, освојено је пет медаља – две златне, једна сребрна и две бронзане (Слика 30). Најупечатљивији резултат остварили су боксери. Мате Парлов је после тих Игара постао национални херој.⁶⁵ Он се такмичио у категорији до 80 кило-

62 Martin Previšić, Ivan Mlinarić, „Služba državne sigurnosti Hrvatske protiv nogometnih navijača 1989–1991”, *Istorija 20. века*, 1 (2020), 163–184.

63 Tito o fizičkoj kulturi..., 24.

64 „XX Letnje Olimpijske igre Minhen 1972”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/minhen-1972/>

65 Armando Černjul, *Zlatni Mate*, Pula, 1972; „PARLOV, Mate”, *Hrvatski biografski leksikon*, <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11884>

Рукометна репрезентација Југославије

Јосип Чорак

Звонимир Вујин

Мате Парлов

грама и у финалном мечу је савладао Кубанца Жилбета Кариља техничким нокаутом. Звонимир Вујин успео је да понови успех из Мексика и освоји бронзану медаљу у категорији до 63,5 килограма. Игре у Минхену прославиле су једну сјајну генерацију рукометаша, који су тих година освајали светску сцену, на репрезентативном и клубском нивоу. Спорт који се надметао са много популарнијим играма, тихо, готово неприметно се развијао, нарочито у мањим срединама, Бјеловару, Бањој Луци, Црвенки и Шапцу, да би почетком 70-их година 20. века југословенски рукомет постао глобално значајан.⁶⁶ Југословени су остварили шест победа у шест мечева и освојили злато, савладавши у финалу Чехословачку резултатом 21:16. Рукометаша су постали национални хероји, а рукомет је стекао велику популарност, јер су управо тада, дивећи се шампионима из Минхена, многа југословенска деца почела да тренирају рукомет, а нека од њих ће управо и постати шампиони из 80-их година XX века.⁶⁷ Рвачи су освојили две медаље, Јосип Чорак у категорији до 90 килограма освојио је сребро, а Милан Ненадић у категорији до 82 килограма бронзу.⁶⁸

66 Jovan Paripović, *Omladinski rukometni klub „Partizan” Bjelovar: 1955–1981*, Bjelovar, 1982; Aleksandar Ravlić, *Rukometni šampioni Jugoslavije: sportska hronika*, Banja Luka, 1959; *20 godina rukometa u Šancu: RK MП Шабац, Шабац*, 1978.

67 Andrija Kačić-Karlin, „Rukometno olimpijsko zlato 1972”, *Povijest.hr*, <https://povijest.hr/sport/rukometno-olimpijsko-zlato-1972/>

68 *Вековник*, том I, 475–476.

Слика 31. Освајачи медаља: Момир Петковић и Иван Фргић /рвање/, Аце Русевски и Тадија Качар /бокс/, Матија Љубек /кану/

Слика 32. Тадија Качар и Бруно Храстински

На Олимпијским играма које су одржане у Монтреалу, 1976. године, Југославија је учествовала са 88 такмичара, али се наставила лоша тенденција да број такмичара буде много већи од броја такмичарки, па је тако у Монтреал отпутовало свега пет жена. Југословени су се такмичили у 14 спортских дисциплина.⁶⁹ Барјактар је био Хрвоје Хорват, прослављени рукометаш. Остварен је значајан успех у броју медаља – осам, од којих две златне, три сребрне и три бронзане (Слика 31). Херој Игара је био кануист Матија Љубек, који је узео две медаље, злато у такмичењу на 1.000 метара и бронзу на 500 метара.⁷⁰ Велики успех су постигли такмичари у борилачким спортовима, боксер Тадија Качар (Слика 32) освојио је сребрну медаљу у категорији до 71 килограм, а Аце Русевски бронзу у категорији до 60 килограма.⁷¹ Успешни су били и рвачи. Момир Петковић освојио је злато у такмичењу грчко-римским стилем у категорији до 82 килограма, а Иван Фргић сребро у категорији до 57 килограма. Џудиста Славко Обадов освојио је бронзу у категорији до 80 килограма, победивши Шпанца Де Фрутоса.⁷² Кошаркаши су успели да поправе утисак са претходних Игара, освојивши друго место и сребрну медаљу.⁷³

69 „XXI Letnje Olimpijske igre Montreal 1976”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/montreal-1976/>
70 *Вековник*, том I, 516–517.

71 "Boxing at the 1976 Montreal Summer Games", *Sport-Olympic*, <https://www.sport-olympic.gr/sp/index.php/olympic-games/modern-olympic-games/summer-olympic-games/1976-montreal-summer-olympics/1497-1976-summer-olympics-the-results-boxing>

72 *Вековник*, том I, 512–513.

73 Марко Марковић, „Петорица величанствених”, *Здраво*, јун 1976, <http://www.yugopapir.com/2016/06/marko-markovic-pred-montreal-1976-kakva.html>

Југославија као олимпијска сила (1980–1988)

Свечано отварање Олимпијских игара у Москви
- насловна страна часописа *Темпо*

Пред почетак Олимпијских игара у Москви, 1980. године, чинило се да ће једна велика бољка југословенског спорта бити залечена. Дуго се мука мучила са резултатима у женској категорији, а још од Ђурђице Бједов Југословени нису имали спортску хероину, доказану и на међународном плану. У Совјетски Савез је отпутовало 164 спортиста, од тога 28 жена.⁷⁴ Пропорционално је удео спортисткиња и даље био мали, мада их је у Москви било готово шест пута више него у Монреалу. Најзаслужнији за тај пораст били су женски рукометни и кошаркашки тимови, који не само да су успели да се изборе за учешће, већ су освојили и медаље. Женска рукометна репрезентација освојила је друго место и сребрну медаљу у једнокружном систему са три победе, једним нерешеним резултатом и једним поразом.⁷⁵

74 „XXII Letnje Olimpijske igre Moskva 1980”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/moskva-1980/>

75 *Вековник*, том I, 598.

1980 | МОСКВА

Слика 33. Освајачи медаља са Олимпијских игара

Женска рукометна репрезентација

Кошаркашка репрезентација

Милорад Станулов и Зоран Панчић

Душко Мрдуљаш, Златко Целент и Јосип Реић

Ватерполо репрезентација

Слободан Качар

Шабан Сеиди

Радомир Ковачевић

Турнир у Москви је представљао прво учешће за наше кошаркашице, које су на крају освојиле треће место у узбудљивом мечу, савладавши Мађарску резултатом 68:65.⁷⁶ Добре партије приказали су боксери, рвачи и џудисти. Боксер Слободан Качар освојио је златну медаљу у категорији до 81 килограм.⁷⁷ Медаљу је освојио и џудиста Радомир Ковачевић, у категорији до 95 килограма, који је у борби за бронзу победио у репасажу. На велику сцену ступили су југословенски рвачи у слободном стилу, а Шабан Сеиди је заузео треће место у категорији до 68 килограма.⁷⁸ Веслачки тим је бројао 14 такмичара а освојене су две медаље, двојац на париће – Зоран Панчић и Милорад Станулов – заузео друго место, а двојац са кормиларом – Душко Мрдуљаш, Златко Целент и Јосип Реић – треће.⁷⁹ Кануиста Матија Љубек, херој из Монтреала и барјактар на церемонији отварања Игара, није успео да освоји медаљу. Ватерполисти су се у Москви вратили на победничко постоље освојивши сребро.⁸⁰ Велики успех остварили су кошаркаши. Не само да су освојили прво место и златну медаљу већ су у елиминационој фази победили и великог ривала, екипу Совјетског Савеза, која је играла на домаћем терену. У узбудљивој финалној утакмици Југословени су славили против Италије резултатом 86:77. Југославија је била убедљива и ефикасна – злато је освојено без пораза и уз 920 постигнутих кошева, у просеку више од 100 кошева по утакмици (Слика 33).⁸¹

Олимпијске игре, колико год међународна спортска заједница покушавала да их заштити, увек су биле позорница за политичке манифестације и обрачуне.⁸² Када се гледа уназад, још од нацистичке пропаганде из Берлина, исказивања незадовољства расизмом у САД од стране афроамеричких спортиста у Мексику, или терористичког напада на Израелце у Минхену, најживља сећања на Олимпијске игре управо су она која нису у вези са спортом. У првој половини 80-их година XX века регуларно одржавање Игара пореметио је организовани бојкот – најпре Олимпијских игара у Москви 1980, од

---

76 Vladimir Stanković, „Istorija: Debi ženske košarke na OI 1976”, *Koš*, <https://kosmagazin.com/istorija-debi-zenske-kosarke-na-oi-1976/>

77 Ђорђе Вукмировић, *Панонски бомбардери*, Нови Сад, 2006.

78 ”Wrestling at the 1980 Moskva Summer Games”, *Sports-Reference*, <https://www.sports-reference.com/olympics/summer/1980/WRE/>

79 *Вековник*, том I, 602–603.

80 *Games of the XXII Olympiad, Moscow, 1980: official report*, v. 3, Lausanne, 1980, 501–509.

81 *Вековник*, том I, 590–593.

82 Виолета Шиљак, Слађана Мијатовић, Ивана Парчина, „Политика и Олимпијске игре”, *Теме*, XXXVII, бр. 2 (2013), 887–900.

1984 | ЛОС АНЂЕЛЕС

Слика 34. Освајачи медаља са Олимпијских игара

Владо Лисјак

Антон Јосиповић

Рефик Мемешевић

Шабан Сеиди

Реџеп Реџеповски

Азиз Салиху

Мирко Пузовић

Јожеф Тертеи

Милорад Станулов, Зоран Панчић,
Матија Љубек и Мирко Нишовић

стране САД и дела западних земаља, а затим и бојкот Олимпијских игара у Лос Анђелесу 1984. године од дела социјалистичких земаља.⁸³ Поједине земље су, индиректно, имале користи од ових политичких сукобљавања. Тако је ослабљена конкуренција била и један од разлога историјски најуспешнијих Игара за Југославију (Слика 34). Југословенска делегација у Лос Анђелесу је бројала 140 спортиста (105 мушкараца и 35 жена), који су се такмичили у 16 спортова.⁸³ Дражен Далипагић, прослављени кошаркаш, носио је заставу на свечаној церемонији отварања Игара. Што због квалитетног рада и перформанса, што због других околности, Југославија је у Лос Анђелесу освојила чак 18 медаља, седам златних, четири сребрне и седам бронзаних, што је ове Игре учинило најуспешнијим у југословенској олимпијској историји. Најуспешнији су били рвачи, који су освојили чак пет медаља. Владо Лисјак је освојио злато у категорији до 68 килограма у грчко-римском стилу. Јожеф Тертеи је био трећи у категорији до 100 килограма, док је Рефик Мемичевић у супертешкој категорији освојио сребро. У такмичењу слободним стилем Шабан Сеиди је поново освојио бронзу, а млади Шабан Трстена злато у категорији до 52 килограма.⁸⁴ Изузетно успешни су били и боксери који су освојили чак четири медаље. Бронза је припала Мирку Пузовићу у категорији до 63 килограма и Азизу Салихуу у супертешкој категорији. Реџеп Реџеповски је у категорији до 51 килограм освојио сребро, а Антон Јосиповић злато у категорији до 81 килограм.⁸⁵ Сјајно су наступили и југословенски кајакаши и кануисти. Двојац Матија Љубек и Мирко Нишовић освојио је две медаље, злато у трци на 500 метара и сребро у трци на 1.000 метара. Кајакаш Милан Јанић остварио је други најбољи пласман у трци на 1.000 метара и освојио сребрну медаљу. Веслачки дубл скул Зоран Панчић и Милорад Станулов освојио је бронзу.⁸⁶

Успеси Југословена у појединачним категоријама делимично су остали у сенци сјајних резултата у колективним спортовима. Ватерполисти су цео турнир одиграли без изгубљене утакмице и узели злато, ефикасном и допадљивом игром.⁸⁷ Лос Анђелес је био

---

83 „XXIII Letnje Olimpijske igre Los Angeles 1984”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/los-andjeles-1984/>

84 *Вековник*, том II, 682–685.

85 Roger P, "25 Years Later: Evander Holyfield Robbed of Gold in the 1984 Olympics", *Bleacher Report*, <https://bleacherreport.com/articles/221389-25-years-later-evander-holyfield-robbed-of-gold-in-the-1984-olympics>; *Вековник*, том II, 686–689.

86 *Official Report of the Games of the XXIIIrd Olympiad, Los Angeles, 1984*, v. 2, Lausanne, 1984, 165.

87 *HistoFINA, Water Polo: Medallists and Statistics*, Lausanne, 2019, 6–14.

Игре за дивљење: 18 медаља плавих
- насловна страна часописа *Темпо*

позорница апсолутног тријумфа југословенског рукомета, са освојеним златним медаљама и у мушкој и у женској конкуренцији.⁸⁸ Почетак 80-их година XX века за југословенску кошарку представљао је транзициони период, када је славна екипа која је до тада доминирала светском кошарком сишла са сцене.⁸⁹ Нови тим, који је био спој младости и искуства, одиграо је добар турнир, победивши у седам утакмица и изгубивши само једну. У борби за треће место Југословени су били бољи од Канаде, са резултатом 88:82.⁹⁰ После много година Југославија се нашла међу освајачима медаље у фудбалу. Сјајан турнир је обележило неколико узбудљивих мечева. Југословени су у утакмици за бронзу успели да преокрену резултат и изборе победу против екипе Италије са 2:1.⁹¹

Олимпијске игре у Лос Анђелесу биле су рекордне за Југославију, нарочито по броју освојених медаља. Тешко је било очекивати да се такав успех понови у Сеулу четири године касније, 1988, поготово што је броју освојених одличја допринела и чињеница да је већина социјалистичких држава бојкотовала Игре. Очекивало се, међутим, да Игре у Сеулу покажу да су Југословени, који су и овога пута учествовали у великом броју – укупно 155 спортиста, од тога 117 мушкараца и 38 жена, на добром путу у развоју својих спортских потенцијала. Очекивало се да буду компетитивни и да покажу како је југословенска спортска политика добро конципирана и адекватно спровођена, да се генерације у репрезентативним селекцијама смењују на ваљан начин, као и да се повећава број спорт-

88 *Вековник*, том II, 695–697.

89 "1984 Olympic Games: Tournament for Men", *FIBA*, http://archive.fiba.com/pages/eng/fa/event/p/sid/2941/_/1984_Olympic_Games_Tournament_for_Men/schedule.htm

90 Darko Bjelobaba, „Los Angeles 1984: 'Plavi' nisu videli Džordana", *Koš*, <https://kosmagazin.com/los-andeles-1984-plavi-nisu-videli-dzordana/>

91 "Olympic Football Tournament Los Angeles 1984", *FIFA*, <https://www.fifa.com/mensolympic/archive/losangeles1984/>; "Games of the XXIII. Olympiad", *RSSSF*, <http://www.rsssf.com/tables/o1984f.html>

ских дисциплина у којима је Југославија значајан фактор.⁹² Крајњи резултат је био позитиван, освојено је 12 медаља, три златне, четири сребрне и пет бронзаних (Слика 35). Заставу на отварању Игара поново је носио Матија Љубек.

Сваке Игре избаце у први план нове хероје, који не само да својим успесима постају идоли љубитеља спорта и нације већ у земљи шире популарност својих спортских дисциплина. Ако постоји спорт који данас сматрамо уистину нашим, спорт у којем смо увек компетитивни, то је стрељаштво.⁹³ Игре у Сеулу биле су прекретница у томе да стрељаштво постане „наш” спорт, највише заслугом Јасне Шекарић, која је освојила злато у дисциплини ваздушни пиштољ 10 метара и бронзу у дисциплини спортски пиштољ 25 метара, и Горана Максимовића, који је узео злато у дисциплини ваздушна пушка 10 метара.⁹⁴ У Сеулу је ненадано у први план избио и стони тенис, који је први пут те 1988. године уврштен у званични олимпијски програм, а Југославија је такмичење завршила као једна од најуспешнијих земаља, освојивши две медаље – Илија Лупулеску и Зоран Приморац су у мушком дублу освојили сребро, док су у женском дублу Јасна Фазлић и Гордана Перкучин освојиле бронзу.

Рвач Шабан Трстена освојио је сребрну медаљу у слободном стилу у категорији до 52 килограма, а боксер Дамир Шкаро помогао се бронзе у категорији до 81 килограм.⁹⁵ У лову на медаље били су делимично успешни и веслачи, и то двојац без кормилара Садик Мујкић и Бојан Прешерн, који се пласирао на треће место.⁹⁶ Највеће задовољство су навијачима приредили такмичари у колективним спортовима. Ватерполисти су успели да понове резултат из Лос Анђелеса и освоје злато, победивши у финалу САД резултатом 9:6.⁹⁷ Сјајан пласман на Играма оствариле су југословенске кошаркашке селекције – и жене и мушкарци освојили су сребро. Друго место је за мушки тим представљало потврду да је репрезентативна селекција на правом путу изградње тима, који би могао бити доминантан на глобалном нивоу, док је женски тим у Сеулу поново доспео у сам

---

92 *Вековник*, том 2, 774–778.

93 Љубомир Петровић, *Историја српског стрељаштва*, Београд, 2011.

94 Sunčica Bartoluci, Lorena Draženковић, „Pet zastava, četiri države, jedno državljanstvo – čije su medalje?”, *Sociologija i prostor*, 55 (2017), 223–238; *Вековник*, том 2, 774–778.

95 ”Wrestling at the 1988 Seoul Summer Games”, *Sports-Reference*, <https://www.sports-reference.com/olympics/summer/1988/WRE/>

96 *Вековник*, том 2, 800–801.

97 *Official Report: Games of the XXIVth Olympiad, Seoul 1988*, v.2, Lausanne, 1988, 590–598.

1988 | СЕУЛ

Слика 35. Освајачи медаља са Олимпијских игара

Јасна Шекарић и Горан Максимовић

Јасна Фазлић и
Гордана Перкућин

Бојан Прешерн
и Садик Муџић

Илија Лупулеску
и Зоран Приморац

Дамир Шкаро

Шабан Трстена

Женска кошаркашка репрезентација

врх, после краће паузе.⁹⁸ Телевизијски коментар полуфиналне утакмице Славка Цвитковића један је од момената који и данас памте љубитељи кошарке и спорта, од којих многи те 1988. године нису били ни рођени. Мушки кошаркашки тим био је у процесу изградње, а оно што је започео селектор Ђосић наставио је и готово до савршенства довео Душан Ивковић.⁹⁹ Југославија је стигла до финала, кад је изгубила од Совјетског Савеза. Део јавности био је незадовољан, али свима је било јасно да тај тим има потенцијал.¹⁰⁰ Треба поменути и солидан резултат који су оствариле рукометне екипе, мушка освојивши бронзану медаљу и женска која се домогла четвртог места. Оба тима су бранила злато, али су се околности делимично промениле, конкуренција је била јача и упркос свему репрезентативне рукометне екипе остале су у светском врху.¹⁰¹ Олимпијске игре у Сеулу биле су, објективно узевши, прилично успешне. Са освојених 12 медаља Југославија се пласирала на 16. место од свих држава учесница, што се могло сматрати великим подвигом. Време бојкота је прошло, а Југославија је остала у светском спортском врху. Спортску јавност је посебно радовало што су се појавили нови шампиони, у спортовима који до тада нису били популарни, попут стрељаштва и стоног тениса. Ипак, Игре у Сеулу биле су последње на којима је учествовала велика Југославија. Једна велика спортско-историјска епоха ближила се крају, а каква год да је данашња доминантна перцепција југословенске државе, њене привреде или друштвено-политичког система, њена спортска постигнућа остају светла тачка у тој историји.

---

98 *Вековник*, том 2, 788–789.

99 Vladimir Stanković, „Poraz u Seulu 1988”, *Koš*, <https://kosmagazin.com/poraz-u-seulu-1988/>

100 Vjekoslav Perica, „United they stood, divided they fell: nationalism and the Yugoslav school of basketball, 1968–2000”, *Nationalities Papers*, 29 (2) (2001), 267–291.

101 *Вековник*, том 2, 798–799.

Борба за место под олимпијским пламеном (1992–2004)

Политичка, економска и друштвена криза у Југославији, која се током 70-их и 80-их година све више заоштравала, крајем 80-их и почетком 90-их година XX века дошла је до свог врхунца, што је на крају довело и до распада заједничке југословенске државе. Спорт није био имун на ову кризу и често су управо спортске манифестације биле полигон противречности и трзавица, које су карактерисале југословенско социјалистичко друштво. Међунационални сукоби и различите идеје о будућности заједничке државе манифестовали су се, пре свега, у понашању навијача, а почевши од средине 80-их, све су чешћи били нереди на утакмицама широм земље.¹⁰² Популарна је теза да је југословенска држава умрла и да је рат између југословенских народа започео управо на једној спортској приредби – утакмици између „Динама” и „Црвене звезде”, која је прекинута услед националистичких навијачких нереда у мају 1990. године.¹⁰³ Та теза представља некритичко поједностављивање друштвене динамике у Југославији, али остаје као згодна метафора како за илустрацију друштвених и политичких прилика, тако и за значај који је спорт имао у социјалистичкој Југославији. Непосредно по одржавању вишестраначких и демократских избора у појединим југословенским републикама, 1990. године, било је јасно да ће новонастале политичке прилике усмеравати и спортски живот. Пошто је званична политичка платформа нових власти у Словенији

---

102 Previšić, Mlinarić, „Služba državne sigurnosti...”, 163–184; Dražen Lalić, *Torcida: pogled iznutra*, Zagreb, 2011; Mills, *Nogomet i politika...*; Srđan Vrcan, *Sport i nasilje danas u nas*, Zagreb, 1990.

103 Ivan Đorđević, „Twenty years later: The war did (not) begin at Maksimir”, *Glasnik etnografskog instituta SANU*, LX, br. 2, (2012), 201–216; Dario Brentin, „A lofty battle for the nation’: the social roles of sport in Tudjman’s Croatia”, *Sport in Society*, 16 (8) (2013), 993–1008.

и Хрватској предвиђала или реорганизацију Југославије на конфедералним принципима, где би републике уживале много већу аутономију у односу на савезну државу него пре, или чак потпуну независност, већ од лета 1990. године долази и до промена у спортским организацијама на нивоима република, јачања њихове независности и ширења њихових компетенција. Иако још увек формално непризнате од стране међународних спортских асоцијација, спортски савези Словеније и Хрватске уложили су велики труд у организацију националних тимова и у лобирању за признање у свету. Оснивачка седница Хрватског олимпијског одбора одржана је у септембру 1991. године, а Олимпијског комитета Словеније месец дана касније.¹⁰⁴ Обе организације одмах су поднеле захтев за пријем у чланство МОК-а, што је привремено и одобрено, а пуноправно чланство су добиле 1993. године.¹⁰⁵

Распад земље, крвави рат и изолација од стране међународне заједнице довели су до тога да је учешће на Олимпијским играма у Барселони за спортисте из Југославије постало упитно. Југословенске спортске амбиције нарочито је погодила Резолуција Савета безбедности УН 757, усвојена 30. маја 1992. године, која је, између осталог, предвиђала забрану учешћа југословенских спортиста на међународним спортским такмичењима. Тако је политизација Олимпијских игара у случају Југославије представљала својеврсно изневеравање изворне идеје олимпизма, која подразумева независност од политике и политичких сукоба. Упркос тој идеји, декларативни идеализам, позивање на романтичне античке традиције и сва добра воља нису остали имуни на сурову реалност и утицај геополитичких и идеолошких струјања. Током историје Олимпијске игре су биле и средство за политички притисак те случај Југославије свакако није био преседан.¹⁰⁶ У сваком случају, и МОК и земља домаћин били су обавезни да се придржавају одлука органа УН. С обе стране, међутим, постојала је жеља да се дође до компромиса. Санкције УН су предвиђале да је „забрањено појединцима или групама да представљају Савезну Републику Југославију”, што је протумачено тако да је могуће учествовати али без истицања

---

104 „О Hrvatskom olimpijskom odboru”, *Hrvatski olimpijski odbor*, <https://www.hoo.hr/hr/hrvatski-olimpijski-odbor/o-hrvatskom-olimpijskom-odboru/1299-hrvatski-olimpijski-odbor>; ”History”, *NOC Slovenia*, <https://www.olympic.si/noc-so/history>

105 Ante Drpić, Žarko Sušić, *Sports in Croatia*, Zagreb, 2000; Krešimir Petrović, Marjeta Kovač (eds.), *Sport in the Republic of Slovenia: Dilemmas and Perspectives*, Ljubljana, 1996.

106 Dikaia Chatziefstathiou, *The Changing Nature of the Ideology of Olympism in the Modern Olympic Era*, doctoral dissertation, Loughborough University, 2005.

Јасна Шекарић

Стеван Плетикосић

Аранка Биндер

имена државе или њених симбола.¹⁰⁷ Хуан Антонио Самаран, председник МОК-а, и Паскуал Марагаљ, градоначелник Барселоне, јавно су подржавали договор који би омогућио југословенским спортистима, учешће и вршили су притисак како на остале чланице МОК-а, тако и на Специјални комитет за санкције УН. МОК и Југословенски олимпијски комитет (ЈОК) постигли су, почетком јула 1992, договор према којем би Југословени и југословенске екипе могли да учествују на Олимпијским играма. Договор је подразумевао да југословенски спортисти не наступају под именом своје земље нити да носе њене симболе.¹⁰⁸ Иако је у почетку било незадовољних овим договором, представници Југославије су разумели да је то била једина могућност у датим околностима.¹⁰⁹ Ипак, УН је одлучио да забрани учешће југословенских екипа у тимским спортовима, што је тешко погодило југословенску делегацију, женски и мушки рукометни тим, ватерполисте и кошаркашице. Било је предвиђено да југословенска делегација броји 188 олимпијаца, а да Игор Милановић носи заставу на отварању.¹¹⁰ Прва реакција спортиста указивала је на неправду ове

107 Dragoslav Avramović, Negoslav Ostojić, *Dejstvo sankcija na privredu i društvo SR Jugoslavije u međunarodnoj perspektivi*, Beograd, 1996, 32-34.

108 Michael Janofsky, "OLYMPICS: Barcelona '92; Yugoslavia Agrees to Terms Of Restricted Entry in Games", *New York Times*, <https://www.nytimes.com/1992/07/23/sports/olympics-barcelona-92-yugoslavia-agrees-to-terms-of-restricted-entry-in-games.html>

109 Leslie Waters, "Barcelona '92: History of the 1992 Summer Olympics", *Olympic Sport Blog*, <https://olympic.sport.blog/yugoslavia/>

110 *Вековник*, том 2, 832-835.

одлуке и позивала на солидарност. На крају је ЈОК прихватио ултиматум МОК-а, тако да су Југословени на Играма учествовали само у индивидуалним спортовима, под именом „Независни олимпијски учесници”, није их било на церемонији отварања, а такмичили су се под олимпијском заставом и у белим униформама. На крају је југословенска делегација у Барселони бројала укупно 52 такмичара и такмичарки, који су се надметали у 13 спортова. Освојене су три медаље (Слика 36), све у стрељаштву: Јасна Шекарић сребро у дисциплини ваздушни пиштољ 10 метара, Аранка Биндер, бронзу у дисциплини ваздушна пушка 10 метара, и Стеван Плетикосић бронзу у дисциплини малокалибарска пушка 50 метара лежећи.¹¹¹ Олимпијске игре у Барселони представљале су историјску прекретницу. Велике и моћне спортске Југославије више није било, бивше југословенске републике су учествовале или као нове чланице МОК-а, или без имена, под олимпијском заставом. Нове државе су морале да из почетка граде репутацију, што није било лако, с обзиром на југословенски легат, на рат и разарања, као и на ресурсе који су новим државама наследницама били на располагању. Те, 1992. године није још било јасно каква ће бити будућност спорта на југословенским просторима без Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, нарочито како ће се даље развијати славни југословенски колективни спортови попут кошарке, фудбала, ватерпола, рукомета и одбојке.

Олимпијске игре у Атланти, 1996. године, јавност је ишчекивала с великим нестрпљењем. Тачно сто година је прошло од првих Олимпијских игара модерног доба у Атини, и смотра најбољих спортиста света требало је да буде до тада невиђени спектакл, и по броју учесника и по средствима уложеним у саме Игре. Наши спортисти су се радовали повратку на глобалну спортску сцену. Много се очекивало од кошаркаша, који су били прваци Европе. Формалних и политичких препрека за учешће није било, спортске санкције су суспендоване за такмичаре из Савезне Републике Југославије а крајем 1996. године потпуно су укинуте. После година изолације наши најбољи олимпијци били су спремни да покажу шта знају и умеју.¹¹² У Атланту је отпутовало 68 спортиста који су се такмичили у 13 спортова.¹¹³ Заставу Југославије на свечаном отварању носио је Игор Милановић, један од најбољих ватерполиста у историји спорта. Највећи успех за југосло-

---

111 Исто, 861–862.

112 ”Yugoslavia at the Olympics”, *Topend Sports*, <https://www.topendsports.com/events/summer/countries/yugoslavia.htm>

113 Вековник, том 2, 913; „XXVI Letnje olimpijske igre Atlanta 1996”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/atlanta-1996/>

Слика 37. Александра Ивошев

Слика 38. Кошаркашка репрезентација

Слика 39. Одбојкашка репрезентација

венски олимпијски тим остварила је стрелкиња Александра Ивошев (Слика 37), која је освојила две медаље, бронзану у дисциплини ваздушна пушка 10 метара и злато у дисциплини малокалибарска пушка 50 метара тростав.¹¹⁴ Овај успех донео јој је општу популарност, а снимак додељивања медаље, интонирања химне и подизања заставе дуго се вртео на телевизијским каналима. Кошаркашка репрезентација (Слика 38) није разочарала навијаче који су очекивали медаљу и достојно супротстављање Американцима. Финални меч био је празник кошарке, који је стотине хиљада Југословена приковао за телевизијске екране у раним јутарњим часовима.

---

114 *Вековник*, том 2, 914–916.

Југословени су се храбро борили, али су Американци ипак били бољи.¹¹⁵ Изненађење су направили сјајни одбојкаши (Слика 39), који су се уписали у олимпијску историју освојивши неочекивано бронзану медаљу и тако дефинисали тим који ће бити један од доминантнијих на светској одбојкашкој сцени у наредној деценији.¹¹⁶ Због свих претходних околности, сваки спортиста који је у Атланти представљао СРЈ био је цењен као шампион, сваки постигнут успех славио се са ентузијазмом, а свака освојена медаља сијала је златним сјајем.

Церемонија затварања Олимпијских игара у Атланти

У кратком раздобљу између Игара у Атланти и Сиднеју 2000. године, Југославија је прошла кроз буран период, од олакшања и умереног оптимизма због окончања ратних сукоба, до рата на Косову и Метохији, и НАТО бомбардовања. У заоштреној атмосфери, усред трвења између репресивног режима и опозиције, југословенски спортисти су, у септембру 2000. године, отпутовали у Аустралију, где су по други пут организоване Олимпијске игре. Југословенска спортска делегација је бројала 111 такмичара који су се надметали у 14 спортова.¹¹⁷ На отварању Игара југословенску тробојку је носио одбојкаш Вања Грбић.¹¹⁸ Највећи успех остварили су одбојкаши који су након лошег почетка у квалификационој

---

115 Vladimir Stanković, „Avgust, mesec olimpijske košarke”, *Koš*, <https://kosmagazin.com/avgust-mesec-olimpijske-kosarke/>

116 „Volleyball to Remember: Yugoslavia (1996–2002)”, *Volleybox*, <https://volleybox.net/volleyball-to-remember-yugoslavia-1996-2002-m20027>

117 „XXVII Letnje Olimpijske igre Sidnej 2000”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/sidnej-2000/>

118 Živko Baljkas, „Svi naši zastavnici od Tomaševića do Đokovića”, *Politika*, <http://www.politika.rs/sr/clanak/226860/Svi-nasi-zastavnici-od-Tomasevica-do-Dokovica>

Слика 40. Одбојкашка репрезентација након додела медаља

Слика 41. Јасна Шекарић на победничком постољу

Слика 42. Ватерполо репрезентација

групи успели да смогну снаге и одиграју фантастичну серију мечева, и освоје злато, победивши Русију резултатом 3:0 (Слика 40).¹¹⁹ Потез Вање Грбића, који је прескочио ограду са рекламама како би спасио једну лопту, а затим одмах блоком освојио поен, ушао је у историју југословенског спорта.¹²⁰ Јасна Шекарић (Слика 41) освојила је сребрну медаљу у дисциплини ваздушни пиштољ 10 метара. Трећу и последњу медаљу на овом турниру освојили су ватерполисти (Слика 42), који су се домогли бронзе победивши Шпанију резултатом 8:3.¹²¹ Иако су одржане у периоду великих политичких немира, када су владајуће структуре покушавале да искористе спортисте у циљу сопствене политичке промоције, Игре у Сиднеју биће упамћене, пре свега, по сјајном успеху одбојкаша.¹²²

119 Wolf Lyberg, "Sydney 2000: Statistics of the Olympic Games", *Journal of Olympic History*, 9 (2) (2001), 18–22; *Official Report of the 2000 Olympic Games*, v. 2, Lausanne, 2000, 280–293.

120 Вековник, том 2, 994–997.

121 LA84 Foundation, <https://digital.la84.org/digital/collection/p17103coll8/id/53061>

122 Вековник, том 2, 1012–1015.

Ни Олимпијске игре у Атини, 2004. године, нису за наше спортисте прошле без трза-вица. Политичке прилике су опет дале главни тон спортском догађају, овога пута то је био процес редефинисања односа између чланица федерације, Србије и Црне Горе. Иако је тај процес трајао још од 2001. године, а у фебруару 2003. године престала је да постоји СР Југославија, коју је заменила Државна заједница Србија и Црна Гора, пред почетак Олимпијских игара у Атини актуелизовано је питање државних симбола, од-носно питање заставе, грба и химне.¹²³ Није постојала сагласност око могућих нових државних симбола, па се од промена одустало, али се проблем развлачио до самог по-четка Игара.¹²⁴ Испоставило се да је брига јавности била беспотребна, с обзиром на то да наши спортисти нису освојили златну медаљу. Са освојена два сребра, Игре у Атини су биле резултатски најлошије још од оних у Берлину 1936. године.¹²⁵ Нашу делегацију у Атини представљало је 87 спортиста у 14 спортова.¹²⁶ Дејан Бодирога био је барјактар.

2004 | АТИНА

Делегација Србије и
Црне Горе на
свечаном отварању
Олимпијских игара

123 Tamara Skrozza, Nebojša Grujičić, „Plavo i plavetno na paragvajski način”, *Vreme*, <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=332936>

124 Tanja Markotić, „Himna za Olimpijadu”, *Novosti*, <https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:158979-Himna-za-Olimpijadu>

125 *Вековник*, том 2, 1064.

126 „XXVIII Letnje Olimpijske igre Atina 2004”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/atina-2004/>

Слика 43. Ватерполо репрезентација

Слика 44. Јасна Шекарић
бодри наше ватерполисте

У односу на претходне Игре у Сиднеју, број учесника је знатно опао, евидентан је био пад у конкуритивности, а спортистима је било све теже да испуне олимпијске норме. Још алармантније су биле показане партије и остварени резултати који су били испод очекиваног нивоа. Од две освојене медаље, једна сребрна припала је ватерполистима (Слика 43), који су оправдали свој рејтинг.¹²⁷ Друга медаља, исто сребрна, припала је Јасни Шекарић (Слика 44) у дисциплини ваздушни пиштољ 10 метара.

---

127 *Вековник*, том 2, 1061–1077.

Нови почетак: Србија на Олимпијским играма (2008–2016)

2008 | ПЕКИНГ

Слика 45. Јасна Шекарић предводи делегацију Србије на свечаном отварању Олимпијских игара

Олимпијске игре у Пекингу, 2008. године, по свему је требало да представљају нови почетак за српски спорт. Први пут после Игара у Стокхолму, 1912. године, Србија је наступила као самостална држава. Српска застава и химна, спортска опрема у доминантној црвеној боји, идеја о настављању старих традиција требало је да српским спортистима дају подстрека да остваре боље резултате у односу на претходна такмичења.¹²⁸ Србију су представљала 92 такмичара који су се надметали у 11 спортова.¹²⁹ Част да носи државну заставу на церемонији отварања указана је Јасни Шекарић (Слика 45). Упркос великим очекивањима, Србија је у Пекингу

---

128 „Olimpijci Srbije u 'Капа' опреми”, *B92*, http://www.b92.net/sport/olimpizam/vesti.php?yyyy=2008&mm=06&dd=11&nav_id=303192

129 „XXIX Letnje Olimpijske igre Peking 2008”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/peking-2008/>

освојила три медаље, једну сребрну и две бронзане. Треба поменути да су Игре у Пекингу представљале олимпијски деби за двоје спортиста који су данас можда и најбољи и најпризнатији у Србији – Новака Ђоковића и Ивану Шпановић.

Прву медаљу за Србију освојио је пливач Милорад Чавић (Слика 46), у дисциплини 100 метара делфин. Чавић, који је први пут наступио на Олимпијским играма у Сиднеју 2000. године, био је у том периоду у врхунској форми, и многи су предвиђали могућност да угрози амбиције Американца Мајкла Фелпса, који је већ годинама био неприкосновен у пливачким такмичењима и једна од највећих светских спортских звезда. Тако је и било, финална трка на 100 метара делфин стилем била

је и више него узбудљива, чак и контроверзна. У квалификационом такмичењу Чавић је поставио олимпијски рекорд, а у финалној трци нови европски рекорд.¹³⁰ У узбудљивом финалу Чавић и Фелпс су били изједначени готово током целе трке. Стигавши до циља истовремено, било је потребно неко време да успорени снимак покаже ко је победио. На крају, злато је ипак освојио Фелпс, и то за само једну стотинку предности, а Милорад Чавић је освојио сребро, резултатом од 50 секунди и 59 стотинки.¹³² Српски такмичари су освојили и две бронзане медаље. Једна је припала тенисеру Новаку Ђоковићу (Слика 47), који је у том периоду био млада звезда у успону и који је, као трећи носилац у борби за бронзу, савладао Американца Џејмса Блејка. Другу бронзану медаљу освојили су ватерполисти (Слика 48), који су у борби за треће место уприличили куриозитет, сусретом екипа које су на претходним Играма наступале као један тим – Србија и Црна Гора. У овој

---

¹³⁰ Исто, 1140.

Слика 47. Новак Ђоковић

Слика 48. Ватерполо репрезентација на победничком постољу

борби бивших сународника Србија је била боља – победила је резултатом 6:4.¹³¹ На такмичењу није било наших, некада славних и успешних екипа кошаркаша и рукометаша, а чинило се да је зенит једне велике одбојкашке генерације прошао. И, мада се није чула српска химна, Игре у Пекингу ће остати упамћене по томе што су спортисти после скоро једног века поново наступили под заставом Србије.

Консолидација организационих и материјалних капацитета у оквиру српске олимпијске организације, после деценија турбуленција и спољних негативних притисака, довела је до тога да је учешће Србије на Олимпијским играма у Лондону, 2012. године, коначно представљало корак напред. На Играма, које су по трећи пут у историји организоване у Лондону, и на којима је српски тим обележио стогодишњицу свог првог учешћа на највећој смотри светског спорта, учествовало је 115 српских спортиста који су се такмичили у 15 спортова.¹³² Српску тробојку је на отварању Игара носио један од најбољих тенисера света, Новак Ђоковић. Јачи разлог за радовање од броја учесника

¹³¹ *Water Polo Official Results Book. Official Report of the XXIX Olympiad*, Lausanne: IOC, 2008.

¹³² „XXX Letnje Olimpijske igre London 2012”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/london-2012/>

2012 | ЛОНДОН

Слика 49. Освајачи медаља са Олимпијских игара

Милица Мандић

Делегација Србије на свечаном отварању Олимпијских игара

Ватерполо репрезентација на победничком постољу

Андреја Златић

Стога медаља за Србију – Ивана Максимовић

представљала је компетитивност такмичара у својим дисциплинама, односно не само да су испунили олимпијску норму већ су били у могућности да се са најбољим светским спортистима и спортисткињама такмиче готово равноправно, што су и показали пла-сирањем у велики број финала.

Српска екипа је такође била и једна од најмлађих. Освојене су две медаље у стрељаштву, Ивана Максимовић – сребро у малокалибарској пушци 50 метара тростав и Андрија Златић – бронзу у дисциплини ваздушни пиштољ 10 метара.¹³³ У колективним спортовима очекивања су испунили само ватерполисти, који су освојили бронзу у јакој конкуренцији. Горак укус у устима српских спортских ентузијаста остао је и после наступа српских тенисера и тенисерки од којих се много очекивало, али су остали без медаље.¹³⁴ Најлепша спортска прича из Лондона је уједно представљала и највеће изненађење, а односила се на златну медаљу освојену на турниру у теквондоу – прво олимпијско злато за Србију у историји, једино злато освојено 2012. године. Милица Мандић, млада и перспективна такмичарка, успела је да освоји злато, победивши Францускињу Ан Каролин Граф резултатом 9:7. Миличина готово дечја радост, као и њена срећа и понос приликом интонирања химне, нешто је што ће љубитељи спорта у Србији дуго памтити.¹³⁵ Игре 2012. године за Србију су представљале прекретницу, иако број освојених медаља (Слика 49) није био онај којем су се сви надали. Позитивни трендови су били видљиви, на првом месту компетитивност на највишем нивоу – у атлетици, стрељаштву, пливању, тенису и борилачким спортовима. Видело се да се у спортским савезима боље, систематичније и организованије радило. Уз чињеницу да је по просеку година српски олимпијски тим у Лондону био веома млад, било је разлога за умерени оптимизам пред наредне Игре у Рију.

Напредак у организацији и стасавање једне талентоване генерације показали су се на Олимпијским играма одржаним у Рио де Жанеиру, 2016. године. По броју медаља те Игре биле су убедљиво најуспешније још од распада СФРЈ – на њима је Србија освојила чак осам медаља, две златне, четири сребрне и две бронзане (Слика 50).¹³⁶ Умерено

---

133 "Shooting", *London2012*, <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130228083901/http://www.london2012.com/shooting/>

134 "Olympic Tennis", *OlympicTennis*, <https://web.archive.org/web/20130612121743/http://olympictennis.net/>

135 "Mandic wins Serbia's first gold", *BBC Sport*, <https://www.bbc.com/sport/av/olympics/19230788>

136 „XXXI letnje olimpijske igre Rio 2016”, *Olimpijski komitet Srbije*, <https://oks.org.rs/takmicenja/rio-de-zaneiro-2016/>

2016 | РИО ДЕ ЖАНЕИРО

Слика 50. Освајачи медаља са Олимпијских игара

Давор Штефанек

Ватерполо репрезентација

Тијана Богдановић

Кошаркашка репрезентација

Марко Томићевић
и Миленко Зорић

Женска кошаркашка репрезентација

Женска одбојкашка репрезентација

Ивана Шпановић

оптимистични, поучени искуством из Лондона али и свесни чињенице да ће у Рио де Жанеиру велики број српских спортиста и спортисткиња бити у свом зениту и стога веома компетитивни, званичници Олимпијског комитета Србије најављивали су да ће број медаља у Рију бити свакако већи него у Лондону. Владе Дивац, председник ОКС-а, изјавио је да је циљ освајање најмање пет олимпијских одличја.¹³⁷ У Бразил је испраћено 103 спортиста који су се такмичили у 14 спортова.¹³⁸ Српску заставу на отварању Игара носила је Ивана Анђушић Максимовић. После много година Србија је освојила медаљу у атлетици. Ивана Шпановић је у скоку у даљ освојила бронзу и поставила национални рекорд прескочивши дистанцу од 7 метара и 8 центиметара.¹³⁹ Кајакаши Марко Томићевић и Миленко Зорић направили су изненађење у двоседу на 1.000 метара, освојивши друго место резултатом 3 минута, 10 секунди и 969 стотинки, тик иза победничке немачке посаде. Једну медаљу освојиле су и такмичарке у теквонду – Тијана Богдановић је узела сребро у категорији до 49 килограма.¹⁴⁰ Изузетан успех и прво место у такмичењу у рвању грчко-римским стилем остварио је Давор Штефанек, у категорији до 66 килограма, који је у финалном мечу савладао Јермена Михрана Арутјунјана, резултатом 3:1.¹⁴¹ Најзначајнији фактор у броју освојених медаља за Србију, на Играма 2016. године, представљао је сјајан наступ репрезентација у тимским спортовима, и мушких и женских. Идеја како је српска спортска филозофија оличена у тимској игри, сарадњи и пожртвовању, коначно је добила своју пуну потврду. У Рију су ватерполисти коначно пробили невидљиву баријеру и освојили прво место, које им је објективно већ дуго припадало, савладавши у финалу Хрватску, резултатом 11:7.¹⁴² Велики успех на Играма оствариле су српске одбојкашице, освојивши сребро.

Још један успех остварен на Олимпијским играма у Рио де Жанеиру представљао је повратак Србије у сам врх светске кошарке, и то не само мушког тима, већ и женског, који је први пут још од Игара у Сеулу, 1988. године, успео да освоји једно од одличја. Из

---

137 „Divac: Najmanje pet medalja u Riju”, B92, http://www.b92.net/sport/vesti.php?yyyy=2015&mm=04&dd=16&nav_id=981276

138 „XXXI letnje olimpijske igre...”

139 Jon Mulkeen, ”Jumping stress-free is the secret to Spanovic's consistency”, *World Athletics*, <https://www.worldathletics.org/news/feature/ivana-spanovic-long-jump-diamond-league>;

140 *Results Book Rio2016 – Taekwondo*.

141 ”Men's Greco-Roman 66 kg – Standings”, *Rio2016*, <https://www.rio2016.com/en/wrestling-standings-wr-mens-greco-roman-66-kg>

142 ”Results Book Rio2016 – Water polo”.

разних разлога, кошаркашки тим наше земље дуго није био присутан на олимпијском паркету, тако да је турнир у Рију заправо био и олимпијски деби репрезентације Србије. Уз много осцилација, кошаркаши су стигли до финала, где су изгубили од екипе САД, резултатом 66:96.¹⁴³ Женски кошаркашки тим је, такође, ступио на светски врх – репрезентација Србије успела је да се у веома јакој конкуренцији избори за бронзану медаљу, победивши одличну екипу Француске, резултатом 70:63.¹⁴⁴ Сви који су са пажњом пратили Игре у Рију сећају се колико је тај турнир био необичан. Лоши резултати и неуспеси наших спортиста на самом почетку турнира учинили су да општа атмосфера постане негативна, чак и прилично непријатна. Одједном су се јавиле сумње да ли ће се испунити и она умерена предвиђања о пет медаља. Ипак, како је турнир одмицао а српски такмичари поправљали форму, општа атмосфера се разведрила. Освајачи медаља су с правом хваљени као национални хероји, а нацију су нарочито обрадовали ватерполисти, који су се коначно попели на победничко постоље, место које им је, по мишљењу многих, одавно припадало. Од 103 спортиста који су представљали Србију на Играма, више од половине се вратило кући са медаљама, тачније њих 54, што представља својеврстан успех. Олимпијске игре у Рио де Жанеиру показале су да се српски спорт налази на добром путу, што би требало потврдити и резултатима на Олимпијским играма у Токију.

---

143 Aleksandar Ostojić, „Rat svetova”, *Koš*, <https://kosmagazin.com/rat-svetova/>

144 Goran Radonjić, „Goran Radonjić iz Rija”, *Koš*, <https://kosmagazin.com/goran-radonjic-iz-rija-bronzane-kraljice-kaolavice/>

Дочек српских олимпијаца испред Дома Народне скупштине, Београд, 23. август, 2016.

Постери и логотипи Летњих олимпијских игара од Атине 1896. до Париза 1924. године

Освојене медаље на Летњим олимпијским играма

Спортисти Србије дебитовали су на олимпијској сцени 1912. и од тада су спортисти нашег Олимпијског комитета учествовали на свим Летњим олимпијским играма.

Од 1920. до 2000. учествовали су као спортисти Југославије, изузев 1992. године када су се због санкција такмичили под олимпијском заставом као Независни олимпијски учесници.

На Играма у Атини 2004. наступили су једини пут као олимпијци Србије и Црне Горе.

У Пекингу 2008, после 96 година, наши спортисти поново учествују као олимпијци Србије.

Летње игре одржане су укупно 28 пута (за време Првог и Другог светског рата нису одржане).

На Летњим олимпијским играма учествовало је 1.448 наших олимпијаца у 26 спортова.

ЛЕТЊЕ ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ	ЗЛАТО	СРЕБРО	БРОНЗА	УКУПНО	ПЛАСМАН
1912. Стокхолм					
1920. Антверпен					
1924. Париз	2			2	20
1928. Амстердам	1	1	3	5	18
1932. Лос Анђелес					
1936. Берлин		1		1	29
1948. Лондон		2		2	23
1952. Хелсинки	1	2		3	26
1956. Мелбурн		3		3	24
1960. Рим	1	1		2	25
1964. Токио	2	1	2	5	18
1968. Мексико Сити	3	3	2	8	17
1972. Минхен	2	1	2	5	20
1976. Монреал	2	3	3	8	15
1980. Москва	2	3	4	9	14
1984. Лос Анђелес	7	4	7	18	9
1988. Сеул	3	4	5	12	16
1992. Барселона		1	2	3	46
1996. Атланта	1	1	2	4	41
2000. Сиднеј	1	1	1	3	42
2004. Атина		2		2	62
2008. Пекинг		1	2	3	62
2012. Лондон	1	1	2	4	42
2016. Рио де Жанеиро	2	4	2	8	32
УКУПНО	31	40	39	110	

Освајачи медаља на Летњим олимпијским играма

1924 | ПАРИЗ

ЗЛАТО	Леон Штукел /гимнастика, вишебој/, Леон Штукел /гимнастика, вратило/
-------	--

1928 | АМСТЕРДАМ

ЗЛАТО	Леон Штукел /гимнастика, кругови/
-------	-----------------------------------

СРЕБРО	Јоже Приможич /гимнастика, разбој/
--------	------------------------------------

БРОНЗА	Леон Штукел /гимнастика, вишебој/, Стане Дерганц /гимнастика, прескок/, Леон Штукел, Антон Малеј, Јосип Приможич, Едуард Антонијевич, Борис Грегорка, Стане Дерганц, Драгутин Циоти, Иван Порента /гимнастика, вишебој - екипно/
--------	--

1936 | БЕРЛИН

СРЕБРО	Леон Штукел /гимнастика, кругови/
--------	-----------------------------------

1948 | ЛОНДОН

СРЕБРО	Иван Губијан /атлетика, бацање кладива/, Фрањо Шоштарић, Мирослав Брозовић, Бранко Станковић, Златко Чајковски, Миодраг Јовановић, Александар Атанацковић, Првослав Михајловић, Рајко Митић, Фрањо Велфл, Стјепан Бобек, Жељко Чајковски, Коста Томашевић, Љубомир Ловрић, Звонко Цимерманчић, Бернارد Вукас, Божо Брокета, Иван Јазбиншек, Ратко Кацијан, Фране Матошић, Бела Палфи, Александар Петровић, Јосип Такач /фудбал/
--------	--

1952 | ХЕЛСИНКИ

ЗЛАТО	Дује Боначић, Велимир Валента, Мате Тројановић, Петар Шегвић /веслање, четверац без кормилара/
СРЕБРО	Владимир Беара, Бранко Станковић, Томислав Црнковић, Златко Чајковски, Иван Хорват, Вујадин Бошков, Тихомир Огњанов, Рајко Митић, Бернард Вукас, Стјепан Бобек, Бранко Зебец, Душан Цветковић, Милорад Дискић, Ратко Чолић, Славко Луштица, Здравко Рајков, Владимир Чонч, Владимир Фирм /фудбал/, Здравко Ковачић, Јурај Амшел, Иво Штакула, Вељко Бакашун, Иван Куртини, Бошко Вуксановић, Владо Ивковић, Здравко Јежић, Ловро Радоњић, Марко Браиновић, Драгослав Шиљак /ватерполо/

1956 | МЕЛБУРН

СРЕБРО	Фрањо Михалић /атлетика, маратон/, Петар Раденковић, Младен Кошчак, Никола Радовић, Иван Шантек, Љубомир Спајић, Доброслав Крстић, Драгослав Шекуларац, Златко Папец, Сава Антић, Тодор Веселиновић, Мухамед Мујић, Благоје Видинић, Ибрахим Биоградлић, Лука Липошиновић, Јошко Видошевић, Владимир Поповић, Круно Радиљевић /фудбал/, Здравко Ковачић, Јурај Амшел, Иво Ципци, Хрвоје Качић, Маријан Жужељ, Бошко Вуксановић, Владо Ивковић, Ловро Радоњић, Иво Штакула, Томислав Фрањковић, Здравко Јежић /ватерполо/
--------	--

1960 | РИМ

ЗЛАТО	Милутин Шошкић, Владимир Дурковић, Фахрудин Јусуфи, Анте Жанетић, Новак Рогановић, Жељко Перушић, Андрија Анковић, Душан Маравић, Томислав Кнез, Милан Галић, Боривоје Костић, Силвестер Такач, Велимир Сомболац, Благоје Видинић, Александар Козлина, Жељко Матуш, Звонко Бего /фудбал/
СРЕБРО	Бранислав Мартиновић, /рвање, грчко-римски, 67 кг/

1964 | ТОКИО

ЗЛАТО	Мирослав Церар /гимнастика, коњ са хватаљкама/, Бранислав Симић, рвање /грчко-римски, 87 кг/
СРЕБРО	Милан Мушкатиновић, Златко Шименц, Божидар Станишић, Антон Нардели, Мирко Сандић, Озрен Боначић, Фране Нонковић, Иво Трумбић, Винко Росић, Зоран Јанковић, Карло Стипанић /ватерполо/
БРОНЗА	Мирослав Церар /гимнастика, вратило/, Бранислав Мартиновић /рвање, грчко-римски, 63 кг/

1968 | МЕКСИКО СИТИ

ЗЛАТО	Мирослав Церар /гимнастика, коњ са хватаљкама/, Ђурђа Бједов /пливање, 100 м прсно/, Карло Стипанић, Иво Трумбић, Озрен Боначић, Урош Маровић, Роналд Лопатни, Мирослав Пољак, Зоран Јанковић, Дејан Дабовић, Ђорђе Перишић, Мирко Сандић, Здравко Хебел /ватерполо/
СРЕБРО	Ђурђа Бједов /пливање, 200 м прсно/, Стеван Хорват /рвање, грчко-римски, 70 кг/, Аљоша Жорга, Радивој Кораћ, Зоран Маројевић, Трајко Рајковић, Владимир Цветковић, Драгослав Ражњатовић, Иво Данеу, Крешимир Ђосић, Дамир Шолман, Никола Плећаш, Драгутин Чермак, Петар Сканси /кошарка/
БРОНЗА	Звонимир Вујин /бокс, лака, 60 кг/, Бранислав Симић /рвање, грчко-римски, 87 кг/

1972 | МИНХЕН

ЗЛАТО	Мате Парлов /бокс, полутешка/, Абас Арсланагић, Зоран Живковић, Мирослав Прибанић, Хрвоје Хорват, Ђорђе Лаврнић, Здравко Миљак, Слободан Мишковић, Бранислав Покрајац, Небојша Поповић, Милан Лазаревић, Милорад Каралић, Албин Видовић, Зденко Зорко, Петар Фајфрић, Чедомир Бугарски, Добривоје Селец /рукомет/
СРЕБРО	Јосип Чорак /рвање, грчко-римски, 90 кг/
БРОНЗА	Звонимир Вујин /бокс, полувелтер, 63,5 кг/, Милан Ненадић /рвање, грчко-римски, 82 кг/

1976 | МОНТРЕАЛ

ЗЛАТО	Матија Љубек /кајак - кану, C-1, 1.000 м/ Момир Петковић /рвање, грчко-римски, 82 кг/
СРЕБРО	Тадија Качар /бокс, полусредња, 71 кг/ Иван Фргић /рвање, грчко-римски, 57 кг/ Благоја Георгијевски, Драган Кићановић, Винко Јеловац, Рајко Жижић, Жељко Јерков, Андро Кнего, Зоран Славнић, Крешимир Ћосић, Дамир Шолман, Жарко Варајић, Дражен Далипагић, Мирза Делибашић /кошарка/
БРОНЗА	Аце Русевски /бокс, лака, 60 кг/ Славко Обадов /џудо, средња, 80 кг/ Матија Љубек /кајак - кану, C-1, 500 м/

1980 | МОСКВА

ЗЛАТО	Слободан Качар /бокс, полутешка, 81 кг/ Андро Кнего, Драган Кићановић, Рајко Жижић, Миховил Накић, Жељко Јерков, Бранко Скроче, Зоран Славнић, Крешимир Ћосић, Ратко Радовановић, Дује Крстуловић, Дражен Далипагић, Мирза Делибашић /кошарка/
СРЕБРО	Зоран Панчић, Милорад Станулов /веслање, дубл-скул/ Ана Титлић, Славица Јеремић, Зорица Војиновић, Радмила Дрљача, Катица Илеш, Мирјана Огњеновић, Светлана Анастасовска, Радмила Савић, Светлана Китић, Мирјана Ђурица, Бисерка Вишњић, Весна Радовић, Јасна Мердан, Весна Милошевић /рукомет/ Лука Везилић, Зоран Гопчевић, Дамир Полић, Ратко Рудић, Зоран Мустур, Зоран Роје, Миливој Бебић, Слободан Трифуновић, Бошко Лозица, Предраг Манојловић, Милорад Кривокапић /ватерполо/
БРОНЗА	Радомир Ковачевић /џудо, +95 кг/ Шабан Сеиди /рвање, слободни стил, 68 кг/ Душко Мрдуљаш, Златко Целент, Јосип Реић, веслање /двојац са кормиларом/ Вера Ђурашковић, Мирсада Бећирспахић, Јелица Комненовић, Мира Бједов, Вукица Митић, Сања Ожеговић, Софија Пекић, Марија Тонковић, Зорица Ђурковић, Весна Деспотовић, Јасмина Перазић, Биљана Мајсторовић /кошарка/

ЗЛАТО	<p>Антон Јосиповић /бокс, полутешка, 81 кг/, Матија Љубек, Мирко Нишовић /кајак - кану, С-2, 500м/, Владо Лисјак /рвање, грчко-римски, 68 кг/, Шабан Трстена /рвање, слободни, 52 кг/, Златан Арнаутовић, Момир Рнић, Веселин Вуковић, Милан Калина, Јовица Елезовић, Здравко Зовко, Бранко Штрбац, Павле Јурина, Веселин Вујовић, Слободан Кузмановски, Мирко Башић, Драган Младеновић, Здравко Рађеновић, Миле Исаковић, Роландо Пушник /рукомет/, Јасна Птујец, Мирјана Огњеновић, Зорица Павићевић, Љубинка Јанковић, Светлана Анастасовска, Светлана Дашић, Емилија Ерчић, Аленка Цудерман, Светлана Мугоша, Мирјана Ђурица, Бисерка Вишњић, Славица Ђукић, Јасна Мердан – Колар, Љиљана Мугоша, Драгица Ђурић /рукомет/, Милорад Кривокапић, Дени Лушић, Зоран Петровић, Божо Вулетић, Веселин Ђухо, Зоран Роје, Миљивој Бебић, Перица Букић, Горан Сукно, Томислав Пашквалин, Игор Милановић, Драган Андрић, Андрија Поповић /ватерполо/</p>
СРЕБРО	<p>Реџеп Реџеповски /бокс, мува, 51 кг/, Милан Јанић /кајак - кану, К-1, 1.000 м/, Матија Љубек, Мирко Нишовић /кајак - кану, С-2, 1.000 м/, Рефик Мечишевић /рвање, грчко-римски, 130 кг/</p>
БРОНЗА	<p>Мирко Пузовић /бокс, полувелтер, 61 кг/, Азис Салиху /бокс, супертешка, 91 кг/, Шабан Сеиди /рвање, слободни, 74 кг/, Јожеф Тертеи /рвање, грчко-римски, 100 кг/, Зоран Панчић, Милорад Станулов /веслање, дубл-скул/, Томислав Ивковић, Мирсад Баљић, Срећко Катанец, Марко Елзнер, Љубомир Радановић, Адмир Смајић, Ненад Грачан, Милко Ђуровски, Мехмед Баждаревевић, Борислав Цветковић, Јовица Николић, Бранко Миљуш, Владо Чаплић, Иван Пудар, Стјепан Деверић, Драган Стојковић, Митар Мркела /фудбал/, Дражен Петровић, Александар Петровић, Небојша Зоркић, Рајко Жижич, Иван Сунара, Емир Мутапчић, Сабит Хаџић, Андро Кнего, Ратко Радовановић, Миховил Накић, Дражен Далипагић, Бранко Вукићевић /кошарка/</p>

1988 | СЕУЛ

ЗЛАТО	<p>Горан Максимовић /стрелаштво, ваздушна пушка/, Јасна Шекарић /стрелаштво, ваздушни пиштољ/, Александар Шоштар, Дени Лушић, Дубравко Шименц, Перица Букић, Веселин Ђухо, Драган Андрић, Мирко Вичевић, Игор Гочанин, Мислав Безмалиновић, Томислав Пашквалин, Игор Милановић, Горан Рађеновић, Ренцо Посинковић /ватерполо/</p>
СРЕБРО	<p>Шабан Трстена /рвање, слободни, 52 кг/, Илија Лупулеску, Зоран Приморац /стони тенис, мушки пар/, Стојна Вангеловска, Мара Лакић, Ана Лелас, Елеонора Вилд, Корнелија Квесич, Данира Накић, Слађана Голић, Полона Дорник, Разија Мујановић, Весна Бајкуша, Анђелија Арбутина, Бојана Милошевић /кошарка/, Дражен Петровић, Здравко Радуловић, Зоран Чутура, Тони Кукоч, Жарко Паспаљ, Желимир Обрадовић, Јуре Здовц, Стојко Вранковић, Владе Дивац, Фрањо Араповић, Дино Рађа, Данко Цвијетићанин /кошарка/</p>
БРОНЗА	<p>Дамир Шкаро /бокс, полутешка, 81 кг/, Јасна Фазлић, Гордана Перкучин /стони тенис, женски пар/, Јасна Шекарић /стрелаштво, спортски пиштољ/, Бојан Прешерн, Садик Мујкић /веслање, двојац без кормилара/, Ирфан Смаилагић, Златко Портнер, Веселин Вујовић, Јожеф Холперт, Алваро Начиновић, Слободан Кузминовски, Ермин Велић, Мухамед Мемич, Роналдо Пушник, Борис Јарак, Мирко Башић, Момир Рнић, Златко Сарачевић, Изток Пуц, Горан Перковац /рукомет/</p>

1992 | БАРСЕЛОНА

СРЕБРО	<p>Јасна Шекарић /стрелаштво, ваздушни пиштољ/</p>
БРОНЗА	<p>Аранка Биндер /стрелаштво, ваздушна пушка/, Стеван Плетикосић /стрелаштво, МК пушка лежећи/</p>

1996 | АТЛАНТА

ЗЛАТО	Александра Ивошев /стрелаштво, МК пушка тростав/
СРЕБРО	Дејан Бодирога, Предраг Даниловић, Саша Обрадовић, Никола Лончар, Жарко Паспаљ, Мирослав Берић, Александар Ђорђевић, Жељко Ребрача, Владе Дивац, Зоран Савић, Дејан Томашевић, Миленко Топић /кошарка/
БРОНЗА	Александра Ивошев /стрелаштво, ваздушна пушка/, Дејан Брђовић, Жарко Петровић, Слободан Ковач, Владимир Грбић, Никола Грбић, Жељко Танасковић, Рајко Јокановић, Ђула Мештер, Владимир Батез, Горан Вујевић, Андрија Герић, Ђорђе Ђурић /одбојка/

2000 | СИДНЕЈ

ЗЛАТО	Владимир Батез, Слободан Ковач, Слободан Бошкан, Ђула Мештер, Васа Мијић, Никола Грбић, Владимир Грбић, Андрија Герић, Горан Вујевић, Иван Миљковић, Вељко Петровић, Игор Вушуровић /одбојка/
СРЕБРО	Јасна Шекарић /стрелаштво, ваздушни пиштољ/
БРОНЗА	Александар Шоштар, Петар Трбојевић, Никола Куљача, Предраг Зимоњић, Дејан Савић, Данило Икодиновић, Виктор Јеленић, Вељко Ускоковић, Александар Ђирић, Александар Шапић, Владимир Вујасиновић, Ненад Вуканић, Југослав Васовић /ватерполо/

2004 | АТИНА

СРЕБРО	Јасна Шекарић /стрелаштво, ваздушни пиштољ/, Денис Шефик, Петар Трбојевић, Слободан Никић, Вања Удовичић, Дејан Савић, Данило Икодиновић, Виктор Јеленић, Владимир Гојковић, Александар Ђирић, Александар Шапић, Владимир Вујасиновић, Предраг Јокић, Никола Куљача /ватерполо/
--------	---

2008 | ПЕКИНГ

СРЕБРО	Милорад Чавић /пливање, 100 м делфин/
БРОНЗА	Новак Ђоковић /тенис, појединачно/, Живко Гоцић, Владимир Вујасиновић, Бранко Пековић, Душко Пијетловић, Андрија Прлаиновић, Никола Рађен, Дејан Савић, Слободан Соро, Филип Филиповић, Александар Ђирић, Вања Удовичић, Александар Шапић, Денис Шефик /ватерполо/

2012 | ЛОНДОН

ЗЛАТО	Милица Мандић /теквондо, +67 кг/
СРЕБРО	Ивана Максимовић /срељаштво, МК пушка тростав/
БРОНЗА	Андрија Златић /стрељаштво, ваздушни пиштољ/, Вања Удовичић, Милан Алексић, Филип Филиповић, Живко Гоцић, Душан Мандић, Стефан Митровић, Душко Пијетловић, Слободан Никић, Гојко Пијетловић, Андрија Прлаиновић, Никола Рађен, Алекса Шапоњић, Слободан Соро /ватерполо/

2016 | РИО ДЕ ЖАНЕИРО

ЗЛАТО	Давор Штефанек /рвање, до 66 кг/, Гојко Пијетловић, Душан Мандић, Живко Гоцић, Сава Ранђеловић, Милош Ђук, Душко Пијетловић, Слободан Никић, Милан Алексић, Никола Јакшић, Филип Филиповић, Андрија Прлаиновић, Стефан Митровић, Бранислав Митровић /ватерполо/
СРЕБРО	Тијана Богдановић /теквондо, до 49 кг/, Марко Томићевић, Миленко Зорић /кајак - кану, К-2, 1.000 м/, Бјанка Буша, Јована Бракочевић, Бојана Живковић, Тијана Малешевић, Бранкица Михајловић, Маја Огњеновић, Стефана Вељковић, Јелена Николић, Јована Стевановић, Милена Рашић, Силвија Поповић, Тијана Бошковић /одбојка/, Стефан Јовић, Марко Симоновић, Богдан Богдановић, Никола Калинић, Милан Мачван, Стефан Марковић, Немања Недовић, Владимир Штимац, Мирослав Радуљица, Милош Теодосић, Стефан Бирчевић, Никола Јокић /кошарка/
БРОНЗА	Ивана Шпановић /атлетика, скок у даљ/, Соња Петровић, Саша Чађо, Тамара Радочај, Сара Крњић, Невена Јовановић, Јелена Миловановић, Дајана Бутулија, Александра Црвендакић, Драгана Станковић, Милица Дабовић, Ана Дабовић, Данијел Пејџ /кошарка/

Званичници Олимпијског комитета кроз историју

ПРЕДСЕДНИЦИ

Никодије Стефановић 1910–1919.
Фрањо Бучар 1919–1927.
Душан Стефановић 1927–1932.
Стефан Хаџи 1932–1941.
Станко Блоудек 1947–1950.
Душан Кораћ 1950–1951.
Густав Влахов 1951–1952.
Борис Бакрач 1952–1960.
Милијан Неоричић 1960–1964.
Зоран Полич 1964–1973.
Гојко Секуловски 1973–1977.
Ђорђе Пеклић 1977–1981.
Слободан Филиповић 1981–1982.
Азем Власи 1982–1983.
Здравко Мутин 1983–1986.
Иван Меџановић 1986–1989.
Александар Бакочевић 1989–1996.
Драган Кићановић 1996–2005.
Филип Цептер 2005.
Иван Ђурковић 2005–2009.
Владе Дивац 2009–2017.
Божидар Маљковић 2017–

ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАРИ

Бранко Полич 1949–1965.
Небојша Поповић 1965–1973.
Маријан Краљевић 1973–1978.
Часлав Вељић 1978–1993.
Ђорђе Перишић 1993–2000.
Предраг Манојловић 2000–2009.
Ђорђе Вишацки 2009–

ЧЛАНОВИ МОК

Генерал Светомир Ђукић 1912–1948.
Фрањо Бучар 1920–1946.
Станко Блоудек 1948–1959.
Борис Бакрач 1960–1968.
Слободан Филиповић 1987–1995.
Борислав Станковић 1988–2005.
Ненад Лаловић 2015–

НОСИОЦИ ОЛИМПИЈСКОГ ОРДЕНА

Михаило Андрејевић

Борис Бакрач

Емерих Блум

Мирослав Церар

Милан Ерцеган

Ахмет Карабеговић

Бранко Микулић

Анте Скатаретико

Анто Сучић

Артур Такач

Станко Томић

Угљеша Узелац

Леон Штукељ

Анте Ламбаша

Борислав Станковић

Ђорђе Перишић

Часлав Вељић

Владе Дивац

Олимпијски комитет кроз историју

Српски олимпијски
клуб/комитет 1910–1919.

Југословенски олимпијски
одбор 1919–1945.

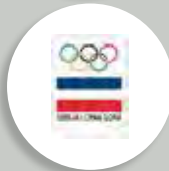

Југословенски олимпијски
одбор 1945–1951.

Југословенски олимпијски
комитет 1951–1991.

Југословенски олимпијски
комитет 1991–2003.

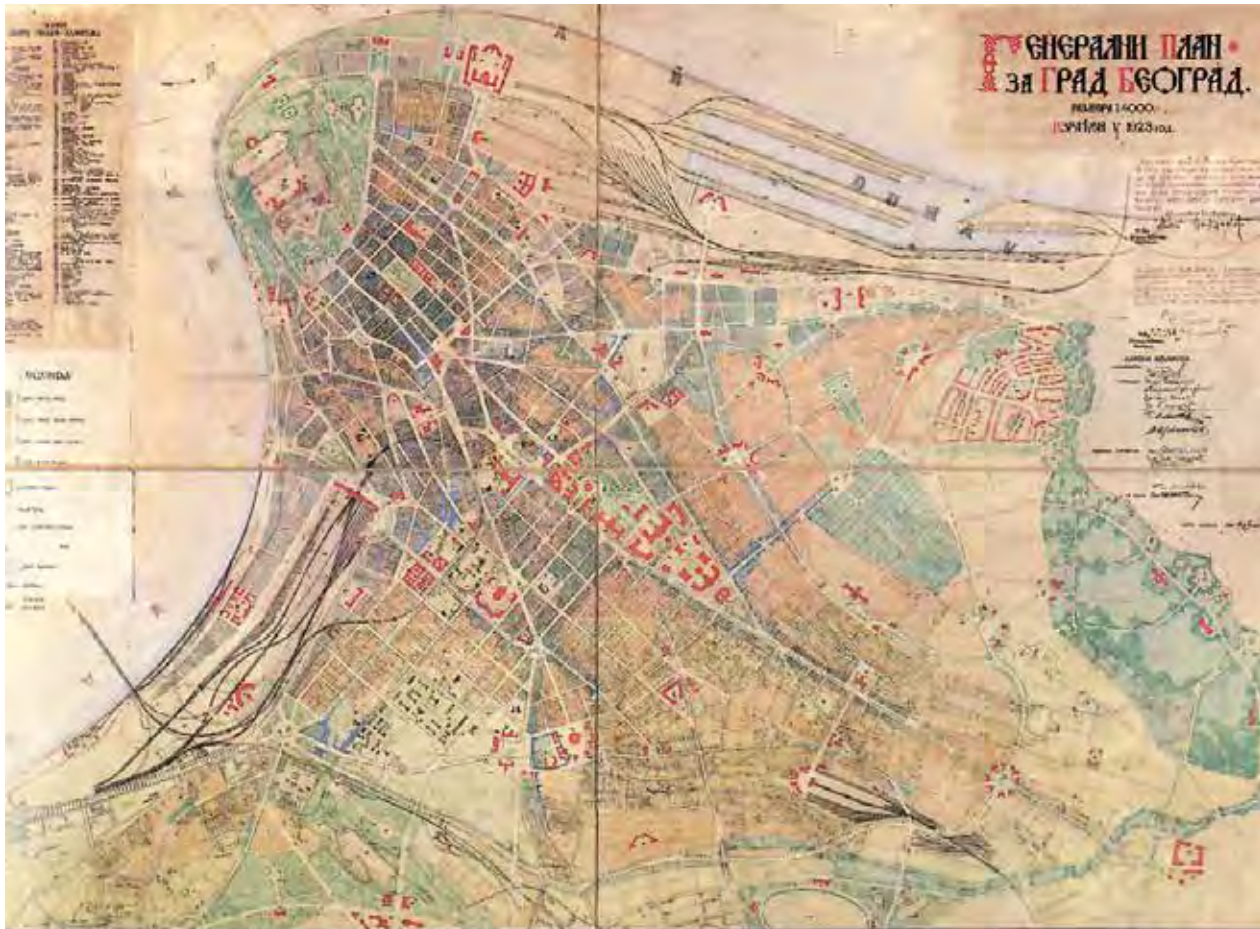
Олимпијски комитет
Србије и Црне Горе
2003–2006.

Олимпијски комитет Србије
2006–2010.

Олимпијски комитет Србије
2010–

Генерални план за град Београд из 1923. године

Марија Павловић

Архитектонско спортско наслеђе Београда XIX и XX века

УВОД

*Нема града на свету
око кога су се јажмили
толики народи, под чијим
су се бедемима водиле
толике битке, који је
толико пута мењао
власника и педесет пута
уништаван да би се свих
педесет пута поново из
историјског гроба подигао
– као што је наш Београд.*

*Па зар та чињеница
што је тај град српски
ни најмање о Србима не
говори?*

Борислав Пекић

Почетком XIX века, након ослобођења од вишевековног турског ропства, Београд је континуирано напредовао, а европски принципи продирали су у све друштвене поре овога града. Од некадашње турске касабе Београд поприма модерно обличје, упијајући нове вредности, које су се шириле великом брзином. Међу тим вредностима је и спорт, који је најпре прихваћен у круговима школованих Срба.

У историји београдске архитектуре важно место припада спортском наслеђу. Многе значајне личности српске историје у XIX веку бавиле су се бригом за физичку активност, и од почетка је постојала потреба за одговарајућим просторима. У првих неколико деценија углавном су се постојећи простори прилагођавали потребама вежбача. Већ четрдесетих година уочава се промена, постављају се архитектонски оквири који су на тај начин јасно одвојили претходни период. Захваљујући приватној иницијативи, Београд добија и прве спортске терене. У наредном периоду вежбање добија све већи значај, да би крајем XIX века ушло и у школски систем као обавезан предмет. Развој градње спортских објеката пратиле су велике промене и контрасти, услед напора да се изађе из конзервативне сре-

дине, напусти оријентална пракса и прихвате модерна начела. На прелазу из XIX у XX век популарност спорта расте, а спортска архитектура започиње нову, зрелију, фазу. Тада настају и први фудбалски терени, који су оставили велики траг у историји архитектонског спортског наслеђа.

Након Првог светског рата долази до убрзаног културног преображаја у престоници новоосноване државе. Окренутост Западу карактеристична је за тај период, и уплив савремених токова се осећа кроз сваки аспект живота, од политике, економије, спорта до свих осталих. Уочава се друштвена потреба за спортом како професионалним тако и рекреативним. Увиђа се и важност спортских успеха, који доносе интегритет земљи и нацији уопште. Правац су дали интелектуалци школовани у Западној Европи, а Србија доживљава успон и у градитељској делатности кроз коју спортске активности добијају све већу видљивост.

Многе околности учиниле су да Београд између два рата израсте у модерну метрополу. Значај изградње архитектонских спортских објеката уочљив је у избору архитеката који су их пројектовали. Поверење које је дато Момиру Коруновићу, Браниславу Којићу, Драгану Гудовићу, браћи Сташевски и другима, говори у прилог чињеници да је ова грана архитектуре наручиоцима била важна. Стил у којем су грађени, који прати модерне токове у европској спортској архитектури, али и очување националне архитектуре и идентитета, такође је јасан показатељ намере да се значај ових грађевина подигне на висок степен.

Спортска градитељска делатност остварује нови полет након Другог светског рата, када добија значајно место у урбанистичким плановима. Осим модерних градских стадиона и хала, подижу се и локални спортски центри, који су становницима новоподигнутих насеља омогућили здравији живот. Већ од осамдесетих година XX века уочава се пад у изградњи, која је поново покренута отварањем Београдске арене. Ове грађевине XIX и XX века представљају оригинална остварења модерних тенденција и стремљења у спортској архитектури Београда.

Кратак преглед развоја београдских спортских објеката током два века

Током Првог српског устанка, у тек отвореној Великој школи (Слика 1) 1808. године, у оквиру наставе учило се фехтовање (мачевање), односно борење сабљом, које представља прву организовану спортску активност у Београду у XIX веку.¹ Тај уједно први савремени спорт предавао је, као део војног вежбања, коњички капетан Петар Ђурковић.² Када је, 1813. године, Србија поново пала под турску власт, извесно време школа је престала са радом и током овог периода није било спортских активности.³

Мачевање се поново помиње 1843. године, када је отворена Школа мачевања, прва спортска школа у Београду, која се налазила на месту зграде САНУ у Кнез Михаиловој улици.

---

1 Свечаном беседом Доситеја Обрадовића, 30. септембра 1808. године отворена је Велика школа, прва виша школа у Србији. Она се налазила у дворишту, преко пута објекта где је данас смештен Музеј Вука и Доситеја, а где је школа премештена следеће, 1809. године. О настанку и историји Велике школе у: Милојко Р. Гордић, *Велика школа 1808–1813*, Београд, 2004. и http://beogradskonasledje.rs/kd/zavod/stari_grad/dositejev_licej.html; Опис прве српске високошколске установе у: Ненад Макуљевић, *Османско–српски Београд: визуелност и креирање градског идентитета (1815–1878)*, Београд, 2014, 202; О оснивачу Велике школе Ивану Југовићу више у: Сима Ц. Ђирковић, *Калемегданске сенке*, Београд, 2014, 229–230.

2 Војно вежбање било је саставни део наставног програма од самог отварања Велике школе и у првом и у другом објекту у Господар Јевремовој улици. Више о томе у: Милојко Р. Гордић, нав. дело, 20–21; Маринко Пауновић, *Београд кроз векове*, Београд, 1971, 1219; Група аутора, *Модерна српска држава 1804–2004, Хронологија*, Београд, 2004, 26; Živko Radan, *Pregled historije tjelesnog vježbanja i sporta*, Zagreb, 1977, 101; Дубравка Стојановић, *Калдрма и асфалт: урбанизација и европеизација Београда 1890–1914*, Београд, 2008, 328; Марија Павловић, Улога, обликовање и преображај спортских објеката у Београду у XIX и XX веку у односу на потребе града, *Култура* 154, Београд, 2017.

3 Србислав Ч. Тодоровић, *Спорт у старом Београду (XIX век)*, Београд, 2009, 12–13.

Прва спортска вест односила се управо на ову школу.⁴ У наредних неколико година отворене су још две приватне школе мачевања. Једна се налазила код цркве Светог Марка, док се друга налазила у Бранковој улици.⁵

Слика 1. Кућа у коју је премештена Велика школа 1809. године (данас Музеј Вука и Доситеја); снимљено 1907. године

---

4 Васа Чубриловић (ур.), *Историја Београда 2*, Београд, 1974, 805; Србислав Ч. Тодоровић, нав. дело, 22.

5 Živko Račan, нав. дело, 103; Васа Чубриловић (ур.), нав. дело, 805.

До средине XIX века одржане су и прве коњичке трке у Београду, отворено је прво купатило на Сави и основано друштво које је неговало атлетске дисциплине.⁶ Од средине XIX века спортски живот престонице убрзано се развија. Већ 1851. године отворено је прво стрелиште на Топчидеру, чијем отварању је присуствовао и кнез Александар Карађорђевић, али је оно, због удаљености од центра града, било слабо посећено.⁷ Прво отворено вежбалиште уређено је 1864. године код Делијске чесме,⁸ и након три деценије остало је на истом месту, мада у доста срећенијем издању.⁹ У последње две деценије XIX века почиње са радом Прво београдско друштво за гимнастику и борење, као и бројна спортска друштва, углавном по узору на енглеска.¹⁰ Године 1910. основан је Српски олимпијски клуб, који је имао важну улогу у развоју спорта у XX веку, али и у организованом изласку домаћих спортиста на међународну сцену.¹¹

Почетак XX века представља прекретницу у развоју фудбала и првих фудбалских стадиона у Београду, док је међуратни период златно доба архитектуре спортских објеката. Поред бројних спортских клубова и клупских кућа, изграђених у различитим стилским правцима, посебно место припада и соколским домовима, који су представљали најзначајнија архитектонска остварења. Значај који је наша земља имала у то време је велики, а одржавање Балканских игара и прве Гран при трке очигледан су доказ.

Након Другог светског рата велика пажња придаје се спорту и изградњи спортских терена и објеката. У част новог вође поново се организују слетови по узору на оне из периода краљевине, а почињу да се граде и хале и терени на Новом Београду. Последњи талас изградње наступио је седамдесетих година XX века, када је Београд био домаћин бројних међународних спортских такмичења. Услед грађанских ратова и економске кризе, Београдска арена, започета деведесетих година XX века, завршена је тек 2004. године и представља симбол спортског Београда.

---

6 Група аутора, нав. дело, 46; Маринко Пауновић, нав. дело, 1219; Васа Чубриловић (ур.), нав. дело, 805.

7 Србислав Ч. Тодоровић, нав. дело, 24; „Zvezde na Zvezdari” povodom 150 godina streljaštva u Beogradu, извор: <http://www.sportskisavezbeograda.org.rs/vest.php?&IDV=10556&akcija=&prikaz1=2015&prikaz2=4&sec=2>,

8 Група аутора, нав. дело, 104.

9 Србислав Ч. Тодоровић, нав. дело, 44–45.

10 Маринко Пауновић, нав. дело, 1221; Дубравка Стојановић, нав. дело, 328.

11 Чедомир Шошкић (прир.), *Олимпијски вековник*, I, Београд, 2010, 52–57.

Тркалиште и Џокеј клуб

Први енглески конзул у Београду Џорџ Лојд Хоџис организовао је, 1842. године, прве коњичке трке,¹² а претпоставка је да су одржане на месту иза некадашње Главне железничке станице, у делу града који је у то време био познат под називом Бара Венеција (Слике 2. и 3).¹³ О овом „хиподрому” до данас нису пронађени подаци који би истраживачима открили детаље о његовом изгледу.

Слика 2. Бара Венеција, пристаниште;
снимљено 1876. године

Слика 3. Бара Венеција, поплава;
снимљено 1937. године

12 Више у: В. Radovanović, *Staništa*, Beograd, 1991, 23, http://www.zastava-info.co.yu/kultura/monografija/osnivanje_konjickog_drustva.html

13 Србислав Ч. Тодоровић, нав. дело, 21.

Тачно двадесет година након првих београдских трка Кнез Михаило је изградио прво Тркалиште у Београду, на простору где се данас налазе Технички факултет, хотел Метропол, Правни факултет, део Улице 27. марта, према Вуковом споменику. Већ следеће 1863. године кнез Михаило је организовао прве галопске трке и написао прва правила, по узору на бечка.¹⁴ О овој трци и првом изграђеном хиподрому постоје писани трагови, јер је хроничар био новинар Живојин Јовановић, који је оставио податке о стази, али и о почасној кнежевој трибини, као и о трибини за гледаоце.¹⁵ О подизању трибина писале су и Србске новине у којима се откривају имена градитеља: „Грађење је извео Илија Ђорђевић, ’устабаша еснафа дунђерског’, са Јанаћком Костићем и другима...”.¹⁶

Слике 4. и 5. Хиподром на Царевој ђуприји; снимљено између два рата

Након убиства кнеза Михаила, 1868. године, трке нису одржане све до 1890, када се оснива Дунавско коло јахача „Кнез Михаило”. Тада се тркалиште премешта у Бару Венецију, али

14 Маринко Пауновић, нав. дело, 1219.

15 О месту на коме се налазило Тркалиште у: Михајло Андрејевић, Преображаји амбијента и људи старог Тркалишта, у: *Београд у сећањима 1900–1918*, Београд, 1977, 104.

16 Живорад П. Јовановић, *Из старог Београда*, Београд, 1964, 66.

се после годину дана пребацује на Бањицу, где је одржан Први српски дерби, 1904. године.¹⁷ Ни ово тркалиште није било најсрећније решење, првенствено због лошег терена, те се 1912. године премешта на Цареву ћуприју (Слике 4. и 5). Хиподром је отворен на Видовдан 1914, али је у рату срушен и обновљен тек 1920. године.¹⁸

Краљевска породица била је покровитељ Дунавског кола, у оквиру кога је основан Џокеј клуб. Председник централне управе био је кнез Павле, који је окупљао виђеније становнике престонице у просторијама клуба у Грачаничкој 18.¹⁹ Ову кућу пројектовао је Никола Несторовић²⁰, 1911. године. Након откупа Џокеј клуба, у складу с потребама, она је неколико пута преправљана, прво према плановима архитекте Ивана Белића, потом Александра Јанковића, и последње, према пројекту Александра Ђорђевића, 1939. године. Већ након Другог светског рата, кућа је добила другу намену.²¹

Године 1935, због планираног железничког чвора, урађен је пројекат за нови хиподром у Земуну, иза железничке станице. Архитекта Александар Ђорђевић пројектовао је ситуациони план и неколико објеката, који су били одобрени, а радови на терену већ су били започети, када је почео Други светски рат, након кога се ипак одустало од пројекта.²²

---

17 Osnivanje konjičkog društva, isto, http://www.zastava-info.co.yu/kultura/monografija/osnivanje_konjickog_drustva.html

18 Дунавско коло јахача „Кнез Михаило”, *Витез*, Београд, 31. децембар 1940, 32–42.

19 *Први југословенски спортски алманах*, број I, Београд, 1930, 33; Архив Југославије, Двор Краљевине Југославије (АЈ–74), у даљем тексту АЈ, 74–259–109.

20 Архитекта Никола Несторовић био је професор Техничког факултета од краја XIX века до почетка Другог светског рата. Реализованим архитектонским опусом у прве три деценије XX века, којим је прешао пут од академизма до модерних архитектонских тенденција, сврстан је у ред најзначајнијих српских архитектонских стваралаца. Више о архитекти Несторовићу у: Марина Павловић, *Никола Несторовић*, Београд, 2017.

21 Светлана Неђић, Зграда Џокеј клуба, *Наслеђе V*, Београд, 2004, 97–100.

22 Дунавско коло јахача „Кнез Михаило”, Исто, 41–42; Милан Просен, Градитељски опус архитекте Александра Ђорђевића (1890–1952), *Наслеђе 7*, Београд, 2006, 169.

Београдска купалишта и пливалишта

Прва београдска купалишта која су се отварала на Сави била су у приватном власништву. Тако је 1843. године, у Београду на десној обали Саве, отворено прво јавно купатило, које је имало дечји базен и кабине за одрасле. Већ након четири године, отворено је и друго, много веће, под називом Прво српско купалиште и пливалиште, на којем се мерила температура ваздуха и воде, а које је било у власништву Драгутина Карлованског.²³ И капетан Миша Анастасијевић је изградио купатило на Сави код пристаништа, 1854. године, а само две године касније, 1856, Београдска општина је на истом месту изградила купалиште за своје грађане,²⁴ што је уједно прво београдско купатило које није било у приватном власништву. Поред овог, у Карађорђевој улици је 1865. године подигнуто „Зелено” купатило са два базена, које је називано и „Фризерово”, јер је власник био фризер. Неколико година касније наследници су га реновирали, и оно је представљало право модерно купатило, с рестораном на кровној тераси. Поред овог, изграђено је „Плаво” или „Оријент” купатило, а до њега и војно. Године 1867. сликар Стева Тодоровић такође је отворио приватно купатило, али о њему не постоји више података.²⁵

„Ђачко купатило”, први спортски центар у Београду, изграђено је 1919. године на месту на којем се данас налази СЦ „Милан Гале Мушкатировић”. Ентузијазам директора Друге мушке гимназије Мирка Поповића донео је Београђанима разоноду и спорт у сам центар престонице, кад је он, уз подршку директора Реалке Илије Ђукановића, изградио једно од најпознатијих спортских тачака међуратног периода. У почетку скромно изграђено, без гардероба, временом добија све модернији облик, претворивши се у прави спортски рај

---

23 Србислав Ч. Тодоровић, нав. дело, 22; Маринко Пауновић, нав. дело, 1219; Васа Чубриловић (ур.), *Историја Београда 2*, Београд, 1974, 813.

24 Србислав Ч. Тодоровић, нав. дело, 30–32. Живорад П. Јовановић, нав. дело, 67.

25 Александар Дероко, Београд на сусрету два века, у: *Београд у сећањима 1900–1918*, Београд, 1977, 29–30.

Слике 6. и 7. Купатила на десној обали Саве;
снимљено 1936. године

на насутој плажи, где су Београђани имали на располагању, поред пливања и веслања, и терен за одбојку, лакоатлетску стазу, куглану, као и справе за вежбање. У наставку „Ђачког купатила” постојало је и купатило „Мон плезир” и Јеврејско купатило,²⁶ као и још 16 купатила која су се користила у раздобљу између два рата (Слике 6, 7, 8. и 9). Највеће међу њима је, након реновирања, било Народно купатило Општине града Београда (Слика 10), са преко 2.500 квадратних метара, и комфором који до тада није постојао.²⁷

Слика 8. Купатило на десној обали Саве;
снимљено између два рата

26 Владета Д. Лимић, „Ђачко купатило” на Дунаву, у: *Београд у сећањима 1919–1929*, Београд, 1980, 279–280.

27 Више о изгледу овог купатила у: *Народна купатила О. г. Б, БОН 1–3*, Београд, 1934.

Слика 9. Купатило на десној обали Саве; снимљено између два рата

У Београду су постојали и амами, односно јавна топла купатила, која су Београђани редовно користили. У Улици Цара Душана 45 и данас постоји амам, Парно купатило браће Крсмановић, подигнуто 1901. године на остацима амама из XVIII века. Касније познато као Јавно топло купатило „Дунав” пројектовано је у академском стилу, као приземни објекат, са спратним бочним ризалитом.²⁸ Средином XX века, овде су одржавани тренинзи и такмичења ватерполо клуба „Север”, а због малих димензија базена, играло се с мањим бројем играча у присуству десетак гледалаца на балкону.²⁹

Купатило је 2001. године проглашено спомеником културе, у њему су се тих година одржавали разноврсни културни програми, а 2008. године затворено је због реновирања. Идеја да се у њему отвори културни центар још увек није заживела.

Слика 10. Народно купатило Општине града Београда; снимљено између два рата

28 Каталог непокретних културних добара на подручју града Београда, Парно купатило Браће Крсмановић, http://beogradskonasledje.rs/kd/zavod/stari_grad/parno_kupatilo_brace_krsmanovic.html

29 Зоран Цвијић, Парно купатило „Крсмановић”, http://www.danas.rs/danasrs/periskop/parno_kupatilo_krsmanovic.48.html?news_id=237590

Архитектонско наслеђе соколског покрета

У спортској прошлости Београда велику улогу имао је сликар Стева Тодоровић,³⁰ који је 1857. године основао Прво српско друштво за гимнастику и борење. Његови ученици прво су вежбали на пољани код Саборне цркве, потом у магазиама Саве Спахије, које су се налазиле на месту основне школе „Краљ Петар Први”, а затим се 1860. године премештају у Турски хан.³¹ Прву јавну вежбу, која је била и први јавни наступ овог типа, Тодоровић је приредио с ученицима у присуству кнеза Михаила, који му је на васпитање поверио сина Велимира и за вежбање им омогућио простор у Старом здању које се налазило на месту данашње Народне банке у Улици Краља Петра.³² Кнез је био љубитељ спорта, због чега је за вежбање обезбедио и ограђену парцелу на месту садашње Српске академије наука и уметности. Наредне, 1861. године изградио је прву дворану за телесно вежбање на углу Париске и Узун Миркове улице, где је касније подигнут хотел „Српски краљ”.³³ Пред крај XIX века, оснивају се нова спортска друштва, развија се соколски покрет и започиње убрзан и организован развој спортског живота у Београду и Србији.

---

30 Више о сликару Стеви Тодоровићу у: Н. Кусовац, М. Врбашки, В. Грујић, В. Краут, *Стеван Тодоровић 1832–1925*, Београд – Нови Сад 2002; Марија Стојић, *Визуелна култура Сокола*, *Новопазарски зборник* 31, Нови Пазар, 2008, 129–130.

31 Душан М. Богуновић, *Соколство и народна војска*, Загреб, 1927, 7–8; Србислав Ч. Тодоровић, *нав. дело*, 34.

32 Васа Чубриловић (ур.), *нав. дело*, 806.

33 Душан Цветковић, *Соколи и соколски слетови*, Београд 1998, 16; Марија Павловић, *Развој Олимпијског музеја посматран кроз призму прославе стогодишњице олимпизма у Србији*, *Култура* 144, Београд, 2014, 168.

Због све веће потребе за просторима за вежбање, почетком XX века развија се соколска архитектура која је у тесној вези с идеологијом југословенства тадашњег владајућег режима.³⁴ Стилски елементи такве архитектуре такође су у вези с идеологијом, и пажљиво су коришћени. Соколски домови нису имали уједначена обележја већ су пратили токове домаће архитектонске сцене. У међуратном периоду грађени су различити објекти, од скромних до раскошно грађених, националног стила с фолклорним обележјима, потом у духу академизма, а нешто касније и у духу чисте модерне.³⁵ Најважнији представник соколске архитектуре био је Момир Коруновић, надзорни архитекта на изградњи свих соколских домова у земљи. Био је представник националног стила у архитектури, који се ослањао на српско-византијско градитељство, дајући предност спољашњем изгледу објекта.³⁶

Слике 11. и 12. Припреме за Свесоколски слет, одржан у Београду 1930. године

34 О настанку, идеологији и развоју соколског покрета у: Никола Жутић, *Соколи*, Београд, 1991; Aleksandar Ignjatović, *Jugoslovenstvo u arhitekturi 1904–1941*, Beograd, 2007, 11–14.

35 Владана Путник, *Архитектура соколских домова у Краљевини СХС и Краљевини Југославији*, Београд, 2015, 47.

36 Више о архитекти Коруновићу у: Александар Кадијевић, *Момир Коруновић*, Београд, 1996.

Слике 13. и 14.
Монтажни стадион
који је пројектовао
архитекта
Момир Коруновић
за Свесколки слет,
одржан у Београду
1930. године
(слика лево: улаз на
стадион из Гробљанске,
данас Рузвелтове;
слика доле: слетске
свечаности)

Од Коруновићевог првог пројектованог објекта из 1924. године – соколске вежбаонице при Другој мушкој гимназији, преко монтажног дрвеног стадиона подигнутог за Соколски слет 1930. године, тада највећег у централној Европи, који је примао 40.000 посетилаца и 3.500 вежбача (Слике 11, 12, 13. и 14), па до соколског дома „Матица” – Дом Соколског друштва „Београд I” (Стари ДИФ), у Делиградској улици, прошао је велики архитектонски пут.

„Матица” је Коруновићев први пројектовани соколски дом, али и први пројекат дома у Београду, за који је он урадио неколико планова. Први нацрт из 1928. године имао је кубичну форму и раскошно решење, док је следећи из наредне године био скромнији пројекат. Овај соколски дом је завршен 1935. године након пет фаза а коначна изведба је у романтичарско-експресионистичком стилу. Аутор портала је архитекта Никола Краснов, који је дао ново решење, након што је Коруновић одбио да промени назив Соколски дом „Матица” у Соколски дом „Александра I Ујединитеља”, након атентата на краља Александра 1934. године у Марсеју.³⁷ Овај соколски дом је карактеристичан пример Коруновићевог националног стила у архитектури. Грађевина је имала 1.650 метара квадратних и све потребне вежбаонице, сале, свлачионице, канцеларије и друго. Након Другог светског рата у сутерену је изграђен базен, а 1947, према пројекту архитектке Бранка Петричића, додат је још један спрат, док је таван пројектован за кабинете и лабораторију.³⁸ Свој други соколски дом Коруновић је пројектовао за друштво „Београд IV” на Чукарици, 1934. године. Објекат изграђен у фолклористичком стилу имао је правоугаону форму с четвороводним кровом. Након четири године архитекта Иван Грбац је израдио план проширења у модерничком духу. Ипак, Дом је изграђен скромније него што је планирано пројектом.³⁹

Архитекта Бранислав Којић пројектовао је соколски дом за друштво „Београд III” у Војвођанској улици (данашња улица Војводе Шупљикца). Планови нису сачувани, али о првобитном изгледу грађевине сведоче подаци, фотографије и цртежи у дневној штампи, као и у часопису *Архитектура* из исте године (Слика 15). Основа је имала два дела, где је у првом делу издвојена велика вежбаоница и све потребне просторије за уобичајено функционисање спортског центра, док је други део био летње вежбалиште, које се нала-

---

37 Владана Путник, нав. дело, 59–64 и 85–86.

38 Исто, 62–64.

39 Александар Кадијевић, нав. дело, 73–82; Владана Путник, нав. дело, 77–79.

Слика 15. Изградња соколског дома Друштва „Београд III” са летњим вежбаљистем; снимљено 1932. године

зило иза зграде. Објекат, подигнут 1932. године, споља је имао једноставан кубичан облик, с предњим трактом нижим од задњег, пуним зидним површинама са упечатљивом хоризонталом прозорских отвора, што га сврстава у грађевину модерне архитектуре, тада актуелног европског правца.⁴⁰

Коруновић, Краснов и Којић припадају кругу најистакнутијих неимара српске архитектуре међуратног периода.

Средина у којој су стварали, политичка и друштвена клима омогућили су им широк дијапазон уметничког изражавања, који је почивао на националним и традиционалним основама, али с отвореним прихватањем модерних токова европске уметности и културе. Њихово стваралаштво говори и о периоду просперитета државе, када су подигнуте бројне београдске палате и виле, које пружају увид у укусу грађанског друштва и чине значајно архитектонско наслеђе.

Сви соколски домови у Београду грађени су као аутентични објекти, и представљају сведочанство времена у којем су настали, стилски обликовани у локалним архитектонским традицијама, али и као објекти архитектуре модерног правца.

---

⁴⁰ Снежана Тошева, *Бранислав Којић*, Београд 1998, 51–52; Аноним, Освећење дома Соколског друштва Београд III, *Политика*, 5. XI 1932, 5; Аноним, Соколски дом Београд III, *Архитектура* 4, Љубљана, 1932, 103.

Први београдски велодроми

Прво српско велосипедско (бициклическо) друштво основано је 23. децембра 1884. године, на иницијативу угледних Београђана, међу којима се истиче Милорад Терзибашић, његов први председник. У наредним годинама, ово друштво прикључило се међународним организацијама и тркама на којима су српски велосипедисти постигли значајне успехе. Година 1887. представља прекретницу у бициклизму. Те године је изашао *Велосипедски лист*, претеча спортских новина, у Београду се појавио бицикл с једнаким точковима (до тада се возило на бициклима који су имали предњи точак пречника чак један и по метар, а задњи 37,5 цм)⁴¹ а као највећи успех, изграђен је први београдски велодром на месту на којем се данас налази Дом војске Србије на Тргу Републике (некада Ратнички дом).⁴² Плац на којем је изграђена бетонска писта и објекат са друштвеним станом и оставом био је поклон индустријалца и касније гувернера Народне банке Ђорђа Вајферта.⁴³ Велодром је већ следеће године изгорео у пожару, али је обновљен 1897. године (Слика 16). Следеће године изграђен је велодром Велосипедског друштва „Душан Силни”, на углу улица Добрињске и Краљице Наталије.⁴⁴ Из новинских чланака, али и фотографија с почетка XX века, може се утврдити да су оба велодрома зими била клизалишта Београђана.

---

41 Традиција дуга 125 година, <http://www.bss.rs/index.php/savez/istorijat.html>

42 Васа Чубриловић (ур.), нав. дело, 810.

43 Ђорђе Вајферт, индустријалац немачког порекла, представља једну од најзначајнијих фигура Србије с краја XIX и почетка XX века. Оставио је немерљив траг у банкарству, трговини и рударству, али је био и велики добротвор, хуманиста и задужбинар српског народа. Један је од оснивача Болнице за жену и дете у Београду, Инвалидског фонда „Свети Ђорђе”, Друштва за збрињавање глувонеме деце „Стефан Дечански”, Београдског женског друштва, Друштва београдских жена лекара. Своје уметничке збирке Вајферт је поконио Београдском универзитету, Народном музеју и Музеју града Београда. Више о његовом животу и раду у: Саша Илић, Соња Јерковић, Владимир Булајић, *Ђорђе Вајферт – визионар и прегалац*, Београд, 2010; Vesna Matic, *Vitez od Srbije – Đorđe I. Vajfert*, Beograd, 2014.

44 Србислав Ч. Тодоровић, нав. дело, 75–76.

Бициклизам је обновљен 1929. године, када се формирају секције при спортским клубовима, али и први бициклички клуб „Авала”, који постоји и данас. Након Другог светског рата обнављају се трке бициклиста, као и рад клубова и савеза,⁴⁵ али се велодроми нису обновили, нити су изграђени нови. Крајем XX и почетком XXI века бицикл постаје и превозно средство Београђана, због чега су изграђене бицикличке стазе, које повезују централне београдске општине.

Слика 16. Велодром који је у зимским месецима служио као клизалиште, на месту на којем се данас налази Дом војске Србије (некада Ратнички дом) у Улици Браће Југовића 19; снимљено око 1910. године

---

45 Бора Јовановић, Спорт и спортисти, у: *Београд у сећањима 1900–1918*, Београд, 1977, 112–113.

Фудбалска игралишта и стадиони

Прву фудбалску лопту донео је у Београд Хуго Були⁴⁶ 1896. године, по повратку са студија у Берлину. Захваљујући њему, 12. маја исте године основана је Лоптачка секција при београдском гимнастичком друштву „Соко”, а после седам дана одиграна је и прва фудбалска утакмица код Куле Небојша у Доњем граду.⁴⁷ Након три године, 1. маја 1899. године, основано је Прво српско друштво за игру лоптом, које је изградило прво фудбалско игралиште које се налазило у „Хајд парку” на Топчидеру. Овај терен је, због удаљености од центра вароши, убрзо напуштен, а направљен је нов на тзв. Западном Врачару, на месту на којем се данас налази зграда ДИФ-а Момира Корунковића у Делиградској улици, изграђена као Соколски дом „Матица”. Ово игралиште је представљало први стадион у Београду, јер је било ограђено дрвеним тарабама, а прву утакмицу је гледало 500 људи, плативши улаз по пола динара. Куриозитет представља чињеница да је овај први стадион постојао само један дан, јер су одмах након утакмице лопови украли тарабу.⁴⁸

Прва фудбалска правила увео је Анастас Христовуло, када је, 1905. године, с немачког језика превео и објавио *Лоптање ногом*. Осим правила одређене су и димензије фудбалског терена према којима је дужина износила најмање 90, а ширина 45 метара.⁴⁹

Први фудбалски клуб у Краљевини Србији, основан је 18. априла 1903. године под именом „Соко”. Након тренирања на теренима у Улици Браће Југовића, а потом и у Бари Венецији, године 1904, изграђен је стадион на Кошутњаку, касније проширен атлетском стазом и трибинама за стајање за 3.000 гледалаца, који је постојао наредних 27 година.⁵⁰

---

46 Хуго Були био је син познатог београдског трговца јеврејског порекла Едија Булија. Током студија играо је за немачки фудбалски клуб „Германија”. Више о Булију у: <http://www.fsb.org.rs/istorijat>

47 Сима Ц. Ђирковић, *Калемегданске сенке*, Београд, 2014, 247; Михајло Тодић (ур.), *110 година фудбала у Србији*, Београд, 2006, 18–20.

48 Михајло Тодић (ур.), нав. дело, 27.

49 Исто, 30.

50 Исто, 41–42.

Слика 17. Краљева ложа на стадиону фудбалског клуба „Соко” у Кошутњаку, изграђена 1922. године

Остало је забележено да су радови на проширењу завршени дан пред венчање краља Александра I Карађорђевића и румунске принцезе Марије Хоенцолерн, 8. јуна 1922. године, када су на стадиону одржане лакоатлетске утакмице између репрезентација Југославије и Румуније, којима је будући краљевски пар присуствовао.⁵¹ Пар је био смештен у покривеној ложи (Слика 17), коју је пројектовао архитекта Жарко Татић,⁵² који је израдио и улазну капију, као и жичану ограду око стадиона.⁵³

Након првог, убрзано се оснивају и други фудбалски клубови, тако да је пред балканске ратове Београд имао десетак клубова са сопственим игралиштима. Већ 1913. основан је БАСК – Београдски аматерски спорт клуб, који је имао игралиште иза Београдске електричне централе. Фудбалски клуб „Српски мач” основан је 15. марта 1906. године и имао је модерно игралиште на месту садашњег парка „Ђирило и Методије” код Вуковог

51 Аноним, Јучерашње лакоатлетске утакмице с Румунима, *Политика*, Београд, 8. јун 1922, 6.

52 Жарко Татић је рођен 1894. године у Београду. Завршио је студије архитектуре 1922, након којих је неколико година радио у Министарству грађевина. Био је и кустос Народног музеја и доцент на Техничком факултету у Београду. Бавио се проучавањем старе црквене архитектуре у Србији и Македонији. Више о Жарку Татићу у: Александар Дероко, Жарко Татић, архитекта и кустос музеја у Београду, *Гласник Скопског научног друштва*, XIII, Скопље 1934, 244-245; Миладин Лукић, Архитекта Жарко Татић: поводом 120 година од рођења (1894-1931), *Модерна конзервација 2*, Београд, 2014, 59-74.

53 Saša Nedeljković, *Spomenica o tridesetogodišnjici 1903-1933 kluba Soko*. Извор: <http://www.koreni.rs/spomenica-o-tridesetogodisnjici-1903-1933-kluba-soko>

споменика, преко пута Тркалишта.⁵⁴ Године 1911. основан је нови фудбалски клуб, БСК – Београдски спорт клуб, састављен од фудбалера БАСК-а. Управа клуба је финансирала игралиште које се налазило на некадашњем Тркалишту, на простору између Правног и Техничког факултета, хотела „Метропол”, Архива Србије и Универзитетске библиотеке.⁵⁵ План терена су израдили инжењери, председник клуба Андра Јовић⁵⁶ и потпредседник Данило Стојановић.⁵⁷ Игралиште је било ограђено бодљикавом жицом, имало је подигнуте прве прописане голове, а мала барака на главном улазу, поред билетарнице, служила је као свлачионица за играче и стан првог тренера клуба. Касније је подигнута прва покривена трибина са 60 седишта, дужине 20 метара, испод које је било изграђено неколико ложа.⁵⁸ Временом је игралиште добијало савременији изглед, и након три године, на Ускрс 1914. године, званично је отворен нови модеран стадион с наткривеном трибином, која је имала луксузне ложе и седишта за 500 учесника.⁵⁹ Након рата стадион је поново обновљен, претходно окренут за 90 степени због изградње Архива Србије (Слика 18).

Слика 18. Игралиште БСК-а на Тркалишту, након ротирања терена

54 Михајло Тодић (ур.), нав. дело, 72–74, 46–54,

55 Исто, 60–61.

56 Андра Јовић био је један од оснивача Српског олимпијског клуба и вођа делегације олимпијског тима 1912. године у Стокхолму. Више о Јовићевом животу и раду у: Немања Суботић, Војвођанске приче: Чика Андра води до Стокхолма, *Блиц*, 1. септембар 2016, <https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/reportaze/aktuelno.293.html:622730-Vojvodjanske-price-Cika-Andra-vodi-do-Stokholma>

57 Данило Стојановић био је једна од кључних фигура српског фудбала. Рођен 24. октобра 1877. у Лапову, с фудбалском игром упознао се за време школовања у Немачкој. Био је први председник Београдског лоптачког савеза, дуги низ година потпредседник Југословенског ногометног савеза, председник Београдског хазена савеза, почасни председник крагујевачке „Шумадије” и београдског „Душановца”, члан управе а затим доживотни почасни председник ФК „Црвена звезда”. Више о томе у: Казимир Петровић, Чика Дача, <http://gtokg.org.rs/srb/cika-daca>; Данило Стојановић „Чика Дача”, *Чика Дачине успомене 1903–1953*, 38.

58 Михајло Андрејевић, *Дуго путовање кроз фудбал и медицину*, Горњи Милановац, 1989, 27–28.

59 Dejan N. Zec, Money, Politics and Sports: Stadium Architecture in Interwar Serbia, in: Jelena Bogdanović, Lilien Filipovitch Robinson, Igor Marjanović, (eds.), *On the Very Edge, Modernism and Modernity in the Arts and Architecture of Interwar Serbia (1918–1941)*, Leuven University press (Belgium) 2014, 272–273.

Слика 19.
Стадион БСК који
се налазио на месту
данашњег Стадиона
ФК „Партизан”
(изградња између
1927. и 1929. године)

Овога пута подигнуте су покривене дрвене трибине, дужине 120 метара, које су се држале само на два предња стуба, а имале су око 2.000 седишта и централну ложу, свлачионице и економат клуба.⁶⁰

Игралиште фудбалског клуба БСК се 1927. године премешта на нову локацију на Топчидерском брду.⁶¹ Нови дрвени стадион који је примао преко 25.000 гледалаца је имао и атлетску стазу, на југу је имао модерну дрвену капију, док су се на западу налазиле кућа чувара, две свлачионице и туш кабине. Ограда стадиона била је камена са бодљикавом жицом, а терен је био травнат и дренажан (Слика 19).⁶²

---

60 Михајло Андрејевић, нав. дело, 30–31.

61 Изградња Техничког факултета, Универзитетске библиотеке и Архива Србије била је повод за премештање игралишта.

62 Миша Крстић, Приче из прошлости, <http://www.ofkbeograd.net/index.php?id=185>, преузео податке у: Љубомир Вукадиновић, *Вечити ривали*, Београд, 1943.

Слика 20.
Изградња Стадиона „ЈНА”,
између 1948. и 1951. године

Пројектанти стадиона били су архитекти Михаило Радовановић и Бранислав Маринковић,⁶³ док је конструктор био Кошнер.⁶⁴ Овакав модеран стадион изграђен је у великој мери захваљујући угледним Београђанима који су финансирали БСК.

Током савезничког бомбардовања 1944. године стадион је оштећен, а након Другог светског рата на његовом месту се подиже Стадион „ЈНА”, тада најзначајнији стадион новоформиране државе, који је имао манифестациону улогу.⁶⁵ Пројектанти овог стадиона, који се градио од 1948. до краја 1951. године (Слика 20), били су архитекте Михаило Јанковић⁶⁶ и Коста Поповић. Ово место се сматрало готово идеалним јер је испуњавало

---

63 Архитекта Бранислав Маринковић један је од најплоднијих стваралаца међуратног периода, са преко стотину изведених дела. Више о Маринковићу у: Milan Prosen, Prilozi arhitekta Branislava Marinkovića u „Umetničkom pregledu” (1937–1941), *Međunarodna naučna konferencija „Arhitektonske ustanove i udruženja, umetničke grupe i časopisi u Kraljevini SHS / Jugoslaviji (1918–1941)”*, zbornik rezimea, Beograd, 2019.

64 Dejan N. Zec, нав. дело, 275.

65 Дијана Марић Милашиновић, Развојни токови у српској архитектури 1945–1961, *Архитектура и урбанизам* 33, Београд, 2011, 7.

66 Архитекта Михаило Мика Јанковић пројектовао је бројне значајне грађевине након Другог светског рата. Поред спортских стадиона и центара, аутор је и Зграде бившег Централог комитета (ЦК), потом објекта Савезног извршног већа (СИВ-а), зграде Музеја 25. мај (данас Музеј историје Југославије), и других. Више о његовом раду у: Ivan Radojičić, Mihailo Mika Janković: Arhitekta koji je napravio Stadion JNA, a nikada nije bio član partije, <https://www.o11info.com/beogradjani/mihailo-mika-jankovic-arhitekta-koji-je-napravio-stadion-jna-a-nikada-nije-bio-clan-partije>.

Слика 21. Улаз на стадион СК „Југославија” 1919. године
(на месту где се данас налази Технички факултет)

услове доброг и брзог приступа стадиону, што је једна од најважнијих ставки код спортских објеката. Капацитет гледалишта је био 60.000, од чега је на југу и на северу било по 20.000 стајаћих места, а остала, на западу и истоку, била су за седење. Промеаноар се налазио око целог стадиона и у њему су били смештени бифеи, киосци, телефони и тоалет, а сваки од четири сектора имао је своје прилазе и улазе, укупно 64.⁶⁷

Стадион 1989. године мења име у ФК „Партизан” а услед поштрених критеријума међународних фудбал-

ских асоцијација, 1998. године, реконструисано је гледалиште, уграђена су седишта, проширени пролази за улаз и излаз публике, монтирана је савремена опрема, и капацитет је смањен на 32.710 места. На захтев УЕФА,⁶⁸ стадион је поново реновиран 2010. године, а у скоријој будућности, због све строжијих закона, могао би добити још савременији изглед.

На пољани, преко пута Стадиона БСК на Тркалишту, на месту где се данас налази Технички факултет, 1913. године, изграђен је мали стадион спортског клуба „Југославија”. Овај фудбалски клуб основао је Данило Стојановић „Чика Дача”, прво га назвавши СК „Велика Србија”.⁶⁹ Овај стадион је био скромнији, имао је ограђен травнати терен са стивама, малу бараку за опрему, и у почетку је примао само неколико стотина гледалаца.⁷⁰ Два клуба, БСК и „Велика Србија”, смештени један преко пута другог, у то време

67 Mika Janković i Kosta Popović, Stadion i sportski park JNA u Beogradu, *Arhitektura urbanizam* 15, Beograd, 1962, 12–13.

68 Стадион, званична Партизанова веб презентација, <http://www.sr.partizan.rs/klub-info/stadion>.

69 Михајло Андрејевић, *Дуго путовање кроз фудбал и медицину*, Горњи Милановац, 1989, 30.

70 Zec N. Dejan, Money, Politics and Sports: Stadium Architecture in Interwar Serbia, in: Jelena Bogdanović, Lilien Filipovitch Robinson, Igor Marjanović, (ur.), *On the Very Edge, Modernism and Modernity in the Arts and Architecture of Interwar Serbia (1918–1941)*, Leuven University press (Belgium) 2014, 273.

били су и највећи ривали. Због почетка рата, клуб је престао са радом, а 1919. године, под новим именом Спортски клуб „Југославија”, на месту старог подигао је ново модерније игралиште са 2.500 седишта, са трибином испод које је направљена свлачионица која је имала тушеве, с новом оградом и главном капијом (Слика 21).⁷¹

Касније је игралиште проширено атлетском стазом, фудбалским и тениским игралиштем, али је због изградње Техничког факултета, 1925. године срушено. Нови стадион подигнут је 1927. године, изнад данашње Аутокоманде. Фудбалски клуб „Југославија” био је први клуб који је подигао тако велики и модеран стадион за само две године. Капацитет стадиона је био 15.000, један део трибина био је покривен, помоћне просторије су биле модерне и комфорне, а свлачионице су имале тушеве за играче.⁷² До сада није пронађен податак о пројектанту овог, за то време веома модерног спортског објекта.

Слика 22.
Трибине на
Стадиону ФК
„Црвена звезда”,
некадашњем СК
„Југославија”,
снимљено
1946. године

---

71 Данило Стојановић „Чика Дача”, нав. дело, 62.

72 Јован Ружић, *Сећања и успомене*, Београд, 1973, 53–57.

У раздобљу између два светска рата стадион је неколико пута реконструисан и дограђиван. Последњи пројекат урадио је архитекта Драган Гудовић 1938. године (Слика 22). Његовим нацртом планирана је изградња нове атлетске стазе, већи капацитет трибина, базен, тениски терен и затворена хала. Тај пројекат омео је почетак Другог светског рата, када је остало забележено да је стадион примао 50.000 посетилаца, и да је имао семафор и ноћно осветљење.⁷³

По ослобођењу, 1945. године, стадион, опрема и поједини играчи уступљени су новоформираном клубу „Црвена звезда”. Последња утакмица је одиграна 1959. године, након чега је стадион срушен, ради изградње новог. Нови терен морао је да се укопа 12 метара ниже од претходног, на игралишту је добио добру траву, са дренажом и свим слојевима неопходним за одржавање. Капије новог стадиона званично су први пут отворене 1. септембра 1963. године.⁷⁴ Пројектанти новог стадиона били су Коста Поповић и арх. Александар Радовановић⁷⁵ из „Спортпројекта”, а технички опис и скица стадиона завршени су већ у мају 1957. године. Стадион је пројектован за 46.000 гледалаца и то 42.900 седећих места и 3.100 места за стајање.⁷⁶ Године 1961. архитекте Поповић, Радовановић и Палавичини израдили су планове за диспозицију стадиона, односно за све прилазе ка стадиону. У оквиру њих испланирана је и мрежа прилаза са великим радовима и реконструкцијама у постојећим улицама и околини.⁷⁷

Отварање стадиона најављено је за 1. септембар 1963. године и, након неколико одиграних утакмица, на основу новинских чланака може се сазнати да је стадион још увек био у изградњи, те није имао пун капацитет. Када је, после годину дана, изградња потпуно завршена, капацитет стадиона износио је 110.000 гледалаца. Због своје грандиозности, навијачи су стадион поредили са тада највећим на свету – „Мараканом” у Рио де Жанеиру, и то име је остало неизоставни део историје о „Црвеној звезди”.⁷⁸ Након мање од десет година на стадиону и око њега поново су извођени грађевински радови на помоћ-

---

73 Зес N. Dejan, Money, нав. дело, 277.

74 Дом Црвене звезде, <http://www.crvenazvezdafk.com/stadion.html>.

75 Архитекта Радовановић креирао је први грб Црвене звезде, који су спортисти носили на грудима од 1950. до 1995. године. Више о томе у: Звездин грб кроз историју, <https://sd-crvenazvezda.net/2019/06/27/zvezdin-grb-kroz-istoriju>.

76 ИАБ, СГБ (17), 570–6–1957 (инв.)

77 ИАБ, СГБ (17), 187–113–1961.

78 Дом Црвене звезде, <http://www.crvenazvezdafk.com/stadion.html>.

ном терену, тунел је био асфалтиран, као и прилази источној трибини.⁷⁹ Због поштравања правила УЕФА-е, данас је капацитет смањен, тако да, са постављеним столицама на све четири трибине, званично износи 51.755 седећих места.⁸⁰ Године 2014. стадион мења име у Стадион „Рајко Митић”, у част легендарног фудбалера и прве Звезде звезде. Прошавши различите фазе, ратове, успоне и падове, овај објект представља значајну историјску тачку спортске архитектуре Београда.

У спортској историји престонице још један велики београдски стадион има посебно место. То је „Омладински стадион” на Карабурми, отворен 1957. године, а саграђен за потребе клуба ОФК „Београд”.⁸¹ Пројекат је урадио пројектни биро „Спортпројект”, а главни пројектант био је инжењер Карло Кацл, са помоћницима Костом Поповићем и архитектом Александром Радовановићем. Стадион капацитета 25.000 људи издваја се због своје економичности, јер су гледалишта без икакве конструкције лежала на самом терену. Цео комплекс налази се на падини ка Дунаву и представља успешно архитектонско решење.⁸² Током деценија, на стадиону је урађено неколико реконструкција и надоградњи, међутим, последњих година, улагања су изостала, због чега је евидентна угроженост тог значајног спортског објекта.

Београдски стадиони средњег и мањег капацитета такође су оставили трага у архитектонском спортском наслеђу. Нарочито су значајни они који и даље имају исту функцију, међу којима су Стадион ФК „Раднички”, Стадион ФК „Обилић”, Стадион ФК „Чукарички”, Стадион ФК „Раковица”, Градски стадион ФК „Земун” и Стадион „Краљ Петар Први” (Стадион ФК „Рад”).

---

79 Аноним, Јувентус стиже данас, *Политика*, 26. мај 1973, 20.

80 Дом Црвене звезде, <http://www.crvenazvezdafk.com/stadion.html>.

81 О историјату настанка клуба и новог стадиона у: Михајло Андрејевић, *Дуго путовање кроз фудбал и медицину*, Горњи Милановац 1989, 31; <http://www.ofkbeograd.co.rs/?tip=menu&page=57>, Историјат Омладинског стадиона, 18. 11. 2016; Михајло Тодић (ур.), нав. дело, 65.

82 Kosta Popović i Aleksandar Radovanović, Omladinski stadion na Karaburmi u Beogradu, *Arhitektura urbanizam* 15, Beograd, 1962, 21.

Београдски спортски клубови и клупске куће међуратног периода

Као престоница Краљевине, Београд је имао своје „златно” доба спортске архитектуре у периоду између два рата. Поред поменутих соколских домова, фудбалских стадиона и Џокеј клуба, посебан значај имају и Боб клуб, Тенис клуб „Шумадија”, Голф клуб, као и Веслачки клуб „Београд”. Пројекте за њихове централне зграде радили су неки од водећих архитеката тога времена.

Боб клуб основан је са жељом да се у њему негују зимски спортови, нарочито бобслеј („bobsleigh”). Године 1926. клуб оснива пливачку секцију и на десној обали Саве, код ресторана „Шест топола”, подиже клупску зграду са свлачионицама, хангарима за чамце и рестораном, као и пливалиште.⁸³ Овај објекат изграђен је у духу националне архитектуре (Слика 23).⁸⁴

---

83 Slobodan Giša Bogunović, *Arhitektonska enciklopedija Beograda XIX i XX veka, arhitektura, (I), arhitekti, pojmovi*, Beograd, 2005, 35. Богуновић истиче да је архитектура Боб клуба на Сави подсећала на архитектуру Момира Коруновића.

84 На њеном месту, средином 1947. године, завршена је изградња купалишног стадиона Фискултурног друштва „Сигнал”, раније клуба „Железничар”. Уз постојеће стубове зграде бившег пливачког спортског друштва надзидана је зграда и подигнут спрат са кабинама и са кулом. У води су направљени базени и сплавови за пливаче и непливаче, а околу терени за кошарку, тенис и одбојку, ресторан, издвојен простор за пинг понг, постављен песак за сунчање, део за играње и паркинг за аутомобиле. Од Урбанистичког завода, на чијем челу је тада био Никола Добровић, добијена је дозвола за привремени објекат, а Друштво је прихватило захтев да објекат могу да користе сви грађани Београда. Више у: ИАБ, ОГБ (6), XXII–156–1930.

Слика 23. Боб клуб на Сави, изграђен 1926. године

У оквиру спортског Боб клуба 1928. године оснива се веслачка и тенис секција, те се јавила потреба за додатним просторијама и теренима.⁸⁵ Због тога је добијен закуп земљишта на Малом Калемегдану, где су првобитно направљени тениски терени, а 1930. године и клупска кућа. Зграду је у духу модерне архитектуре пројектовао архитекта Драган Гудовић,⁸⁶ као своју прву самосталну грађевину (Слике 24. и 25). Објекат је постављен у угао да би се простор терена добро искористио, па су видљиве само две фасаде.⁸⁷

Током рата овај објекат је доста страдао.⁸⁸ У реновирану зграду усељен је Кошаркашки клуб „Црвена звезда”, одмах по оснивању, 1945. године, а некадашњи објекат модерне архитектуре изгубио је свој карактеристичан изглед.

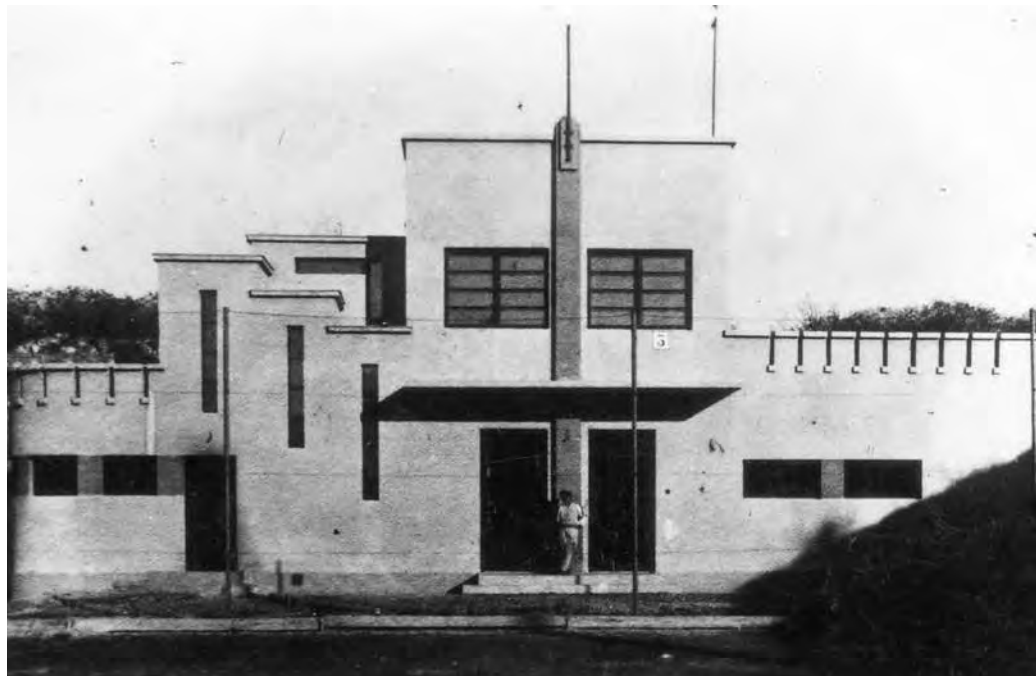
У оквиру Првог српског велосипедског друштва од 1903. године постојала је тениска секција. Одмах након рата, 1919. године, она је прерасла у Тенис клуб „Шумадија”, који је имао тере-

85 *Први југословенски спортски алманах*, број I, Београд, 1930, 63.

86 Архитекта Драган Гудовић, запослен у Министарству грађевина, водио је активан уметнички живот. Био је велики пријатељ с архитектом Драгишом Брашованом, о чему је оставио сведочанство. Види у: Драган Гудовић, *Мој пријатељ Драгиша Брашован*, *ИТ новине*, децембар 1976, 720–721.

87 Никола З. Килибарда, *Преглед делатности и улога Драгана Гудовића у београдској архитектури*, *Годишњак LVII*, Београд, 2010, 217.

88 Чедомир Шошкић, *Тенис без граница 1922–2012*, Београд, 2012, 48.

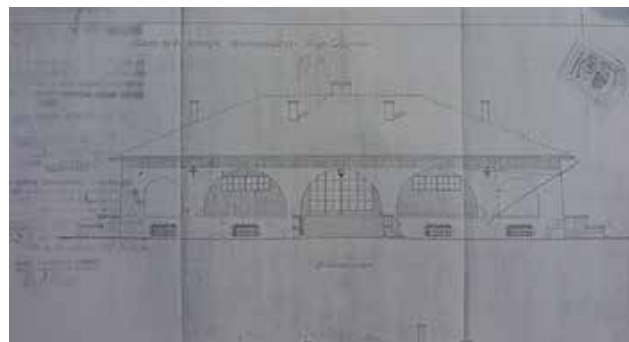
Слике 24. и 25. Боб клуб на Малом Калемегдану, изграђен 1930. године

Слика 26.
Терени некадашњег
Тенис клуба
„Шумадија“ (лево)
(у позадини
с леве стране је
стара клупска зграда)

не на месту садашњег Карађорђевог парка, а 1925. године клуб се сели на Мали Калемегдан, преко пута Боб клуба.⁸⁹ Клубску зграду пројектовао је Богдан Несторовић, 1929. године, у традицији академске архитектуре (Слика 26).⁹⁰ Нажалост, овај објекат више не постоји, претпоставља се да је срушен током Другог светског рата, а данас се на том месту налази централна зграда одбојкашког клуба „Партизан“.

Игралиште Голф клуба „Београд“ на Кошутњаку свечано је отворено на празник Духови, 31. маја 1936. године, под покровитељством кнеза Павла. Тадашњи премијер Стојадиновић био је иницијатор изградње овог првог голф клуба у Краљевини Југославији, који је функционисао све до почетка Другог светског рата.⁹¹ Клубску кућу на Кошутњаку, која и данас постоји као ресторан „Голф“, пројектовао је архитекта Александар Ђорђевић (Слика 27. и 28).⁹² Кућа је грађена у стилу фолклоризма као слободностојећа, при-

Слике 27. и 28. Игралиште и клубска кућа Голф клуба „Београд“; снимљено 1938. године (горе) и план куће (доле)

⁸⁹ Исто, 43–53.

⁹⁰ Архитекта Богдан Несторовић један је од најзначајних српских градитеља међуратног и послератног периода. Творац је бројних београдских здања, стамбених кућа и других архитектонских грађевина. Више о животу и раду Несторовића у: Снежана Максић, *Живот и дело архитекте Богдана Несторовића*, магистарски рад, Филозофски факултет, Београд, 2000, 145; ИАБ ф VII–25–929.

⁹¹ Скупштина Голф клуба, *БОН 4/6*, Београд, 1937, 387–388; *Istorijat golfa*, <http://www.golfclubcentar.rs/index.php?page=96&lang=1>.

⁹² Архитекта Александар Ђорђевић радио је за највише слојеве престоног друштва у међуратном периоду, и својим делима утицао је на обликовање архитектонског укуса. Ђорђевићев значај огледа се и у томе што је изабран за пројектанта Белог двора. Више о делима архитекте Ђорђевића у: Милан Просен, *Градитељски опус архитекте Александра Ђорђевића (1890–1952)*, *Наслеђе 7*, Београд, 2006, 191; Објекат је касније надограђен према пројекту Рајка Татића.

Слике 29. и 30.
Веслачки клуб „Београд”,
изглед некадашње клупске куће
и пројекат за фасаде

земна кућа, која има сутерен и подрум, а опасује је широки, покривени трем са три стране, који је зими био застакљен. На свакој страни се налазе приступне степенице, одакле се улази у велики хол, трпезарију и два салона. Кнез Павле је потписао повељу клуба, која је узидана у темеље клупске куће.⁹³

Клупска кућа Веслачког клуба „Београд” на Ади Циганлији, подигнута 1936. године, према пројекту архитеката Валерија⁹⁴ и Ђорђа Сташевског, представљала је једну од најлепших

93 ИАБ, ОГБ (6), ф 23–15–1936.

94 Валериј Сташевски, отац Ђорђа Сташевског, припадао је кругу руских емиграната који су након Октобарске револуције живот и рад наставили у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. Више о томе у: О. Латинчић, Валериј Владимирович Сташевски (1882–?) у Београду, *Наслеђе* XII, Београд, 2011, 169–196; М. Ђурђевић, Прилог проучавању делатности архитекте Валерија Владимировича Сташевског у Београду, *Годишњак града Београда XLV– XLVI*, Београд, 1998–1999, 151–171.

грађевина београдског модернизма, али и један од најмодернијих спортских објеката на Балкану (Слике 29. и 30).⁹⁵ Та грађевина се издваја као слободностојећа, са троделним корпусом различитих нивоа. Највиши ниво објекта представљала је кула квадратне основе у којој се налазило степениште. Део објекта, квадратне основе, према Сави, имао је два нивоа и био подигнут на носеће стубове испод којих се налазио простор отворен са три стране. На првом спрату постојале су мушке и женске свлачионице, сала за седнице, кухиња, остава, тушеви, тоалети и лође, док су на другом спрату биле собе за госте, стан за тренера и лођа.

Током савезничког бомбардовања, 1944. године, зграда је тешко оштећена, да би након рата 1945. године новоосновани веслачки клуб „Црвена звезда”, састављен од играча некадашњег ВК „Београд” и Боб клуба, већ наредне године обновио зграду. Због изградње насипа, реновирањем је добијен објекат који је умногоме изменио првобитни изглед.⁹⁶ Наредних деценија зграда је у неколико наврата реновирана, али никад више није добила некадашњи препознатљив облик модерне архитектуре међуратног периода.

Пројекат за Олимпијски стадион

Међу најзанимљивије пројекте међуратног периода спада пројекат Вернера Марха за Олимпијски стадион у Доњем граду Београдске тврђаве. Иако није реализован, може се сматрати важним елементом београдског спортског наслеђа, и у том тренутку изазивао је пажњу архитектонске струке и културне јавности. Изложба на којој је пројекат представљен као дело савремене немачке архитектуре јасно је показивала спремност наше Владе да сарађује с окупатором. Игнорисање домаћих архитеката и позивање Марха мимо конкурса оставило је трајни траг у односу државне политике и професионализма.⁹⁷

---

95 Вања Х. Панић, *Начела модерне у архитектури јавних објеката у Београду, период 1918–1941*, докторска дисертација, Београд, 2013, 341–346.

96 Krunoslav Janković (ur.), *Vremeplov*, internet izdanje, <http://vkczvezda.rs/index.php/o-nama/108-vremeplov>, 19.

97 О овој теми у: Архив Југославије, Министарство грађевина Краљевине Југославије (АЈ, 62–1505).

Марх је био водећа личност у пројектовању спортских објеката у Немачкој а нарочито се истакао у пројекту за стадион за Олимпијске игре у Берлину 1936. године, када се упознао са председником Владе Краљевине Југославије, Миланом Стојадиновићем, који је присуствовао отварању Игара. Пошто је постојала иницијатива да се у Београду организују Летње олимпијске игре 1948. (одржане у Лондону), ангажован је Марх и то за пројекат олимпијског комплекса са репрезентативним стадионом и израдом плана детаљне регулације Београдске тврђаве. Такође му је поверено и пројектовање Тријумфалног поља на Бањици за војне параде и соколске слетове.⁹⁸ Према пројекту је било предвиђено да олимпијски стадион има капацитет од 53.000 посетилаца, да се изгради једна атлетска стаза и терен за фудбал, затим пливачки стадион за 3.500 гледалаца, потом пливачка сала са по једним базеном за пливаче и непливаче, и спортска академија, са дворанама и интернатом за студенте.⁹⁹ Олимпијски комплекс је предвиђао и изградњу Пантеона, Етнографског музеја и других објеката у Горњем граду.¹⁰⁰

Због почетка Другог светског рата изградња Марховог олимпијског стадиона је пропала, а са њим и план да се на њему крунише краљ Петар II, 6. септембра, на његов 18. рођендан. У фебруару 1944. године, на предлог министра грађевина, раскинут је уговор између бивше државе Краљевине Југославије и арх. Вернера Марха, јер ни једна ни друга страна више нису биле заинтересоване за наставак сарадње.¹⁰¹

---

98 Више о Марховом животу и архитектонским пројектима у: Иван Р. Марковић, Провокација нове естетике: два пројекта архитекте Вернера Марха у Београду, *Зборник Матице српске за ликовне уметности* 41, Нови Сад, 2013, 163–175.

99 АЈ, 74–108–163;

100 Ljiljana Blagojević, *Moderna arhitektura Beograda u osvjet Drugog svetskog rata: sajam, stadion, logor*; у: Мишко Шувковић (ур.), *Istorija umetnosti u Srbiji XX vek*, II, Београд, 2012, 112.

101 Љиљана Благојевић, *Нови Београд: оспорени модернизам*, Београд, 2007, 52; АЈ, 62–1505.

Гран при у Београду

Још један београдски спортски догађај обележио је овај период. То је Гран при (Grand Prix) трка, одржана 3. септембра 1939. године, дакле, у тренутку када је Други светски рат већ објављен. Иако је трка трајала само један дан, за ту прилику су за посетиоце пројектоване и монтиране трибине око аутомобилске стазе.

Старт је био код данашње Библиотеке града Београда (Слика 31), а стаза је водила поред Зоолошког врта, око Калемегданског парка, уз Париску улицу, назад до старта. Догађај којем је присуствовало 80.000 људи био је највећи спортски догађај у Београду и на Балкану између два рата. Организован је у част рођендана младог краља Петра II Карађорђевића, а организатори су били Аутомобилски клуб Краљевине Југославије и новине *Политика*.¹⁰²

Слика 31.
Гран при (Grand Prix)
трка око Калемегданског парка
1939. године

---

102 Васа Чубриловић (ур.), нав. дело, 464.

Спортско-рекреативни центри Београда

Након Другог светског рата почиње градња спортско-рекреативних центара, а седамдесетих година они су изграђени у већини београдских општина. Поједини су подигнути на местима на којима су се већ налазили спортски објекти или терени.

Ташмајдан

Управа Београдског тенис клуба изградила је, 1927. године, пет терена у некадашњем турском каменолому у Ташмајданском парку (Слика 32).¹⁰³ Након нешто више од једне деценије, 1938. године, од дрвене тесане грађе подигнуте су нове трибине, чији пројекат је израдио инжењер Миленко М. Савчић.¹⁰⁴ Захваљујући томе на овим теренима одржани су бројни међународни и домаћи турнири. Нажалост, на њих је пала стена, због чега су, после Другог светског рата, направљене нове, које су коришћене све до изградње стадиона.

Педесетих година XX века направљен је план да се у овом каменолому подигне стадион са клизалиштем. Макету стадиона направио је архитекта Михаило Јанковић 1953. године, у сарадњи с архитектом Угљешом Богуновићем.¹⁰⁵

Објекат је пројектован као фабрика леда, која је снабдевала цео Београд.¹⁰⁶ У терен је уграђено око 20 километара расхладних цеви, које су хладиле ледену површину изнад њих, а на

---

103 Чедомир Шошкић, нав. дело, 53.

104 ИАБ, ОГБ (6), ф 34-19-1938.

105 Угљеша Богуновић је пројектант значајних београдских објеката и целина, од којих је међу најпознатијима пројекат данашње Скадарлије. Више о томе у: V. Savić, Slobodan Giša Bogunović, intervju *JAT Review*, oktobar 2005, <http://aas.org.rs/s-g-bogunovic-intervju>.

106 Нађа Куртовић-Фолић, Мирјана Ротер-Благојевић, Ана Никезић, Рената Јадрешин Милић, Марко Николић, Драгана Ђоровић, Пројекат ревитализације Ташмајдана, *Наслеђе VIII*, Београд, 2007, 243-244.

Слика 32.
Терени Београдског тенис
клуба на Ташмајдану,
изграђени 1927. године

крају зимске сезоне, када се лед истопи, добијао се терен за одбојку, рукомет, кошарку и тенис.¹⁰⁷ Изградња стадиона започета је у лето 1951. године, а он је свечано отворен у јануару 1954. године. Стадион је изграђен у духу модерне архитектуре, с овалном шкољком смештеном у постојећи амбијент, формирајући облик органске архитектуре.¹⁰⁸

Ташмајдански стадион заузима посебно место у историји главног града. На њему су одржани различити културни и спортски догађаји, концерти, али и шпанска корида, којој је присуствовало више од 5.000 људи. То је био први и једини пут да је корида гостовала у европској држави изван Иберијског полуострва. Главна звезда био је Луис Мигел Домингин, један од најбољих шпанских матадора XX века, кога је описао и Ернест Хемингвеј у књизи *Опасно лето*.¹⁰⁹

После неколико деценија стадион је реконструисан и свечано отворен 2016. године.

---

107 Jasna Ljubojević, Stadion Tašmajdan: Dobri duhovi napuštenog igrališta, BIF (časopis Biznis&Finansije) 55, Beograd, 2009; Slobodan Giša Bogunović, Arhitektonska enciklopedija Beograda XIX i XX veka, arhitektura, (I), arhitekti, pojmovi, Beograd, 2005, 418.

108 Slobodan Giša Bogunović, нав. дело, 1383.

109 Више о гостовању шпанске кориде у: Петар Блечић, Шпанска корида гостовала на Ташу, *Блиц*, 07. 03. 2010.

Слика 33.
Отворени
пливачки базен на
Ташмајдану;
снимљено 1962.
године

Осим пројекта за стадион, архитекта Михаило Јанковић, оснивач бироа „Стадион”, урадио је идејни пројекат отворених и затворених базена на Ташмајдану, крајем 1958. и почетком 1959. године. Хала затвореног пливачког базена, који је започео с радом у децембру 1968. године, укопана је у терен, уз зграду пожарне команде, адаптиране у спортске сврхе, тако да заједно чине целину. У холу је степениште које води на трибине за око 1.000 посетилаца, као и гардеробе, тоалети и бифе. Уз затворени, 1961. године, изграђен је и отворени, летњи базен, са платоом за сунчање и фискултуру (Слика 33).¹¹⁰ Базени Ташмајдана реконструисани су у више наврата, последњи пут 2015. године.

---

110 ИАБ, СГБ (17), 535/4–59.

Хала „Александар Николић”

Хала „Александар Николић” (некадашња Хала „Пионир”) подигнута је према пројекту брачног пара архитеката Љиљане и Драгољуба Бакића¹¹¹ из „Енергопројекта”, а свечано је отворена 24. маја 1973. године.¹¹² Одлука о њеној изградњи донета је у фебруару 1972. године, због Европског првенства у боксу које је било заказано за почетак јуна 1973. године, те је градоначелник Бранко Пешић дао рок од само девет дана за израду урбанистичког и идејног решења. Хала „Пионир” грађена је као монтажни објекат, јер је једино на тај начин било могуће реализовати радове у задатом року, а пројекат је предвиђао 5.000 гледалаца.¹¹³

Највећа карактеристика хале, због које је навијачи воле и називају навијачким „гротлом”, јесте нагиб трибина, који доприноси присној атмосфери. Према речима самих архитеката, визурне линије са трибина конструисане су према мартинели за хокеј, те је добијено стрмо гледалиште, које је у тесној комуникацији са тереном. Ипак, у „Пиониру” никада се није играо хокеј, јер је касније подигнута „Ледена дворана” (Слика 34).¹¹⁴

У то време владајући архитектонски правац била је модерна, што пројектанти на „Пиониру” нису следили. Као оригинално дело, спортска дворана „Пионир” освојила је главну награду на Првом салону архитектуре 1974. године. На хали су биле очигледне нове тенденције, због чега је окарактерисана као постмодерна.¹¹⁵ „Пионир” има истакнуто место у развоју савремене архитектуре и представља симбол спортског Београда.

Иако је Хала „Пионир” на почетку била предвиђена и за хокеј, пред Светско првенство у хокеју на леду, фебруара 1978. године, одлучено је да се изгради нова. За десет месеци изграђен је објекат од 7.000 м², са борилиштем, једностраним гледалиштем са 2.000 се-

---

111 Брачни пар Бакић израдио је неколико заједничких пројеката. Поред „Пионира” и „Ледене дворане”, заједнички су подигли стамбена насеља Нова Галеника и Вишњичка бања, као и Конгресни центар у Харареу. Више о њиховом раду у: <https://www.arhivamodernizma.com>.

112 ИАВ, СО ПАЛИЛУЛА (23), 351–491/73.

113 Ljiljana Vakić, *Anatomija V&B arhitekture*, Београд, 2012, 3.

114 Информације су добијене у разговору са брачним паром Бакић, 14. априла 2015.

115 Ljiljana Vakić, нав. дело, 4–8; Ђорђе Алфиревић, *Експресионизам у архитектури 20. века у Србији*, Докторска дисертација, Архитектонски факултет, Београд, 2015, 217.

Слика 34. „Ледена дворана” (у другом плану се види Хала „Пионир”); снимљено седамдесетих година XX века

дишта и свим потребним просторијама, као и снек баром којим се повезује са „Пиониром”. „Ледена дворана”¹¹⁶ направљена је од монтажних елемената коришћених за „Пионир”, док је конструкција пројектована тако да има димензије половине гледалишта у Хали „Пионир”.¹¹⁷

„Ледена дворана” издваја се од других спортских објеката због специфичности фасаде.¹¹⁸ Захваљујући управо овој конструктивној, али и колористичкој смелости, убраја се у најсавременија и најуспешнија спортска, али и архитектонска здања уопште, подигнута у Београду седамдесетих година XX века.¹¹⁹

---

116 У почетку је названа „Пионир 2”. Види у: Ljiljana Bakić, нав. дело, 16.

117 Информације су добијене у разговору са брачним паром Бакић; Ljiljana Bakić, нав. дело, 13–16.

118 Ивица Млађеновић, Архитектура и њени домети 39, *Наш дом* 6, Београд, 1980.

119 Zoran B. Petrović, Dvorana za zimske sportove Sportskog centra „Pionir” u Beogradu, *Arhitektura urbanizam* 83–84, Београд, година 19, 1979, 34.

Бањица

Бањица је још почетком XX века, због равних и широких терена, била погодна за грађење игралишта и одржавање спортских активности. Инжењер Коста Петровић је, у међуратном периоду, сматрао да је то место идеално за подизање великог соколског стадиона, док је немачки архитекта Вернер Марх на Бањици пројектовао спортско поље. У првим годинама XX века тамо су се одржавале и коњичке трке, али су трибине срушене у Првом светском рату. У периоду између два рата на истом месту изграђене су нове, које су касније реновиране за потребе стадиона на Бањици. У непосредној близини изграђена су, крајем двадесетих година XX века, и два велика стадиона која су касније добила већи и модернији изглед, што је формирало јединствени спортски оквир, какав у оно време нису имале ни развијеније земље.

Због увећаних потреба за спортском инфраструктуром, 1947. године расписан је конкурс за Олимпијски стадион на Бањици. Иако је освојена прва награда коју је добила Радна група Техничког факултета у Загребу, на челу са загребачким архитектом Владимиром Турином, пројекат никада није реализован.¹²⁰ Осим овог, 1948. године пројектован је још један Олимпијски стадион на Бањици, под називом „Велики стадион у Београду”. Пројекат су у модернистичком духу израдили Бранко Петричић, Владимир Хрушка и Леонид Тарасов, за њега је чак издата и грађевинска дозвола, али као и претходни, пројекат није реализован.¹²¹

Тек 1960. године поново се потегло питање спортског комплекса, те је архитекта Михаило Јанковић пројектовао Спортски парк на Бањици, у коме је централни објекат представљала зграда Фискултурног дома, која је обухватала објекат с одељком са спортским салама и одељак са затвореним пливачким базеном. Око ове хале планирани су и различити терени на отвореном.¹²² Пројекат је био амбициозан и није реализован у планираном обиму, али је десет година касније изграђен Спортски центар „Бањица”. У међувремену су прављени још амбициознији планови, који су остали на папиру.

---

120 Љиљана Благојевић, *Нови Београд: оспорени модернизам*, Београд, 2007, 214–215; Ivan Štraus, *Arhitektura Jugoslavije 1945–1990*, Sarajevo, 1991, 13–14.

121 ИАБ, СГБ (17), 2–99–948.

122 Mika Janković, *Sportski park na Banjici u Beogradu*, *Arhitektura urbanizam* 15, Beograd, 1962, 38.

Слика 35.
Спортско-рекреативни парк
на Бањици; ситуација

Спортски центар „Бањица” отворен је 1973. године када је, заједно са базеном на Ташмајдану, био домаћин Првог светског првенства у пливању, ватерполу, скоковима у воду и синхронном пливању. Подигнут је на простору од 4,7 хектара, и садржи два затворена базена, од којих је један олимпијски, и два отворена олимпијска базена, као и низ пратећих објеката. Аутори планова базена били су архитекте Игор Палавичини, Михајло Телетиновић, Петар Кочовић и Милан Илић, док је спортске терене пројектовао архитекта Коста Поповић, директор „Спортпројекта” (Слика 35). Након скоро две деценије, 1991. године, изграђено је шест тениских терена са рефлекторима и хала са три тениска терена.¹²³

Након више од три деценије, пред Европско првенство у ватерполу 2006. године, базени у Спортском центру „Бањица” комплетно су реконструисани.

123 СО Вождовац (Скупштина општине Вождовац), 57/75.

Кошутњак

После Другог светског рата у Кошутњаку је изграђен Спортско-рекреативни центар „Пионирски град”, у коме се почетком шездесетих година проширују спортски садржаји, а седамдесетих година XX века подиже се и централна зграда.¹²⁴ Павиљон за дневно задржавање и разоноду, као и зграду младих техничара, 1949. године, пројектовао је архитекта Р. Стојићевић испред „Пројектанског бироа”. Године 1962. изграђен је павиљон „Ц” у „Пионирском граду”, према пројекту архитекте Матеје Ненадовића,¹²⁵ а терени за игру и спорт изграђени су 1969. године.¹²⁶ Некада је „Пионирски град” био саставни део дечјег кампа београдских основних школа, и тада су организована спортска надметања, дружење у природи и спавање у бунгаловима. Оваква идеја била је замишљења као основа здравог одрастања и васпитања, али већ крајем осамдесетих година центар је, услед запуштености, престао да се користи.

Осим „Пионирског града” у Кошутњаку је изграђен и Спортски центар Савезног завода за физичку културу, који су пројектовали архитекте „Спортпројекта”. Центар је пројектован од 1957. до средине 1960. године, а основна идеја била је да се унапреди научно-истраживачки рад Савезног завода за физичку културу. Положај Кошутњака, са његовим зеленилом, био је идеалан за овакав пројекат у чијем су се саставу налазили и павиљони за становање, специјални павиљон и управна зграда с учионицама.¹²⁷ У оквиру комплекса налази се и Дом спортског центра, намењен потребама врхунског спорта, за припреме клубова и појединаца, али и за рекреацију грађана. Пројектанти Дома били су архитекте атељеа „Стари град”, Меланија Бугариновић и Ђорђе Теших, а спортске терене у Кошутњаку у кругу Спортског центра пројектовао је инжењер Карло Каџл.¹²⁸

---

124 Пионирски град у Кошутњаку: <http://www.pionirskigrad.org.rs/Istorija-pionirskog-grada>

125 Архитекта Матеја Ненадовић био је редовни професор Архитектонског факултета у Београду. Потиче из чувене породице Ненадовић из Бранковине код Ваљева, која је, поред политичара, књижевника, црквених лица и официра, дала и бројне архитекте. Више о томе: <https://www.kolubarske.rs/sr/vesti/vajjevo/9163>.

126 ИАБ, СГБ (17), 548/8–1949; ИАБ, СГБ (17), 705/9–1949; ИАБ, СГБ (17), 12–2–62; ИАБ, СГБ (17), 136–6–969/II.

127 ИАБ, ГОЧ (27), 4–7–59.

128 ИАБ, СО СТАРИ ГРАД (26), 120–2–60; ИАБ, ГОЧ (27), 7–16–57.

Ада Циганлија

Један од најзначајнијих пројеката отворених рекреативних центара је пројекат центра за спортове на Ади Циганлији, чија површина износи 272 хектара. Затварањем рукавца Саве према Чукарици добијено је језеро дуго три и по километра, широко до 300 м, и шест до осам метара дубоко. Радови су започети 1958. године, а у зависности од потреба гради се и данас. Године 1971. подигнути су хангари и трибине за спортове на води¹²⁹, прева-сходно за потребе IX светског првенства у кајаку и кануу, које је уједно било и прво светско првенство до тада одржано у Београду. Том приликом је званично отворен и предат на употребу Београђанима овај спортски и рекреативни објекат на Ади Циганлији, чији је пројектант био архитекта Миодраг Јовичић из градског предузећа „Комграп”.¹³⁰

То полуострво на Сави, око пет километара дуго, удаљено је само четири километра од центра Београда. Плаже су уређене и спадају у ред највећих и најлепших плажа на вештачким језерима у Европи. Почетком седамдесетих година планирано је да се у оквиру Аде поставе и камп кућице, али таква идеја до данас није реализована.¹³¹

Спортски центар „Врачар”

Током шездесетих и седамдесетих година XX века једна од водећих урбанистичких идеја била је да се на свакој територијалној јединици града изгради спортско-рекреативни центар, како би што већи број грађана имао прилику за физичку активност.¹³² Због великог броја зграда на малом простору, садржај оваквих центара био је ограничен.

---

129 Васа Чубриловић (ур.), нав. дело, 471.

130 Miladin Šakić, Ada Ciganlija – rekreativni sportski centar, *Urbanizam Beograda* 13–14, Urbanistički zavod grada Beograda, godina III, 1971, 16.

131 Vladeta Đorđević, Ada Ciganlija – rekreativni centar, *Urbanizam Beograda* 6, Urbanistički zavod grada Beograda, godina II, mart 1970, 2.

132 Vojislav Tošić, Sportski centar Opštine Vračar u Beogradu, *Arhitektura urbanizam* 15, Godina III, Beograd, 1962, 48.

Општина Врачар планирала је изградњу спортског центра у Јужном булевару (тада Булевар Црвене армије), због најмањег процента рушења објеката и расељавања становника. Пројекат који је израдио архитекта Војислав Тошић, 1962. године, предвиђао је да терени буду уклопљени у постојеће паркове.¹³³ Овај амбициозни пројекат имао је бројне терене, централну зграду, отворене базене и друге садржаје, али је грађење одложено, а реализован је скромнији, накнадно урађен, пројекат.

Детаљни урбанистички план спортског центра, подељен на две целине (део са малим стадионом у Булевару Црвене армије и део са базенима на Врачару, између улица Саве Ковачевића, Подрињске, Сјеничке и Кнеза Иве од Семберије), пројектовале су архитекте Стојан Максимовић¹³⁴ и Драгутин Кадовић. Међутим, ни тада урбанистички план није реализован сасвим према пројекту.¹³⁵

На простору у Јужном Булевару изграђени су отворени спортски терени са централном зградом, док је базен у оквиру друге целине, према измењеном пројекту, реализован на Врачару. План затвореног спортског објекта између улица Саве Ковачевића, Подрињске, Сјеничке и Кнеза Иве од Семберије пројектовали су, као програмску целину са центром у Булевару Црвене армије, архитекте Стојан Максимовић, главни пројектант, и Милица Јанковић. Пројектован је мањи пливачки базен са трибинама за 220 гледалаца и гимнастичка сала са трибинама за 560 гледалаца и са свим потребним помоћним просторијама у горњој етажи.¹³⁶

---

133 Исто.

134 Архитекта Стојан Максимовић остварио је завидну каријеру у земљи и иностранству. Његова изведена дела на најбољи начин представљају тенденције у српској архитектури шездесетих и седамдесетих година XX века. За укупан опус добитник је признања – Велике награде за архитектуру, коју додељује Савез архитеката Србије. Најзначајнија међу његовим делима су Центар „Сава”, ресторан „Ушће”, Зграда Скупштине општине Нови Београд, Хотел „Интерконтинентал” и друге. Више о томе: <https://aas.org.rs/maksimovic-stojan-biografija>.

135 Драгутин Кадовић, Детаљни урбанистички план спортског центра на Булевару Црвене армије, *Урбанизам Београда* 3, Година I, Београд, 1969, 8.

136 Милица Јанковић, Спортски објект у оквиру реконструкције блока између улица: Саве Ковачевића, Подрињске, Сјеничке и Кнеза Иве од Семберије, *Урбанизам Београда* 3, Година I, Београд, 1969, 9.

Спортски центар „Шумице“ (Стамбено-рекреативни комплекс „Шумице“)

Стамбено-рекреативни комплекс „Шумице“, планиран на пошумљеном терену и са површином од око 32 хектара, био је један од првих пројеката те врсте у Београду. Ова целина, као и само насеље, саобраћајно је добро повезана са свим деловима града, па чак и са ванградским подручјима. Пројекат је, још 1962, дефинисао архитекта Андрија Менделсон, главни пројектант овог комплекса. Пошто пројекат није реализован, 1969. године модификовани су услови по којима је предвиђено да се сукцесивно изграде бројни спортски садржаји.¹³⁷

Овај план реализован је делимично, а нови пројекат у Устаничкој улици израдили су, 1971. године, архитекта Коста Поповић, и пројектанти Милан Илић и Ђорђе Нешић, из предузећа „Спортпројект“.¹³⁸ Спортски центар „Шумице“ отворен је 1974. године под именом „Дом пионира и омладине Вождовац“. У великој спортској дворани изграђене су трибине које имају 1.000 места за седење и 250 за стајање. У центру је и сала са позорницом и 350 места.¹³⁹ Након три деценије центар је, због вишегодишњег немара, имао неизвесну судбину, све до 2016. године, када је започета реконструкција објекта.

---

137 Andrija Mendelson, Stambeno-rekreativni kompleks „Šumice“, *Urbanizam Beograda* 13–14, Urbanistički zavod grada Beograda, godina III, 1971, 19–21.

138 ИАБ, ОГБ (6), 356–3–971.

139 Спортски центар „Шумице“, <http://www.besplatansport.com/adresar-sportskih-klubova/sportski-objekti/sportski-centar-sumice-beograd.html>

Спортски центар „Олимп-Звездара“ (Спортско-рекреативни центар „Звездара“)

Спортско-рекреативни центар „Звездара“ пројектовали су архитекта Коста Поповић и Михајло Телетиновић 1967. године, а изграђен је 1971. године.¹⁴⁰ Центар је изграђен као модеран комплекс за разноврсне активности, са бројним погодностима, као што су добар микрогеографски положај на осунчаној падини и добре саобраћајне везе. Поред бројних спортских терена и централне зграде, садржи и комплекс базена с капацитетом од 2.500 посетилаца.¹⁴¹ Спортско-рекреативни центар „Звездара“, данас СЦ „Олимп-Звездара“, реконструисан је 2011. године и један је од центара са најквалитетнијим спортским садржајима за рекреативно бављење спортом.

ЈП Спортски центар „Нови Београд“

Јавно предузеће Спортски центар „Нови Београд“ основано је 1979. године, а у његов састав ушли су Хала спортова „Ранко Жеравица“ (некадашња „Хала спортова“) и Спортско-рекреативни центар „11. април“.¹⁴²

„Хала спортова“, односно „Палата спортова“ отворена је 1968. године, и то је најстарији спортски објекат на Новом Београду (Слика 36).¹⁴³ Пројектанти су били архитекте Олга и Велимир Остојић, урбаниста пројекта је била Вера Пауновић, док је аутор

---

140 ИАБ, СГБ (17), 167а-1А-337-1969; ИАБ, СГБ (17), 167-1Б-336-1969.

141 Sportsko rekreacioni centar „Zvezdara“ u Beogradu, *Arhitektura urbanizam* 83-84, Beograd, godina 19, 1979, 27.

142 <http://scnovibeograd.rs/o-nama>.

143 Хала спортова, <http://www.novibeograd.rs/srb/projekti/sport/hala-sportova>, 18. 10. 2012; Више о клубовима који су користили халу у: Мирко Радоњић, Зоран Љ. Николић, *Тајна Новог Београда 2*, Београд, 2011, 214-215.

Слика 36. Хала спортова „Ранко Жеравица”. Разгледница из седамдесетих година XX века.

конструкције био Ђорђе Злоковић,¹⁴⁴ чија оригиналност се огледа у избору кровне конструкције у облику обрнуте куполе. Ова кружна стаклена грађевина пречника 60 м може да прими између 2.500 и 3.000 људи, а у време када је изграђена представљала је значајно дело савремене архитектуре.¹⁴⁵

---

144 Архитекта и грађевински инжењер Ђорђе Злоковић био је академик и редовни професор Архитектонског факултета у Београду. Основао је предмете Конструктивни системи и Просторне структуре, на којима је студенте учио савременом начину обликовања и анализе у архитектури. Употреба његових модерних конструктивних система, осим на „Хали спортова”, примењени су и на Спортској дворани „Чаир” у Нишу, као и на главној и базенској хали Спортског центра „Морача” у Подгорици. Више о томе у: Мирослав Рајковић, Школа конструктивних система, *Планета*, број 18, мај 2006; <https://www.sanu.ac.rs/clan/zlokovic-djordje>.

145 Vera Paunović, Sportska hala u Novom Beogradu, *Urbanizam Beograda* 5, Urbanistički zavod grada Beograda, godina I, decembar 1969, 10.

„Хала спортова” делимично је реновирана пред Летњу Универзијаду 2009. године, а 2011. комплетно јој је сређена фасада. Данас може да прими 5.000 посетилаца.¹⁴⁶ Од фебруара 2016. године њен назив је Хала спортова „Ранко Жеравица”, по нашем чувеном кошаркашком тренеру.

Спортско-рекреативни центар „11. април”, у Блоку 35, чини комплекс отворених и затворених базена, а отворен је крајем 1979. године, након две године градње. Пројектант објекта био је архитекта Игор Палавичини, са сарадницима.¹⁴⁷ Његову специфичност чине конструкција и архитектонска форма, захваљујући којој је конструкција објекта реализована. Носећа конструкција крова изведена је од ламелираних дрвених носача, који у пару полазе из слободног простора по дијагонали, затим пролазе кроз објекат и формирају пирамиду изнад објекта, која обликом и величином даје посебност изгледу.¹⁴⁸ Ипак, ова посебност доносила је и велике проблеме, јер је дрво тешко подносило температурне разлике, због чега се на сваке две до три године премазивало лепком направљеним специјално за то дрво. Овај поступак био је веома скуп, а било је потребно и редовно укључивање клима уређаја, што је такође представљало велики трошак те је, због угрожене кровне конструкције, базен годинама био затворен.¹⁴⁹ После готово две деценије, базени су реновирани и поново отворени за грађанство 2012. године.

---

146 Хала спортова, <https://www.halasportova.rs/hala-sportova/o-hali-1>.

147 ИАБ, СО НОВИ БЕОГРАД (22), БЛОК 35,1 – 1977.

148 Sportsko rekreacioni centar „11. april” u Novom Beogradu, *Arhitektura urbanizam* 83–84, Beograd, godina 19, 1979, 30.

149 Подаци су добијени у интервјуу са архитектом Радошем Тодоровићем 23. 05. 2015.

ЈП Спортско рекреативно пословни центар „Милан Гале Мушкатиновић” (некадашњи СЦ „25 мај”)

Спортски центар „25 мај” свечано је отворио председник републике Јосип Броз Тито, 22. новембра 1973. године, након нешто мање од годину дана изградње. Објекат је пројектовао архитекта Иван Антић,¹⁵⁰ професор Архитектонског факултета, а у време када је изграђен представљао је једно од најлепших архитектонских остварења у земљи. Спортском центру „25 мај”, 17. марта 2006. године, званично је промењено име у ЈП Спортско рекреативно пословни центар „Милан Гале Мушкатиновић”.¹⁵¹

Према пројекту, основни садржај центра чинио је комбиновани објекат састављен од дома, затвореног пливачког базена, као и ресторана, који су међусобно повезани деловима, у којима је пратећи садржај. Поред објекта подигнут је и комплекс отворених базена.¹⁵² Са стране Дунава, зграда има изглед уздигнутог једра, који формира кров хале изграђен конструкцијом бетонских љусака у форми хиперболичног параболоида.¹⁵³ Део зграде, где се некада налазио ресторан „Дунавски цвет”, лебди на дугачким конзолама, надвијајући се над реком (Слика 37).¹⁵⁴ Комплекс данас садржи два отворена базена и два затворена (један је олимпијски са трибином за 600 гледалаца), затим стони тенис, отворену куглану, одбојку на песку, две затворене сале за кошарку и мали фудбал, осам тениских и два бетонска терена и потребне пратеће просторије.

---

150 Архитекта Иван Антић један је од најзначајнијих југословенских градитеља. Његово најзначајније дело је Музеј савремене уметности на Ушћу, које је извео у сарадњи са Иванком Распоповић, а за које су добили Октобарску награду Града Београда. Антић је пројектовао и зграду Телевизије Београд са Домом пионира и Малим позориштем „Душко Радовић”, зграду републичког СУП-а, пословну зграду Југопетрола са хотелом „Хајат” и друге. Више о Антићевом животу и раду у: Зоран Маневић, Академик архитекта – Иван Антић, Модул, број 27, Београд, 2004, 22–29.

151 Историјат центра, http://www.jpmmg.co.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=13&Itemid=47.

152 Zoran Manević, Arhitekta Ivan Antić, *DaNS* 41, Novi Sad, 2003, 10.

153 Михајло Митровић, нав. дело, 27.

154 Slobodan Ćiša Vogunović, нав. дело, 672.

Слика 37.
Некадашњи ресторан
спортског комплекса
„Милан Гале
Мушкатиновић”;
снимљено 2016. године

Према Генералном плану Београда 2021. објекат је стављен у II групу објеката модерне архитектуре са делимичном заштитом.¹⁵⁵

Антићеву архитектуру тог времена карактеришу велики конструктивни распони. С тим у вези, истицао је да ако је на једном објекту распон најјача вредност, онда она мора имати и естетску вредност. Антић је то и применио на своја два београдска спортска центра, прво на „25. мај”-у, а касније и на хали „Пинки”.¹⁵⁶ Спортски центар „25 мај” један је од најочигледнијих објеката органског смера у београдској архитектури.¹⁵⁷

---

155 Мирјана Џелебџић, Заштита и ревитализација градитељског наслеђа XX века на простору приобаља Београдске тврђаве, *Наслеђе VIII*, Београд, 2007, 205.

156 Дијана Милашиновић Марић, Дисциплина архитектуре и слобода духа, архитекта Иван Антић, *Архитектура и урбанизам 16–17*, Београд, 2005, 11.

157 Slobodan Ćiša Vogunović, нав. дело, 1384.

Културно-спортски центар „Пинки-Земун“ (Хала „Пинки“)

Дом омладине и спорта у Земуну,¹⁵⁸ како се првобитно звала Хала „Пинки“, подигнут је према пројекту архитекте Ивана Антића, на месту некадашњег Дома краља Александра.¹⁵⁹ На њему је евидентно оно што је Антић посебно истицао, велики распон као естетски моменат, који није желео да нарушава другим детаљима. Његово коришћење геометријских форми у архитектури овде је још једном потврђено.

Антић је сматрао да би Дом требало да буде место за забаву, културу и спорт, као и смештај земунских омладинских и спортских организација. Спортска дворана, капацитета 2.000–2.500 гледалаца, пројектована је на првом спрату, а због великог распона завршена је кровном конструкцијом. Просторије за забавни и културни програм пројектоване су на високом приземљу, веслаоница, базен и две гимнастичке дворане у ниском приземљу, док су просторије за организације, спортске, културне и друге, смештене на другом и трећем спрату.¹⁶⁰ Хала је свечано отворена на тридесетогодишњицу ослобођења Земуна, 22. октобра 1974. године, а име је добила по народном хероју Бошку Палковљевићу Пинкију.¹⁶¹

---

158 СО Земун (Скупштина општине Земун), 351–1900/70, „Дом омладине и спорта“ у Земуну.

159 Дом краља Александра био је мали објекат саграђен према пројекту Мише Манојловића и Исака Азриела 1933. године за Соколско друштво Земун „Матица“. Више о томе у: Владана Путник, *Архитектура соколских домова у Краљевини СХС и Краљевини Југославији*, Београд, 2015, 79.

160 СО Земун, 351–1900/70, Дом омладине и спорта у Земуну.

161 Хала „Пинки“, <http://www.pinki-zemun.co.rs/ksc-pinki-zemun>.

Београдска арена

Београд је 1989. године добио кандидатуру за организацију Светског првенства у кошарци 1994. године. На састанку одржаном у Минхену тада су представљене скице за изградњу нове хале у којој би се првенство одржавало.¹⁶² Израдио их је архитекта Влада Славица, који је на основу њих пројектовао Београдску арену, захваљујући којој се уписао у домаћу кошаркашку историју, али и у историју спортског архитектонског наслеђа (Слика 38).¹⁶³

За место изградње дворане одређен је Блок 25 у Новом Београду, а 1992. године започети су радови. Због рата и санкција у тадашњој Југославији фирма ХОК, задужена за технологију хале, прекинула је сарадњу, али су радови на Арени ипак настављени. ФИБА је Београду одузела домаћинство светског првенства, па је изградња 1995. године обустављена и настављена тек 1998, када је Београд одабран за домаћина Светског првенства у стоном

Слика 38.
Београдска арена,
отворена
2004. године;
снимљено
2017. године

162 Подаци добијени у разговору са архитектом Владом Славицом. Разговор вођен у фебруару 2010. године.

163 Исто; Мирослав Рајковић, Београдска арена, <http://www.sport.novosti.rs>.

тенису 1999. године. Међутим, због НАТО бомбардовања Србије, Београд је поново изгубио право на организацију, које је повратио тек за Дијамантску лопту 2004. године, као и за Европско првенство у кошарци 2005. године.¹⁶⁴

Београдска арена има капацитет за око 20.000 гледалаца, а само гледалиште има 35.000 м². Укупна површина је 48.000 квадратних метара, распоређених у шест етажа а, према речима архитекте, ниједна пројектована димензија није настала случајно. Једна од најважнијих тачака у пројектовању је брзина пражњења сале и она износи 9,6 минута. Славица тврди да је то сам проверавао са штоперцом у руци, након финала Дијамантске лопте. За њега архитектура има само три битне ставке: функцију, конструкцију и изглед, који не сме да буде у првом плану.¹⁶⁵

Најтежи део извођења била је кровна конструкција, конструисана на самом градилишту и подигнута помоћу хидрауличних преса. Таква кровна конструкција, тешка око три хиљаде тона, јединствена је у свету, јер се код сличних објеката никада није појавио бетон као решење за премошћавање тако великог распона.¹⁶⁶

Изградња је била скупа инвестиција, за коју је у више фаза рада уложена велика сума новца. Као највећа хала на Балкану, сврстана међу пет највећих у Европи, она превазилази све спортске објекте до сада изграђене у Београду. Градила се много дуже него што је било предвиђено, али када је завршена, представљала је централну спортску тачку града.

Развој београдских спортских објеката током два века био је испуњен великим променама и контрастима, услед напора да се прихвате модерна начела, а опет да се задржи традиција. Тежња да се парира развијеном свету у спортском моделу, с Београдском ареном, постала је могућа.

---

164 В. Јовановић, Београдска арена: архитекта Влада Славица, *Планета*, број 10, септембар 2004.

165 Исто.

166 Е. В. Н. Способан менаџер, добра зарада, <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/aktuelno.69.html:160196-Sposoban-menadzer-dobra-zarada>; Подаци добијени у разговору с архитектором Владом Славицом. Разговор вођен у фебруару 2010.

Извори илустрација

Уводна реч

Слике 1-4. Извор: ОКС/ОМБ, фото архива

Спорт и олимпијски покрет у Србији - друштвени контекст

Слике 1-41; 45-48. Извор: ОКС/ОМБ, фото архива

Слике 42-44. Извор: Дејан Стевовић

Слике 49-50. Извор: Ненад Неговановић, ОКС/ОМБ,
фото архива

Архитектонско спортско наслеђе Београда XIX и XX века

Слике 1-3; 5-7; 18; 31. Извор: *Политика*, фото архива

Слике 4; 8-17; 19; 23-27; 29; 30; 32; 33; 36.

Извор: приватна збирка Милоша Јуришића

Слика 20. Извор: ФК „Партизан”

Слика 21. Извор: *1913-1938 четврт века спортског
клуба „Југославије”, издање „Југословенске
СПОРТСКЕ РЕВИЈЕ” — БЕОГРАД*, аутори фотографија
Александар Симић, Рака Рубен, Андре Илијаш и
Светислав Грдијан; [https://upload.wikimedia.org/
wikipedia/sr/7/70/Stadion_stari_ulaz.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/sr/7/70/Stadion_stari_ulaz.jpg)

Слика 28. Извор: ИАБ, 6, ф 23-15-1936

Слика 34. Извор: Ljiljana Bakić, *Anatomija B&B
arhitecture*, Beograd 2012, 13

Слика 35. Извор: СО Вождовац, 57/75

Слика 37. Извор: Марија Павловић, ауторка

Слика 38. Извор: Владимир Јабланов, аутор

Списак скраћеница

арх. – архитекта
БАСК – Београдски аматерски спорт клуб
БСК – Београдски спорт клуб
ВК – Веслачки клуб
ГОЧ – Градска општина Чукарица
ДИФ – Државни институт за физкултуру,
данас Факултет спорта и физичког васпитања
ИАБ – Историјски архив Београда
инв. бр. – инвентарски број
ЈНА – Југословенска народна армија
ЈОК – Југословенски олимпијски комитет
ЈП – Јавно предузеће
Коминфор/Информбиро – Комунистички информациони биро
Краљевина СХС – Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца
МК – малокалибарска
МОК – Међународни олимпијски комитет
НАТО – Организација Северноатланског споразума
ОГБ – Општина града Београда
ОИ – Олимпијске игре
ОКС – Олимпијски комитет Србије
ОМБ – Олимпијски музеј Београд
ОФК – Омладински фудбалски клуб
РТС – Радио телевизија Србије
САД – Сједињене Америчке Државе
САНУ – Српска академија наука и уметности
СГБ – Скупштина града Београда
СК – Спортски клуб
СО – Скупштина општине
СОК – Српски олимпијски клуб
СР – Савезна Република
СРЈ – Савезна Република Југославија
СССР – Савез Совјетских Социјалистичких Република
СФР – Савезна Федеративна Република
СФРЈ – Савезна Федеративна Република Југославија
СЦ – Спортски центар
УЕФА – Унија европских фудбалских асоцијација
УН – Уједињене Нације
ФИБА – Међународна кошаркашка федерација
ФК – Фудбалски клуб
ФНРЈ – Федеративна Народна Република Југославија
ФСО – Фонд спорта и олимпизма
ХОК – Hellmuth, Obata + Kassabaum; студио за дизајн,
архитектуру, грађевинарство и урбано планирање

Експонати

1.

1. Учесничка медаља ОИ, Атина, 1896.

Аверс: Ника у седећем положају држи лаворов венац над фениксом који израња из пламена, Акропољ у позадини. Реверс: грчка легенда у лаворовом венцу.

Метал у плексигласу – 9,5 × 10 цм

Олимпијски комитет Србије – Олимпијски музеј Београд (ОКС–ОМБ), инв. бр. ОМ 161

2. Учесничка медаља ОИ, Атина, 1896, 2004.

Реплика медаље са првих Модерних игара у Атини, даривана као сувенир приликом ОИ у Атини 2004. Аверс: Ника у седећем положају држи лаворов венац над фениксом који израња из пламена, Акропољ у позадини. Реверс: грчка легенда у лаворовом венцу.

Метал – пречник: 5 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 18

3. Фотографија, 1896.

Репродукција оригиналне фотографије на картону, Краљ Александар на првим Модерним ОИ у Атини.

Црно-бела фотографија.

Картон – 12 × 17, 5 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 223

4. Дневник Џона Боланда, 1896.

Реплика оригиналног дневника са браон корицама и рукописом на једанаест страна.

Папир – 21 × 16,5 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 200

5. Официјелни инфо постер за спортисте за ОИ, Атина, 1896.

Реплика оригиналног постера. Информације у вези с програмом Игара и транспорта. Француски језик.

Папир – 26 × 20 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 201

6. Предлог програма за ОИ Париз, 1900.

Реплика оригиналног предлога програма с листом земаља чланица МОК-а и спортских дисциплина. Француски језик.

Папир – 45 × 36 цм

ОКС–ОМБ инв. бр. ОМ 202

7. Учесничка медаља ОИ, Сент Луис, 1904.

Аверс: наг спортиста корача удесно са лаворовом граном у руци. Реверс: легенда у једанаест редова, штитови са грбовима САД-а, Сент Луиса и Француске, у позадини лишће бршљена.

Метал у плексигласу – 9,5 × 10 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 162

3.

7.

8. Писмо Пјера де Кубертена, 1904.

Реплика оригиналног писма Пјера де Кубертена председнику Теодору Рузвелту у вези с кандидатуром Чикага за град домаћина ОИ 1904.

Папир – 28 × 21 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 203

9. Учесничка медаља ОИ, Лондон, 1908.

Аверс: Тријумф победника на квадригама. Две особе раме уз раме – возач и судија, спреман да победника награди победничком палмом. Реверс: представљена је богиња Ника на глобусу између два натписа.

Метал у плексигласу – 9,5 × 10 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 163

10. Позивница за отварање ОИ, Лондон, 1908.

Реплика оригиналне позивнице Пјеру де Кубертену за присуство отварању ОИ у Лондону у краљевској ложи. Енглески језик.

Папир – 12,5 × 20,5 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 204

11. Програм и рута за трку ОИ, Лондон, 1908.

Реплика програма и руте за велику маратонску трку. Енглески језик.

Папир – 22,5 × 15 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 205

12. Књига *Jeux Olympiques* ОИ, Стокхолм, 1912.

Беле корице, изнад наслова плаве боје репродукција нагих младића који машу заставама држава учесница. Француски језик.

Папир – 21 × 13,5 цм

Фонд спорта и олимпизма (ФСО), инв. бр. 1169

13. Учесничка медаља ОИ, Стокхолм, 1912.

Аверс: квадрига с тријумфалним победником.

Реверс: Зевс седи на јонском стубу и држи лик Нике, у позадини Стокхолм.

Метал у плексигласу – 9,5 × 10 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 164

14. Документ, 1912.

Оригинална потврда о даривању комеморативне медаље Андрији Јовићу. Једнолист, француски језик.

Папир – 26,5 × 21 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 51

15. Комплет правилника, 1912.

Опште диспозиције и правила такмичења. Различитих боја, с црним насловима у оквирима. Десет правилника. Француски језик.

Папир – 20 × 13 цм

ФСО, инв. бр. 5116

16. Спринтерица, 1912.

Реплика спринтерице Душана Милошевића, браон боје, на постољу.

Кожа, камен, метал – 30см

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 206

13.

14.

15.

19.

17. **Декларација части, 1928.**
Реплика оригиналне декларације части са ОИ у Амстердаму.
Папир – 31,5 × 24 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 207

18. **Разгледница ОИ, Берлин, 1936.**
Представа звона са соколом и олимпијским круговима.
Црно–бела разгледница.
Картон – 14 × 9 цм
ФСО, инв. бр. 2115

19. **Разгледница ОИ, Берлин, 1936.**
Представа олимпијског стадиона у Берлину.
Црно–бела разгледница.
Картон – 9 × 14 цм
ФСО, инв. бр. 2116

20. **Упутство Шта треба да знам о путовању на XI ОИ, 1936.**
Упутство у вези с путовањем на ОИ Берлин. Тролисни лифлет.
На првој страни где је лифлет савијен, представљен је званичан постер Игара. Српски језик.
Папир – 23 × 10 цм
ФСО, инв. бр. 2337

21. **Програм за ОИ, Берлин, 1936.**
Реплика програма упућеног олимпијским комитетима земаља учесница.
Папир – 29,5 × 21 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 208

22. **Заставица ОИ, Берлин, 1936.**
Заставица троугластог облика беле боје, с представом олимпијских кругова, олимпијског пламена и натписом „Берлин 1936” у кругу.
Текстил – 14 × 24 цм
ФСО, инв. бр. 4000

23. **Марама ОИ, Берлин, 1936.**
Бела марама, с представама олимпијских кругова унутар ивица, с оквиrom у виду застава земаља учесница.
Текстил – 44 × 44 цм
ФСО, инв. бр. 1493

24. **Пудријера ОИ, Берлин, 1936.**
Женска пудријера с огледалом. Аверс пудријере: представа амблема ОИ, уоквирено орнаментима.
Метал – пречник: 7 цм
ФСО, инв. бр. 6271

25. **Фотографија, 1936.**
Репродукција оригиналне фотографије на картону.
Пренос олимпијске бакље Теразијама, црно–бела фотографија.
Картон – 17 × 12 цм
ФСО, инв. бр. 2109

22.

24.

26. **Фотографија, 1936.**
Олимпијска бакља на Теразијама. Црно-бела фотографија.
Папир – 18 × 13 цм
ФСО, инв. бр. 2117
27. **Фотографија, 1936.**
Церемонија отварања Олимпијских игара у Берлину.
Црно-бела фотографија.
Папир – 9 × 6 цм
ФСО, инв. бр. 2120
28. **Учесничка медаља ОИ, Лондон, 1948.**
Аверс: поглед на Лондон изнад натписа у три реда, олимпијски прстенови испод. Реверс: квадрига са тријумфалним победником.
Метал у плексигласу – 9,5 × 10 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 165
29. **Медаља ОИ, Лондон, 1948.**
Сребрна медаља Ивана Губијана у атлетици. Аверс: представа Победе која седи изнад стадиона с лавровим венцем у руци.
Реверс: победник којег носе радосни спортисти.
Метал – пречник: 5 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 177
30. **Правилник ОИ, Хелсинки, 1952.**
Опште диспозиције и правила такмичења за ОИ у Хелсинкију.
На оба правилника налази се црно-бела репродукција стадиона.
Наслов је зелене боје на издању на немачком језику, док је плаве боје на издању на француском језику.
Папир – 21 × 14,5 цм
ФСО, инв. бр. 5236-5237
31. **Идентификациона картица ОИ, Хелсинки, 1952.**
Зелене и плаве боје с француским и енглеским натписом. На предњој корици је постер ОИ у Хелсинкију.
Картон – 11,2 × 8 цм
ФСО, инв. бр. 1676-1667
32. **Учесничка медаља ОИ, Хелсинки, 1952.**
Аверс: стилизоване главе спортиста, постављене над олимпијским стадионом. Реверс: спортиста и спортисткиња држе бакље левом руком над олимпијским прстеновима.
Метал у плексигласу – 9,5 × 10 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 166
33. **Књига Од Атине до Хелсинкија, 1952.**
Аутор Шпиро Липовац. Српски језик.
Папир – 19,5 × 4 цм
ОКС–ОМБ инв. бр. ОМ 39
34. **Медаља ОИ, Хелсинки, 1952.**
Сребрна медаља Рајка Митића у фудбалу. Аверс: представа Победе која седи изнад стадиона са лавровим венцем у руци.
Реверс: победник којег носе радосни спортисти.
Метал – пречник: 5 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 178

28.

30.

32.

35.

35. **Диск ОИ, Хелсинки, 1952.**
Дрво и метал – пречник: 22 цм, тежина: 2 кг
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 182

36. **Учесничка медаља ОИ, Мелбурн, 1956.**
Аверс: олимпијски мото исписан у кругу и спортисти који марширају у паровима. Реверс: олимпијски прстенови над грбом Мелбурна у оквиру легенде.
Метал у плексигласу – 9,5 × 10 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 167

37. **Медаља ОИ, Мелбурн, 1956.**
Сребрна медаља Франје Михалића у фудбалу. Аверс: представа Победи која седи изнад стадиона са лаворовим венцем у руци. Реверс: победник којег носе радосни спортисти.
Метал – пречник: 5 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 179

38. **Дневник, 1956.**
Дневник Радивоја Марковића са ОИ у Мелбурну. Корице су плаво кариране, с представом олимпијских кругова, бакље и натписом. Папир – 22,5 × 17,5 цм
ФСО, инв. бр. 2622

38.

39. **Мапа ОИ, Мелбурн, 1956.**
Олимпијска мапа Мелбурна. Насловна страна мапе је водоравно подељена у две боје. На првој половини су представљени олимпијски кругови на белој позадини док је на другој страни натпис на црној позадини.
Папир – 21 × 12 цм
ФСО, инв. бр. 2338

40. **Фотографија, 1956.**
Југословенски репрезентативци у Мелбурну. Црно–бела фотографија.
Папир – 12 × 9 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 4529

41. **Учесничка медаља ОИ, Рим, 1960.**
Аверс: представа наге жене која носи бакљу, у позадини олимпијски кругови. Реверс: лет орлова који су се надвили над стадионом Рима.
Метал у плексигласу – 9,5 × 10 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 168

42. **Мапа ОИ, Рим, 1960.**
Предња страна затворене мапе је са сивом позадином, са амблемом ОИ, црним натписом и представом Победи.
Папир – 23,5 × 11 цм
ФСО, инв. бр. 2339

41.

43. **Улазница ОИ, Рим, 1960.**
Улазница за такмичење у гимнастици. Представа античке грађевине на окер позадини на левој страни. На средини је представљен амблем ОИ, а на десној страни налази се представа сата, односно време одржавања такмичења.
Папир – 15 × 9,5 цм
ФСО, инв. бр. 1677

44. Медаља ОИ, Рим, 1960.

Златна медаља Душана Маравића у фудбалу.

Аверс: представа Победе која седи изнад стадиона са лорововим венцем у руци. Реверс: победник којег носе радосни спортисти. Ланац формиран од карика маслиновог листа.

Метал – пречник: 6,7 цм

Приватно власништво Душана Маравића.

45. Учесничка медаља ОИ, Токио, 1964.

Аверс: стилизоване фигуре три тркача и пливача.

Реверс: олимпијски прстенови који деле енглеску и јапанску легенду у 6 линија.

Метал у плексигласу – 9,5 × 10 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 169

45.

46. Медаља ОИ, Токио, 1964.

Бронзана медаља Бранислава Мартиновића у рвању. Аверс:

представа Победе која седи изнад стадиона са лорововим венцем у руци. Реверс: победник којег носе радосни спортисти.

Трака у више боја: бела, плава, жута, црвена и зелена.

Метал – пречник: 6 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 181

47. Акредитација ОИ, Токио, 1964.

Реплика оригиналне акредитације за штампу.

Бела позадина с црним натписом и црвеним пуним кругом.

Папир – 10,5 × 15 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 209

48. Возна карта, 1964.

Реплика оригиналне возне карте.

Папир – 6,5 × 9,5 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 210

49. Учесничка медаља ОИ, Мексико, 1968.

Аверс: пиктограми олимпијских спортова подељени

олимпијским амблемом Мексика. Реверс: мексичка легенда између две паралелне линије.

Метал у плексигласу – 9,5 × 10 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 170

49.

50. Табела с резултатима ОИ, Мексико, 1968.

Лево је амблем ОИ и представа олимпијца који носи бакљу, у позадини стадион, с десне стране резултати.

Картон – 10,5 × 20 цм

ФСО, инв. бр. 6677

51. Учесничка медаља ОИ, Минхен, 1972.

Аверс: минхенски олимпијски амблем, венац зрака са

прекривеном спиралом, изнад немачке легенде у два реда.

Реверс: олимпијски прстенови изнад две руке, у једној је стилизована маслинава гранчица.

Метал у плексигласу – 7,9 × 7,9 цм

ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 171

50.

52.

52. Календар ОИ, Минхен, 1972.

Календар са 12 мини постера ОИ. Предња страна, представа свих 12 постера ОИ, плава слова за наслов Игара изнад представа постера и црна слова испод представа постера.

Картон: 21,5 × 10,5 цм
ФСО, инв. бр. 4624

53. Бакља ОИ, Минхен, 1972.

На дршци се налази текст, на унутрашњости бакље амблем ОИ. Метал – 75 цм, тежина: 1350 г
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 183

54. Маскота ОИ, Минхен, 1972.

Реплика оригиналне маскоте ОИ, пас јазавичар Валди. Прва официјелна маскота коју је одобрио Међународни олимпијски комитет. Избор јазавичара је објашњен чињеницом да та врста пса има одређене особине које су неопходне за спортисту: издржљивост, брзину и покретљивост. Обојен је у пастелне боје вертикално подељене: плаву, зелену и жуту и свака од ових боја подељена је на светлији и тамнији тон.

Текстил – 20 × 42 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 211

55. Тренерка ОИ, Монреал, 1976.

Тренерка репрезентације Југославије за ОИ у Монреалу. Горњи део беле боје, с плавим и црвеним штрафтама и грбом, и плави доњи део, с белим и црвеним штрафтама.

Текстил – L величина
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 186

56. Манжетне и значка ОИ, Монреал, 1976.

У кутијици златне боје, с амблемом ОИ.

Метал – пречник манжетне: 2 цм; пречник значке: 3,2 × 1,1 цм
ФСО, инв. бр. 6249

57. Учесничка медаља ОИ, Москва, 1980.

Аверс: амблем ОИ с натписом.

Реверс: поглед на Црвени трг у Москви.

Метал у плексигласу – 8,5 × 6,5 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 172

58. Медаља ОИ, Москва, 1980.

Сребрна медаља Зорана Панчића у веслању. Аверс: представа Победе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: олимпијски пламен над стадионом.

Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво Зорана Панчића

59. Заставица ОИ, Москва, 1980.

Бела позадина с представом маскоте ОИ у средини, наранџасти оквир, потом оквир од представа дисциплина плаве боје и плави натпис на врху.

Текстил – 16 × 10,5 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 592

55.

60. **Лифлет ОИ, Москва, 1980.**
Реплика оригиналног лифлета. Бојкот Игара 1980, с представом амблема ОИ и маскотом.
Папир – 8 × 23 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 212
61. **Бакља ОИ, Москва, 1980.**
Бела, с врхом и средином златне боје. Изнад држача амблем игара и легенда на горњем делу.
Метал и пластика – 56 цм; тежина: 700 г
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 184
62. **Учесничка медаља ОИ, Лос Анђелес, 1984.**
Аверс: олимпијска бакља. Реверс: олимпијски амблем над олимпијским прстеновима и ловоровим гранчицама.
Метал – пречник: 6 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 173
63. **Плакета ОИ, Лос Анђелес, 1984.**
Златне боје. Југословенски олимпијски комитет с амблемом ОИ изнад инскрипције и представама спортских дисциплина испод.
Метал – 13,5 × 16 цм
ФСО, инв. бр. 6658
64. **Плакета ОИ, Сеул, 1988.**
Сребрне боје. Југословенски олимпијски комитет с амблемом ОИ изнад инскрипције и представама спортских дисциплина испод.
Метал – 13,5 × 16 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 189
65. **Бакља ОИ, Сеул, 1988.**
Златне боје. Садржи дршку са смеђим кожним држачем и бордо заштитник дршке с натписом ОИ и корејским знаковима исписаним златним повишеним словима. Део посуде садржи црно-златну гравуру два змаја, која симболизују јединство Истока и Запада, и црвени, плави и жути олимпијски амблем „Сеул 1988” на доњем делу.
Метал – 50,5 цм; тежина: 1 кг
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 185
66. **Плакета ОИ, Сеул, 1988.**
Представа олимпијског села с амблемом ОИ у горњем левом углу.
Дрво – 12 × 16,7 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 187
67. **Значке ОИ, Сеул, 1988.**
У кутији, сет од 4 значке, три с амблемом ОИ и једна с маскотом.
Пластика и метал – 8,5 × 10,3 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 188
68. **Учесничка медаља ОИ, Сеул, 1988.**
Октогоналног облика. Аверс: коњаник потеже стрелу са легендом испод. Реверс: представа олимпијског стадиона с амблемом и потписима изнад.
Метал – пречник: 6,5 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 174

63.

65.

66.

70.

69. **Плакета ОИ, Сеул, 1988.**
Кружна, с постолем. Аверс: амблем ОИ. Реверс: застава Југославије с представом олимпијских кругова изнад заставе.
Метал – 14 цм
ФСО, инв. бр. 6659

70. **Акредитација ОИ, Барселона, 1992.**
Добросав Симовић, медицинско особље. У заглављу је амблем Игара, с десне стране фотографија.
Пластификација – 16 × 10,7 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. 4681

71. **Учесничка медаља ОИ, Атланта, 1996.**
Аверс: амблем ОИ с бакљом. Реверс: поставка од лишћа.
Метал – пречник: 6 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 213

72. **Улазнице ОИ, Атланта, 1996.**
Улазнице за олимпијска борилишта, различити спортови.
Окер позадина с легендом која лежи преко вишебојне подлоге и амблемом игара десно.
Папир – 19 × 6,5 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. 4619

72.

73. **Медаља ОИ, Сиднеј, 2000.**
Бронзана медаља Николе Куљаче у ватерполу. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с лороворим венцем у руци.
Реверс: олимпијски прстенови изнад сиднејске опере и сиднејске бакље. Смарагднозелена трака.
Метал – пречник: 6 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 214

74. **Улазница за олимпијско борилиште ОИ, Атина, 2004.**
Вишебојна: бела, плава, жута, наранџаста, ружичаста и зелена позадина с представом дисциплине, амблемом ОИ, натписом и црним оквиром.
Папир – 19 × 6,5 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 63

75. **Улазница за свечано отварање ОИ, Атина, 2004.**
Вишебојна - бела, плава, жута, наранџаста – у више нијанси с амблемом ОИ и натписом.
Папир – 21,5 × 9,2 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 64

76. **Учесничка медаља ОИ, Атина, 2004.**
Аверс: Атина 2004, амблем. Реверс: легенда игара.
Грчки текст и валовита декорација с обе стране.
Метал – пречник: 5 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 175

76.

77. **Учесничка медаља ОИ, Пекинг, 2008.**
Аверс: логотип над олимпијским стадионом.
Реверс: пет Фува маскота над кинеским и енглеским натписом „Један свет, један сан”.
Метал – пречник: 5,5 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 148

78. Комеморативни сет новчића ОИ, Пекинг, 2008.

У кутији, на чијој је предњој страни приказана представа грађевине, амблем Игара у горњем десном углу, натпис на енглеском и кинеском језику, у горњем левом углу. Унутар кутије 6 металних новчића у пластици, на једној је амблем ОИ, а на осталих пет представе маскота.

Картон, скај и метал – 18 × 28,5 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 215

77.

79. Улазнице ОИ, Пекинг, 2008.

За свечано отварање и затварање Игара. За отварање наранџасте, а за затварање зелене боје са инскрипцијом и амблемом ОИ.

Папир – 8,8 × 20,3 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 69

80. Учесничка медаља ОИ, Лондон, 2012.

Аверс: амблем ОИ. Реверс: олимпијски прстенови са текстом: Игре на XXX Олимпијади Лондон 2012.

Метал – пречник: 4 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 59

81. Бакља ОИ, Лондон, 2012.

Бакља је златне боје и троугластог облика, што је новитет у односу на досадашње цилиндричне облике. На њој се налази амблем ОИ. Троугао симболизује три олимпијске вредности (поштовање, изузетност и пријатељство), три речи које чине олимпијски мото (брже, више, јаче), чињеницу да Велика Британија трећи пут у историји организује ОИ. Оригиналан облик допуњен је са чак 8.000 рупа, које симболички представљају број учесника и миља претрчаних приликом штафетне трке.

Метал – 80 цм; тежина: 800 г
Приватно власништво Наташе Јанковић.

78.

82. Латица ОИ, Лондон, 2012.

Скулптура латице бронзане боје на црном постолу. Бакарне „латице” су представљале све земље учеснице, и уношене су на стадион током свечаног дефилеа земаља учесница, по једна латица испред сваке земље, укупно 204, а постављене су пре њеног усправљења.

Метал и пластика – 45 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 217

83. Бакља ОИ, Рио, 2016.

Преовлађује бела боја с амблемом ОИ. Сегменти на бакљи представљају мешавину бразилског духа и природу града Рија, с бојама националне заставе. Златни троугао на врху представља три олимпијске вредности (изузетност, поштовање и пријатељство). Основа бакље представља јединство и разноликост.

Пластика и метал – 69 цм; тежина: 1500 г
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 218

80.

84. Учесничка медаља ОИ, Рио, 2016.

Аверс: легенда ОИ, Рио, 2016. Реверс: амблем ОИ.

Метал – 4,4 × 5,3 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 219

84.

85.

85. Опрема ОИ, Рио, 2016.

Званична тренерка за доделу медаља, горњи део беле, доњи део црвене боје, 4F.

Текстил – М величина
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 220

86. Биста Светомира Ђукића

Гвожђе – 68 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 221

87. Биста Пјера де Кубертена

Гвожђе – 68 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 222

88. Орден, 2000.

Орден МОК-а у виду огрлице, додељен Ђорђу Перишићу. Сребрне боје, представа олимпијских кругова које носи лоровов венац.

Метал – 32,5 × 21,5 цм
Приватно власништво Ђорђа Перишића.

89. Ватерполо капица ОИ, 1968.

Ватерполо капица плаве боје са бројем 9 репрезентативца Ђорђа Перишића

Текстил – универзална величина
Приватно власништво Ђорђа Перишића.

90. Медаља ОИ, Мексико, 1968.

Златна медаља Ђорђа Перишића у ватерполу. Аверс: представа Победе која седи изнад стадиона са натписом Игара и годином. Реверс: победник којег носе радосни спортисти.

Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво Ђорђа Перишића.

91. Медаља ОИ, Мексико, 1968.

Бронзана медаља Звонимира Вујина у боксу. Аверс: представа Победе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: победник којег носе радосни спортисти.

Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво породице Вујин.

92. Медаља ОИ, Минхен, 1972.

Бронзана медаља Звонимира Вујина у боксу. Аверс: представа Победе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: представа римских близанаца Кастора и Полукса, покровитеља такмичарског спорта и пријатељства, уметничко почетно слово у наставку. Име победника и спортске дисциплине угравирано је на ивици неколико минута након такмичења.

Метал – пречник: 6,6 цм
Приватно власништво породице Вујин.

93. Медаља ОИ, Монтреал, 1976.

Сребрна медаља Тадије Качара у боксу. Аверс: представа Победе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином.

Реверс: отворени лоровов венац, логотип Монтреала на врху. Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво Тадије Качара.

94. Медаља ОИ, Монтреал, 1976.

Бронзана медаља Славка Обадова у џудоу. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: отворени лоровов венац, логотип Монтреала на врху. Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво Славка Обадова.

95. Медаља ОИ, Москва, 1980.

Златна медаља Слободана Качара у боксу. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: олимпијски пламен над стадионом. Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво Слободана Качара.

96. Медаља ОИ, Москва, 1980.

Бронзана медаља Софије Пекић у кошарци. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: олимпијски пламен над стадионом. Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво Софије Пекић.

97. Медаља ОИ, Лос Анђелес, 1984.

Златна медаља Момира Рнића у рукомету. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: победник којег носе радосни спортисти. Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво Момира Рнића.

98. Медаља ОИ, Лос Анђелес, 1984.

Сребрна медаља Мирка Нишовића у кануу. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: победник којег носе радосни спортисти. Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво Мирка Нишовића.

99. Медаља ОИ, Лос Анђелес, 1984.

Бронзана медаља Милорада Станулова у веслању. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: победник којег носе радосни спортисти. Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво Милорада Станулова.

100. Медаља ОИ, Сеул, 1988.

Златна медаља Јасне Шекарић у стрељаштву. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: голубица мира лети, лоровова грана у кљуну, логотип изнад. Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво Јасне Шекарић.

101. Медаља ОИ, Сеул, 1988.

Сребрна медаља Елеоноре Вилд у кошарци. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: голубица мира лети, лоровова грана у кљуну, логотип изнад. Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво Елеоноре Вилд.

96.

98.

100.

104.

102. Медаља ОИ, Сеул, 1988.

Бронзана медаља Момира Рнића у рукомету. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: голубица мира лети, лаворова грана у кљуну, логотип изнад. Метал – пречник: 6 цм
Приватно власништво Момира Рнића.

103. Медаља ОИ, Барселона, 1992.

Сребрна медаља Јасне Шекарић у стрељаштву. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: скакач, лого Барселоне преко олимпијских прстенова. Метал – пречник: 7 цм
Приватно власништво Јасне Шекарић.

105.

104. Медаља ОИ, Барселона, 1992.

Бронзана медаља Аранке Биндер у стрељаштву. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: скакач, лого Барселоне преко олимпијских прстенова. Метал – пречник: 7 цм; димензије рама: 58 x 18 цм
Приватно власништво Аранке Биндер.

105. Медаља ОИ, Атланта, 1996.

Златна медаља Александре Ивошев у стрељаштву. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: амблем Игара у Атланти и спортски пиктограм. Метал – пречник: 7 цм
Приватно власништво Александре Ивошев.

106. Медаља ОИ, Атланта, 1996.

Сребрна медаља Жарка Паспаља у кошарци. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: амблем Игара у Атланти и спортски пиктограм. Метал – пречник: 7 цм
Приватно власништво Жарка Паспаља.

107. Медаља ОИ, Атланта, 1996.

Бронзана медаља Александре Ивошев у стрељаштву. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: амблем Игара у Атланти и спортски пиктограм. Метал – пречник: 7 цм
Приватно власништво Александре Ивошев.

109.

108. Медаља ОИ, Сиднеј, 2000.

Златна медаља Андрије Герића у одбојци. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: олимпијски прстенови изнад сиднејске опере и сиднејске бакље. Метал – пречник: 6,8 цм
Приватно власништво Андрије Герића.

109. Медаља ОИ, Сиднеј, 2000.

Сребрна медаља Јасне Шекарић у стрељаштву. Аверс: представа Пободе која седи изнад стадиона с натписом Игара и годином. Реверс: олимпијски прстенови изнад сиднејске опере и сиднејске бакље. Метал – пречник: 6,8 цм
Приватно власништво Јасне Шекарић.

110. Медаља ОИ, Атина, 2004.

Сребрна медаља Јасне Шекарић у стрељаштву. Аверс: Ника изнад стадиона Панатинаико, Акропољ у позадини. Реверс: Логотип Атине 2004, и олимпијски пламен, који деле грчку легенду од 4 линије.

Метал – пречник: 6 цм

Приватно власништво Јасне Шекарић.

111. Медаља ОИ, Атина, 2004.

Сребрна медаља Дејана Савића у ватерполу.

Аверс: Ника изнад стадиона Панатинаико, Акропољ у позадини.

Реверс: Логотип Атине 2004, и олимпијски пламен, који деле грчку легенду од 4 линије.

Метал – пречник: 7 цм

Приватно власништво Дејана Савића.

112. Медаља ОИ, Пекинг, 2008.

Бронзана медаља Дејана Савића у ватерполу.

Аверс: Ника изнад стадиона Панатинаико, Акропољ у позадини.

Реверс: Амблем Олимпијских игара у Пекингу.

Метал – пречник: 7 цм

Приватно власништво Дејана Савића.

113. Медаља ОИ, Пекинг, 2008.

Бронзана медаља Новака Ђоковића у тенису.

Аверс: Ника изнад стадиона Панатинаико, Акропољ у позадини.

Реверс: Амблем Олимпијских игара у Пекингу.

Метал – пречник: 7 цм

Приватно власништво Новака Ђоковића.

114. Медаља ОИ, Лондон, 2012.

Златна медаља Милице Мандић у теквондоу.

Аверс: Ника изнад стадиона Панатинаико, Акропољ у позадини.

Реверс: Амблем Олимпијских игара у Лондону.

Метал – пречник: 8,5 цм

Приватно власништво Милице Мандић.

115. Медаља ОИ, Лондон, 2012.

Сребрна медаља Иване Максимовић у стрељаштву.

Аверс: Ника изнад стадиона Панатинаико, Акропољ у позадини.

Реверс: Амблем Олимпијских игара у Лондону.

Метал – пречник: 8,5 цм

Приватно власништво Иване Максимовић.

116. Медаља ОИ, Лондон, 2012.

Бронзана медаља Вање Удовичића у ватерполу.

Аверс: Ника изнад стадиона Панатинаико, Акропољ у позадини.

Реверс: Амблем Олимпијских игара у Лондону.

Метал – пречник: 8,5 цм

Приватно власништво Вање Удовичића.

117. Медаља ОИ, Рио, 2016.

Златна медаља Давора Штефанека у рвању.

Аверс: на предњој страни медаље налази се лого „Рио 2016” уоквирен лорововим лишћем. Реверс: Ника изнад стадиона Панатинаико, Акропољ у позадини.

Метал – пречник: 8,5 цм

Приватно власништво Давора Штефанека.

111.

113.

114.

115.

118. Медаља ОИ, Рио, 2016.

Сребрна медаља Тијане Богдановић у теквондоу.
Аверс: на предњој страни медаље налази се лого „Рио 2016” уоквирен лорововим лишћем. Реверс: Ника изнад стадиона Панатинаико, Акропољ у позадини.
Метал – пречник: 8,5 цм
Приватно власништво Тијане Богдановић.

119. Медаља ОИ, Рио, 2016.

Бронзана медаља Иване Шпановић у атлетици.
Аверс: на предњој страни медаље налази се лого „Рио 2016” уоквирен лорововим лишћем. Реверс: Ника изнад стадиона Панатинаико, Акропољ у позадини.
Метал – пречник: 8,5 цм
Приватно власништво Иване Шпановић.

120. Учесничка медаља ОИ, Барселона, 1992.

Аверс: шпанска легенда у четири реда над олимпијским амблемом Барселоне, стилизовани спортиста у скоковима.
Реверс: спирална и издужена муња.
Метал – пречник: 7 цм
Приватно власништво Аранке Биндер.

117.

121. Фотографија, 1968.

Оригинална фотографија, Олимпијци на пријему код Јосипа Броза Тита. Црно-бела фотографија.
Папир – 18 × 24 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 223

122. Фотографија, 1972.

Оригинална фотографија, Југословенски олимпијци на отварању Олимпијских игара.
Папир – 9 × 12,5 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 224

123. Фотографија, 1976.

Оригинална фотографија, Матија Љубек на победничком постољу. Црно-бела фотографија.
Папир – 18 × 13 цм
ОКС–ОМБ, инв. бр. ОМ 225

124. Носач за бакљу ОИ, Берлин, 1936.

На држачу је представљен амблем Игара и итинерер, на врху носача налази се текст на немачком језику.
Метал – 28 цм, тежина: 450 г
Музеј Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, инв. бр. 6441

119.

125. Копачке, прва половина XX века.

Кожне мушке патике са крампонима и пертлама.
Кожа и метал – 30 цм
Музеј Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, инв. бр. 6775

126. Лопта, прва половина XX века.

Медицинка за рукомет.
Кожа и текстил – обим: 60 цм
Музеј Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, инв. бр. 6774

127. Тениски рекет, прва половина XX века.

На дршци се налази текст и грб.

Метал – 70 цм

Музеј Факултета спорта и физичког васпитања
Универзитета у Београду, инв. бр. 1539

128. Упутство за лучоноше, 1936.

На насловној страни налази се фотографија бакље у руци
испод текста: Олимпијска трка лучоноша – Олимпија-
Цариброд-Београд-Суботица-Берлин. Српски језик.

Папир – 15 × 11,5 цм

Музеј Факултета спорта и физичког васпитања
Универзитета у Београду, инв. бр. 7160

129. Маска за мачевање, без датума.

Кожа и метал – 70 цм

Музеј Факултета спорта и физичког васпитања
Универзитета у Београду, инв. бр. 1525

130. Фотографија, 1991.

Оригинална фотографија макете Београдске арене
архитекте Владе Славице с акцентом на кровној
конструкцији.

Папир – 21 × 29,5 цм

Приватно власништво арх. Владе Славице.

131. Фотографије, 1991.

Скуп од четири оригиналне фотографије макете
Београдске арене архитекте Владе Славице.

Папир – 8,5 × 12 цм

Приватно власништво арх. Владе Славице.

132. Фотографије, 1993.

Две оригиналне фотографије презентације пројекта
Београдске арене архитекте Владе Славице.

Папир – 12,5 × 18 цм

Приватно власништво арх. Владе Славице.

133. Скица, 1989.

Реплика прве скице Београдске арене са потписом
архитекте Владе Славице.

Папир – 6 × 15 цм

Приватно власништво арх. Владе Славице.

134. Архитектонски план, 1992.

Основа конкурсног пројекта Београдске арене архитекте
Владе Славице.

Папир – 23 × 31,5 цм

Приватно власништво арх. Владе Славице.

130.

131.

132.

Церемонија паљења олимпијског пламена, Лондон 2012.

CIP - Каталогизација у публикацији
- Народна библиотека Србије, Београд

796.032(497.11)(083.824)

ЗЕЦ, Дејан, 1983-

Пут правих вредности / [аутори текста Дејан Зец, Марија Павловић]. - Београд : САНУ, 2021 (Београд : Службени гласник). - 161 стр. : илустр. ; 23 см. - (Галерија САНУ ; 153)
Подаци о ауторима преузети из колофона. - Тираж 700. -
Напомене и библиографске референце уз текст.

ISBN 978-86-7025-895-2

1. Павловић, Марија, 1973- [аутор]
а) Олимпизам - Србија - Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 35574025

